Centrul de Politici Economice al IDIS "Viitorul"

Monitorul Economic:

analize şi prognoze trimestriale

Numărul 10

Trimestrul 2, 2007

Pentru orice chestiune legată de acest raport contactați Centrul Politici Economice al Institutului pentru Dezvoltare şi Inițiative Sociale "Viitorul".

Adresa: MD-2005, Republica Moldova, Chişinău, str. Iacob Hancu, 10/14, IDIS "Viitorul", pentru CPE;

Telefon: 37322-22-18-44, Fax-telefon: 37322-21-09-32;

e-mail: vi@moldova.org şi idis_viitorul@mdl.net

© IDIS Viitorul, 2007

Despre IDIS "Viitorul"

IDIS "Viitorul" este o instituție de cercetare neguvernamentală şi neafiliată politic, cu scop ne-comercial din Republica Moldova, deținând calitatea de membru al câtorva rețele internaționale de politici publice. Misiunea sa este de a contribui la formarea unui mediu analitic independent ce ar stimula procesul democratic din Republica Moldova şi de a consolida capacitățile societății civile în ceea ce priveşte participarea la procesul de formulare a politicilor şi de monitorizare a guvernării.

Cercetarea economică la IDIS "Viitorul"

În cadrul IDIS "Viitorul" cercetarea economică şi educația economică a publicului este efectuată de Centrul de Politici Economice (CPE). CPE este orientat spre analiza politicilor economice, spre educarea publică prin promovarea cunoştințelor economice şi spre influențarea procesului de formulare a politicilor, oferind evaluări anticipatorii şi integrate asupra unui segment larg de probleme economice.

Domeniile principale de cercetare economică

- Politicile macroeconomice (monetare, fiscale, comerciale);
- Dezvoltare şi strategii antisărăcie;
- Competitivitate şi analize sectoriale;
- Economie rurală şi agrară;
- Economie publică (servicii sociale, infrastructura);
- Politici socio-economice (munca, venituri, sărăciei şi inegalitate);
- Dezvoltarea tehnologică şi inovațiile;
- Globalizarea şi integrarea regională;
- Politici structurale şi instituții economice;
- Politica economică a integrării europene.

Tipuri de servicii prestate

- Cercetare şi design de politici economice;
- Propagarea cunoştințelor economice;
- Monitorizarea şi alertarea asupra tendințelor economice curente;
- Oferire de consultații speciale.

Consiliul internațional

Consiliulațioanl CPE este format din:

1. Dumitru Moldovanu, doctor habilitat, profesor universitar, decan Facultatea Relații Economice Internaționale, Academia de Studii Economice din Moldova
2. Natalia Burlacu, doctor habilitat, profesor universitar, şef catedră Management şi Marketing, Universitatea Liberă Internațională din Moldova
3. Wojchiech Marchlewski, Expert, Asociația Experților în domeniul Administrației Publice, Warsaw, Polonia

……..

CPE depune toate eforturile pentru a asigura o calitate cât mai înaltă a cercetărilor sale economice. În cazul în care o persoană terță a suferit pierderi sau daune ca urmare a utilizării informației din publicațiile CPE, respectiva persoană nu poate să tragă la răspundere IDIS "Viitorul", CPE, experții şi consultanții IDIS „Viitorul" precum şi membrii Consiliului internațional al CPE.

MULȚUMIRI

Acest număr al publicației *Monitorul economic: analize şi prognoze trimestriale* fost efectuat de Centrul de Politici Economice al Institutului pentru Dezvoltare şi Inițiative Sociale "Viitorul". La elaborarea studiului au contribuit Igor Munteanu, Viorel Chivriga, Ghenadie Russu, Veaceslav Ioniță, Dan Lavric şi Tatiana Lariuşina.

Centrul de Politici Economice al IDIS "Viitorul" îşi exprimă recunoştința sa Institutului pentru o Societate Deschisă / Open Society Institute / din Budapesta pentru susținerea morală şi financiară care au făcut posibilă apariția acestei serii.

Datorăm mulțumirile noastre tuturor experților externi care au oferit comentarii deosebit de pertinente în legătură cu prezentul raport.

Monitorul Economic exprimă opiniile personale ale autorilor care pot să nu coincidă cu cele ale IDIS „Viitorul". Oricare altă persoană terță, inclusiv IDIS „Viitorul" nu este responsabilă pentru concluziile prezentate în această publicație.

Centrul de Politici Economice al IDIS "Viitorul"

ACRONIME ŞI ABREVIERI

În prezenta publicaţie au fost utilizate următoarele acronime şi abrevieri:

"BCRMN" – " Banca Centrală a Republicii Moldoveneşti Nistrene";

BNM – Banca Naţională a Moldovei;

CISR – Centrul pentru Investigaţii Strategice şi Reforme;

CSI – Comunitatea Statelor Independente;

CPE - Centrul de Politici Economice, IDIS Viitorul

DSS – Departamentul de Statistică şi Sociologie ale Republicii Moldova;

ECE – Europa Centrală şi de Est

IPP – Institutul de Politici Publice;

ISD – Investiţii străine directe;

MDL – leul moldovenesc;

ME – „Monitorul Economic: analize şi prognoze trimestriale";

MEc – Ministerul Economiei;

MF – Ministerul de Finanţe;

MMPS – Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale;

OIM – Organizaţia Internaţională a Muncii

SBGC – Sondajul Bugetelor Gospodăriilor Casnice;

SCERS – Strategia de Creştere Economică şi Reducere a Sărăciei;

H – jumătate a anului;

Q – trimestru al anului;

e – estimări;

p – prognoze;

rmsa - rata medie de schimb anuală;

rca – rata de creştere anuală (sfârşitul anului curent faţă de sfârşitul anului precedent);

rmca – rata medie de creştere anuală;

ma – medie anuală;

p.p. – puncte procentuale;

CUPRINS:

Indicatorii principali 6

Rezumat 8

Politică 13

Agricultura 27

Business 31

Comerțul extern 37

Piața monetară 42

Finanțe publice 46

Prețurile 50

Piața forței de muncă 53

Economia regiunii transnistrene 60

Anexe statistice 63

INDICATORII PRINCIPALI

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e	2007p
Producţia								
PIB, milioane MDL, preţuri curente	16020	19052	22566	27619	32032	37652	44069	51050
PIB / capita, USD, rmsa	354	408	459	549	721	812	890	920
PIB real, rca	2.1	6.1	7.8	6.6	7.4	7.5	4.0	3,0
Producţia industrială reală, rca	8.0	13.7	10.8	15.6	8.2	7.0	-6.9	3,0
Producţia agricolă reală, rca	-3.3	6.4	3.4	-3.6	20.8	0.8	-4.6	- 5.0
Investiţii brute în capital fix, % din PIB	15.4	12.2	12.4	13.3	16.0	19.1	21.7	23.0
Gospodării casnice								
Venitul personal disponibil pe lună, MDL	186.0	241.0	321.6	422.4	491.4	568.6	650	700
Venitul disponibil real, rca	6.1	17.7	26.5	17.4	3.5	3.4	5.0	5.0
Comerţ cu amănuntul, rca	27.4	14.8	34.2	18.2	5.6	5.3	6.9	8.0
Preţuri								
Indicele preţurilor de consum	118.4	106.3	104.4	115.7	112.5	110.0	114.1	13,3
Indicele preţurilor produse alimentare	123.1	106.1	102.8	120.0	113.1	108.7	109.5	-
Indicele preţurilor produse nealimentare	112.5	107.9	108.2	111.5	111.9	114.9	115.7	-
Indicele preţurilor servicii	111.6	104.5	104.4	112.6	111.6	106.6	120.1	-
Piaţa muncii								
Populaţia, mii	3639	3635	3627	3618	3607	3600	3589	3581
Populatia ocupată în economie, mii	1515	1499	1505	1357	1316	1319	1301	1390
Rata şomajului, metodologia OIM	8.5	7.3	6.8	7.9	8.1	7.3	5.6	5.6
Salariul mediu lunar, lei	408	544	692	891	1103	1319	1697	2000
Salariile reale, rca	2.2	21.2	21.1	15.0	10.1	6.9	14.0	15.0

(Transnistria nu este inclusă)

Indicatorii principali (continuarea tabelului)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e	2007p
Comerţ extern şi balanţă de plăţi								
Exportul de bunuri şi servicii, rca	0.4	19.5	15.9	22.2	23.4	10.8	-3.7	17.0
Importul de bunuri şi servicii, rca	22,3	11,2	18,1	34,6	26.5	30.7	16.5	19.0
Volumul comerţului extern cu bunuri şi servicii, milioane USD	1248.9	1467.4	1813.2	2193.0	2760.5	3403.1	3744.8	4436.1
Contul curent, % of PIB	-9.4	-7.3	-6.2	-7.4	-3.2	-3.0	-3.5	-1.1
ISD, milioane USD	127.5	148.5	110.4	78.2	150.7	225.5	358.8	400.0
Venituri din retribuirea muncii prestate peste hotare, milioane USD	126,2	183,7	239,1	258	450	520.0	573	600.0
Finanţe publice								
Venituri în bugetul consolidat, % din PIB	25.6	22.7	22.5	24.3	24.2	26.2	26.7	26.8
Soldul bugetar, % din PIB	-1.0	0.0	-0.5	1.6	1.1	1.9	1.2	0.3
Datoria publică internă, % din PIB	12.6	12.6	12.5	10.7	11.2	11.1	11.0	11.0
Datoria publică externă şi garantată de guvern, % din PIB	79.3	64.5	59.4	51.5	42.9	24.9	25.0	25.0
Arierate la energie, % din PIB	24.6	19.4	18.1	15.9	10.9	9.1	9.1	8.9
Indicatori financiari								
Basa monetară, rca	29.8	27.9	31.1	17.0	39.1	31.8	-7.0	9.3
Rezerve valutare, milioane USD, sfîrşitul perioadei	222.5	228.5	269.6	302.3	470.3	597.4	650.0	700.0
Rata oficială de schimb media anuală MDL/USD	12.4	12.8	13.5	13.9	12.3	12.6	13.1	12.2
Rata dobânzii pentru credite în MDL, %, ma	33.3	28.5	23.1	19.2	21.0	18.9	18.2	18.6
Economia internaţională								
PIB mondial, rca	4.8	2.7	3.0	3.8	4.9	4.7	5.1	4.0
Media ponderată a creşterii PIB în principalele ţări partenere (2/3 din exporturile Moldovei)	5.3	4.0	2.8	3.8	3.5	3.2	4.1	4.0

Surse: BNS, BNM, prognoză de ME

Transnistria, indicatori selectaţi

	2000	2001	2002	2003	2004	2005p
PIB regional, milioane USD	281	199	250	309	405	486
PIB regional, rca	-20.9	10.0	-2.7	18.1	16.2	18.0
Producţia industrială, rca	16.5	9.0	-18.7	21.4	47.0	5.0
Populaţia, mii (estimări)	651.8	633.6	630.1	621.8	616.5	600
Comerţ cu amănuntul şi servicii, rca	11.9	23.1	18.4	7.6	7.3	16
Investiţii în capital fix, rca	3.8	15.6	-32.7	-14.7	70.0	10
Exporturi, milioane USD	328	378	243	433	535	560
Importuri, milioane USD	489	541	450	530	758	790
Indicele preţului consumatorilor	190	127	111	133	120	116

Surse: "BCRMN", CISR, estimări de ME

REZUMAT

Scrutinul din 3-17 iulie a scos la iveală fisurile grave ale actualei puteri politice

POLITICĂ. Cel mai spectaculos eveniment al anului s-a consumat la scrutinul din 3-17 iunie. Alegerile au vizat competiția pentru circa 898 funcții de primar şi 11,299 consilieri de nivelul I şi al II-lea. Scrutinul a scos la iveală fisurile grave de la temelia actualei puteri politice, persistente din cauza inflexibilității PCRM, care se dovedeşte a fi incapabil să se mobilizeze în ajunul ultimului său mandat politic (2005-2009).

Pierderea terenului la nivel raional va forța PCRM-ul să recurgă la acțiuni de intimidare în forță a rivalilor săi politici, considerând că astfel îşi poate menține avantajul tactic. Deteriorarea climatului politic s-ar putea răsfrânge negativ şi asupra dialogului politic al RM cu principalii săi parteneri occidentali: UE şi SUA, dar şi cu România, Ucraina, care aşteaptă să inițieze discuții serioase pe tema proiectelor comune de cooperare.

Tensiunile ruso-occidentale se vor agrava în continuare, spațiul ex-sovietic fiind ținta unor acțiuni metodice şi necamuflate de recapturare geopolitică, lansate de Moscova. Liderii PCRM par a fi tentați să joace cartea „apropierii oportune" de Rusia, printr-un efort care nu trezeşte simpatie în interiorul țării şi este păguboasă sub aspect extern. Reacțiile UE şi SUA au fost până acum prompte şi foarte clare la acest subiect. În 2007, autoritățile RM primesc al doilea cartonaş galben pentru apariția unor „planuri" ruseşti, necoordonate şi neacceptate de UE, împotriva intereselor ei strategice de securitate şi stabilitate, documente despre care se crede că ar fi putut fi semnate, în anumite circumstanțe, la Moscova, (la 10 iunie), contra unor avantaje minore pe plan economic.

Riscul unui conflict armat în raioanele controlate de forțele secesioniste rămâne foarte înalt, în timp ce rolul forțelor de pacificare este pe deplin negativ şi inadecvat scopurilor de reglementare a conflictului. RM va susține instalarea unei Misiuni internaționale de pacificare, cu elemente civile şi militare, având susținerea SUA şi a UE, dar va trebui, totodată, să obțină şi o pregătire corespunzătoare pe plan mediatic. Eforturi sporite sunt de aşteptat în următoarele luni şi în ceea ce priveşte monitorizarea importurilor în regiunea secesionistă, ceea ce va solicita o coordonare sporită între organele vamale ale RM, ale Ucrainei şi EUBAM-ului, fiind asistate de organele speciale.

Agricultura va înregistra o scădere de 5% în 2007

AGRICULTURA. Canicula şi seceta au generat un colaps în agricultură. În anul 2007, din cauza efectelor climaterice adverse, producția şi productivitatea culturilor agricole au înregistrat cea mai redusă cotă din ultimul deceniu. Conform estimărilor noastre, producția de grâu din acest an va constitui mai puțin de 500 mii tone. O situație dramatică se înregistrează la culturile cerealiere de primăvară timpurii, recolta cărora este compromisă în totalitate. O situație puțin mai bună se înregistrează la categoria culturilor tehnice şi a porumbului pentru boabe, cu siguranță însă că şi aici producția din acest an fa fi inferioară celor din anii precedenți.

Impactul secetei catastrofale din agricultură va fi resimțit, atât de populația rurală, cât şi de cea urbană, prin creşterea exorbitantă a prețurilor la produsele agroalimentare. De exemplu, prețul la grâu, demult a depăşit plafoanele istorice maximale înregistrate până acum şi a trecut pragul de 3 lei pentru un kg. Condiții pentru majorarea prețurilor la pâine

sunt suficiente: preţul actual la grâu este de 3 ori mai mare decât în anul 2005, iar stocurile sunt limitate.

Pe piaţa regională situaţia este mult mai dramatică. În Bulgaria şi România, după unele estimări, producţia de grâu ar putea să se reducă cu circa 50 la sută. Anume aceste ţări ar putea întra şi în vizorul importatorilor moldoveni de cereale.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 630 din 05.06.2007, a fost aprobată lista produselor agricole şi agroalimentare pentru care se vor constitui consilii pe produs. Aprobarea actului normativ este prima măsură întreprinsă pentru aplicarea Legii privind organizarea şi funcţionarea pieţelor produselor agricole şi agroalimentare. În opinia noastră, acest fapt denotă că se profilează şi primele măsuri pentru organizarea pieţelor produselor agricole şi agroalimentare şi, implicit, a pieţei rurale.

Criza în sectorul industrial va continua şi-n 2007, iar la sfârşitul anului ea va înregistra o creştere de 3%

BUSINESS. Pe fundalul unei economii anemice, industria naţională a înregistrat în primele 6 luni ale anului 2007 o evoluţie lentă. Mult aşteptata revenire la ritmul de creştere din anii 2004 – 2005 nu s-a produs. Sectorul serviciilor continuă să-şi reducă ritmul de creştere. Doar la capitolul vânzări de mărfuri cu amănuntul se observă o dinamică pozitivă, susţinuta însă de remitenţe. La capitolul investiţii, Republica Moldova intră în categoria restanţierilor, astfel încât investiţiile atrase sunt sub nivelul pronosticurilor făcute de Guvern. Experţii ME consideră că până la sfârşitul anului 2007 volumul producţiei industriale, comparat cu anul precedent, va cunoaşte o uşoară creştere de 3%, dar nu va ajunge la nivelul de la sfârşitul anului 2005. Criza din sectorul industrial va continua în pofida promisiunilor autorităţilor din Federaţia Rusă de a de a normaliza relaţiile comerciale cu Republica Moldova.

Pentru sectorul serviciilor, se prevede o creştere de 6% până la sfârşitul anului 2007, iar pentru anul 2008 anticipăm o creştere industrială de 5% şi a serviciilor de 7%.

Începutul anului a fost marcat de un ritm record de creştere în sectorul construcţiilor. În primele 3 luni ale anului 2007, acesta a înregistrat în sectorul de construcţie-montaj 42%. Acest ritm nu poate fi menţinut nici măcar pe termen scurt ca urmare a gradului relativ redus de dezvoltare a pieţei mobiliare şi a atractivităţii scăzute pentru investitorii străini – factori importanţi în menţinerea unei cereri înalte.

Pentru perioada ianuarie – aprilie 2007, vânzările de mărfuri cu amănuntul prin unităţile comerciale a fost în creştere cu 15,3%. Principalii factori care menţin o creştere înaltă a volumului vânzărilor rămân a fi remitenţele şi creşterea salariilor. Pentru anul 2007 se prevede un nivel de creştere a volumului vânzărilor cu amănuntul cu 8% şi menţinerea la acest nivel şi în anul 2008.

Deficitul balanţei comerciale pare să explodeze şi va depăşi în 2007 2,0 mld USD

COMERŢUL EXTERN. În primele patru luni ale anului curent, în comerţul exterior pot fi remarcate primele tendinţe pozitive: creşterea şi diversificarea exporturilor, ridicarea interdicţiilor autorităţilor ruseşti la exportul produselor din sectoarele vegetal şi animalier, soluţionarea diferendului moldo-belarus privind sistarea livrărilor vinurilor neîmbuteliate în Republica Belarus.

Totodată, deficitul balanţei comerciale pare să explodeze, acesta a acumulat în ianuarie-aprilie 2007 un sold negativ în valoare de 639,8 mln.

dolari SUA, cu 218,6 mln. dolari SUA ,de 1,5 ori mai mare față de cel înregistrat în perioada similară a anului 2006.

Pe termen scurt, ritmul de creştere a exporturilor va cunoaşte o uşoară înviorare, facilitată de reluarea exporturilor în Rusia (datorită ridicării parțiale a interdicțiilor ruseşti) şi de creşterea în continuare a volumului exportului în țările Uniunii Europene şi în țările CEFTA.

Revenirea vinurilor moldoveneşti pe piața rusă constituie un pas în conturarea unei noi configurații în plasarea pe piața rusă a exportatorilor şi a exporturilor moldoveneşti, care se prezintă cam astfel: numărul mult mai mic al exportatorilor, care în cea mai mare parte vor fi reprezentați de întreprinderile cu participarea capitalului rusesc; creşterea prețurilor cu minimum 50% şi diminuarea cotei - parte a băuturilor alcoolice pe piața rusă de circa 7-8 ori.

Menţinem prognoza noastră de reducer a ratelor dobânziloi la credite până la 18,0%

POLITICI MONETARE. Contrar predicțiilor noastre (consideram că BNM va face acest lucru în a doua jumătate a anului curent), în luna aprilie a acestui an, BNM a micşorat rata de refinanțare de la 14,5%, la 13,5%. În mod tradițional în preajma şi în timpul Sărbătorilor de Paşti piața se caracterizează printr-o o ofertă enormă de valută străină. Anul 2007 nu a constituit o excepție în acest sens, oferta de valută străină pe piață a fost suficient de puternică pentru a crea un val de apreciere a leului moldovenesc. Leul s-a întărit de la 13,04 lei pentru un dolar SUA la începutul anului, la 12,34 lei pentru un dolar SUA în luna mai. De la începutul anului, BNM a achiziționat pe piață suma echivalentă cu 80 mln. dolari SUA. Achizițiile masive de valută străină de către BNM au impus acțiuni de sterilizare a masei monetare. Astfel, BNM a vândut certificate BNM în valoare de aproape 2,3 miliarde lei – o sumă de neînchipuit, cu câteva luni mai înainte.

Pe parcursul anului curent, în sistemul bancar s-a observat o creştere a creditelor cu termen lung. Astfel, pe parcursul primelor patru luni ale anului curent, ponderea creditelor pe termen mai mare de 12 luni a constituit 49,3% din total, comparativ cu doar 45,2% în aceeaşi perioadă a anului precedent. În cazul creditelor acordate în valută străină, creditele cu un termen mai mare de 12 luni au căpătat o pondere şi mai mare, de la 62,4% în primele patru luni ale anului, 2006 până la 71,5% în anul curent.

Spre sfârşitul anului 2007, pronosticurilor noastre, rata dobânzii la credite s-ar putea micşora până la nivelul de 18%. Considerăm că BNM va avea toate prerogativele să micşoreze în anul următor rata de refinanțare până la 12,5%-13% pentru a crea condiții favorabile ieftinirii resurselor creditate. Cu toate acestea, BNM va fi mereu pregătită să majoreze treptat rata de refinanțare în cazul unor şocuri externe negative din partea Federației Ruse. În anul 2008 nu se prevede apariția unor factori importanți care ar provoca deprecierea leului, dimpotrivă, leul moldovenesc va continua sa se aprecieze datorită transferurilor de peste hotare şi politicii monetare vigilente a BNM.

Aplicarea cotei zero la impozitul pe venit a persoanelor juridice, va avea un impact pozitiv asupra bugetului de stat de cel puţin 200 mln lei

FINANȚELE PUBLICE. Pe parcursul ultimelor 3 ani, ritmul de creştere a încasărilor din TVA, sursa de bază a veniturilor bugetare, este negativ şi constituie 92-93%. Dacă nu va fi găsită o soluție rapidă, după 2008, acest fenomen poate deveni critic. Introducerea cotei zero la impozitul pe venit al persoanelor juridice, deşi întârziată pare a fi o măsură ce va avea efecte pozitive chiar în anul 2008, an de aplicare a prevederii re-

spective. Posibilele ratări de venituri din acest impozit pot fi supra acoperite de încasările provocate de efectele acestei legi. Supraveniturile încasate pot depăşi suma de 200 mln.de lei. Există o posibilitate reală ca trendul negativ al ritmului de creştere a veniturilor bugetare, înregistrat în 2006-2007, să fie oprit în 2008 şi să asistăm la o creştere pronunțată a încasărilor bugetare.

Subfinanțarea infrastructurii naționale timp de 15 ani a dus la degradarea ei completă. Pentru a renova infrastructura la un nivel acceptabil este nevoie ca timp de 15 ani să fie alocate circa 7,1% din PIB-ul pentru infrastructură. Necesitățile anuale de finanațare a infrastructurii la etapa inițială constituie 500 mln. de Euro. O altă problemă ține de lipsa unei industrii în domeniul infrastructurii. Investițiile în dezvoltarea acestor industrii se ridică la 1,5 miliarde de EURO. Este evident că sectorul public nu are capacitatea de a finanța industria de infrastructură şi nici nu este rațional, pentru atingerea acestui scop fiind nevoie de atragerea capitalului privat. Fără un parteneriat public privat este imposibilă crearea unei infrastructuri în domeniul infrastructurii.

Rata infalaţiei va rămâne ridicată şi în 2007 şi va constitui la sfârşitul anului 13,3%

PREȚURI. Creşterea surprinzător de mică a prețurilor în primul trimestru al anului, fără existența unor motive credibile, ne face să credem că indicele a fost artificial diminuat. Astfel, în 2007, vom fi nevoiți să operăm din nou cu două noțiuni în ceea ce priveşte IPC-ul: creşterea prețurilor conform datelor oficiale şi creşterea reală a prețurilor. Diferența dintre aceste două date va fi până la sfârşitul anului de cel puțin un punct procentual. Reieşind din evoluția IPC-ului de la începutul anului şi posibilele majorări de prețuri la resursele energetice, în 2007, inflația va fi declarată oficial, la nivelul de circa 12%, în realitate, fiind de cel puțin 13,3%.

Fiecare punct procentual din IPC permite autorităților să facă economii de circa 45 mln. de lei pe contul pensionarilor (la situația anului 2005, pentru 2007 fiecare punct procentual este echivalentul a 50 mln. de lei).

Resursele energetice, ineficiența economiei şi remitențele vor alimenta creşterea prețurilor în 2007. În ultimele luni ale anului, prețurile vor creşte cel mai mult, deoarece vor fi aplicate noile tarife la energia termică din municipiul Chişinău. De asemenea, după alegerile locale a scăzut presiunea politică asupra ANRE şi cu certitudine că vor fi modificate şi prețurile la energia electrică, care necesită o majorare de 20-40%.

Salariul mediu în Moldova este de 20 ori mai mic decât media UE

SFERA SOCIALĂ. Pe parcursul anul 2007, pe piața forței de muncă din Republica Moldova se va păstra tendințele negative din anii precedenți: de scădere a nivelului de angajare a forței de muncă, în pofida creşterii economice; de agravare a deficitului brațelor de muncă, atât în cele mai dinamice sectoare ale economiei naționale, cât şi în zona rurală. Republica Moldova înregistrează unul din cele mai scăzute niveluri din Europa în ceea ce priveşte angajarea forței de muncă (de la vârsta de 15 ani, până la 64 de ani) – 49,7%, comparativ cu 63,0% în UE.

Conform datelor oficiale, ponderea economiei neobservate, estimată de oficialități prin indicele populației angajate în economia națională, constituie mai puțin de o pătrime din economia oficială. În acelaşi timp, conform estimărilor CPE, sectorul neoficial în Moldova este mult mai mare şi constituie circa 45-50% din economia oficială.

Fiecare al treilea salariat din Moldova este angajat fără forme legale (fără contract de muncă). În plus, în ultimii ani, 15% din resursele totale de muncă ale Moldovei au emigrat, majoritatea absolută a muncitorilor emigranți activând în sectoarele neformale din țările respective.

In Moldova, circa 75% din numărul mediu de şomeri țin de şomajul structural, al cărei durată medie este foarte înaltă: 24 de luni, comparativ cu 10-11 luni în UE. În oraşele mici, şomajul structural pe termen lung este persistent, care au fost structural dependente de un număr relativ mic de întreprinderi industriale.

Conform pronosticurilor Guvernului, în perioada anilor 2005-2008, salariul mediu brut nominal se va majora de 2,5 ori, în ansamblu pe economie, față de anul 2004 şi va atinge în anul 2008 suma de 2765 lei (216 dolari SUA), iar fondul de remunerare a muncii va creşte de 2,3 ori, atingând suma de 19,3 mld. lei sau 33,4% în raport cu PIB-ul, față de 26,7% în anul 2004. Media salariilor în Moldova reprezintă mai puțin de 5% din media europeană.

Presiunea datoriei externe în partea stângă a Nistrului este de 10 ori mai mare decât în partea dreaptă

TRANSNISTRIA. Pe parcursul a 15 ani, economia r.m.n. a supraviețuit datorită comerțului exterior şi susținerii financiare permanente din partea Rusiei, îmbinării contrabandei cu reexportul, toate acestea au determinat vulnerabilitatea acesteia la cele mai mici disensiuni în politica şi economia țărilor vecine.

Pe parcursul primelor 4 luni ale anului 2007 cele mai mari întreprinderi economice din RMN, orientate spre export, au continuat să-şi extindă producția. În această perioadă volumul operațiilor de export-import ale întreprinderilor transnistrene care au trecut procedurile oficiale vamale în Chişinău a constituit 225 mln. USD. Dintre acestea, 200 mln. au revenit exportului, iar 25 mln. – importului. Ca şi mai înainte, aproape 70% din exportul transnistrean este asigurat de Uzina Metalurgică din Râbnița (63,7% – în țările CSI şi 33,4% – în țările UE).

Continuă să rămână neclară problema cheltuielilor pentru achitarea datorii enorme externe r.m.n.(1,3 mlrd. USD, dintre care 684 mln. USD constituie datoria de bază, iar 670 mln. - penalități) şi modalitățile de lichidare a lor de către Tiraspol. Aceaste datorii constituie 3 PIB-uri ale regiuniii şi 10 bugete anuale. Presiunea datoriei externe în partea stângă a Nistrului este de 10 ori mai mare decât în partea dreaptă.

SUBIECTELE NUMĂRULUI

1. Agricultura, o paralelă: 2003..., 2007
2. Impedimentele create de stat investitorilor străini direcți
3. Piața vinurilor în UE
4. Marja de profit în sistemul bancar
5. Finanțarea externă: decizii politice fără acoperiri practice

POLITICĂ

SINTEZĂ

Alegerile locale au adus schimbări importante în configurația puterilor publice din RM. Simbolul mănuşii aruncate opoziției este tradus după 3 iunie printr-o mobilizare vizibilă a opoziției, la nivel național, câştigând câteva fiefu-uri de bază: capitala Chişinău şi unitatea teritorial-autonomă Găgăuzia. Acordul post-electoral pune în dificultate PCRM şi transmite ştafeta conducerilor raionale în mâinile opoziției reunite (AMN-PPCD-PD-PSD-PSL). Este de aşteptat ca efectul coalițiilor pluraliste la nivel local să conducă la apariția unor tensiuni noi între Guvern şi autorități locale, ajungându-se până la blocarea unor reforme majore. Pe plan extern, vin vremuri tulburi pentru relațiile Rusiei cu puterile occidentale. În aceste condiții, jocul „la două capete" va aduce pierdere celor care l-au acceptat la Chişinău, fie că acesta este produsul unor negocieri legate de reglementarea conflictului, fie de rațiuni economice. Planul rusesc a stârnit multe discordii interne şi externe privitor la Republica Moldova. Înlocuirea pacificatorilor ruşi cu o Misiune civilă de pacificare schimbă categoric o variabilă de bază a conservării status-quo-ului, dar nu se pretează ca monedă de schimb pentru un nou plan rusesc de reglementare.

ELECTORALA 2007

Cel mai spectaculos eveniment al anului s-a consumat la scrutinul din 3-17 iunie. **Alegerile au vizat competiția pentru circa 898 funcții de primar şi 11,299 consilieri de nivelul I şi al II-lea.** Fiind perceput ca un „test" pentru cursa politică viitoare (alegerile din 2009), scrutinul local a fost şi un test de credibilitate pentru comportamentul democratic al autorităților. La alegerile din 3 iunie 2007 au participat peste 52%, deşi în ajunul acestor alegeri 42% din alegatori susțineau că nu se vor prezenta la vot (Sondaj IMAS/CBS Axa, 28 mai). Prezența redusă la vot a afectat mai ales segmentul alegătorilor PCRM. Deşi timide, încercările de a articula o poziție comună cu țintă spre scrutinul decisiv din 2009 pare să creeze o traiectorie oportună de succes electoral. **Sondajele din ajun nu arătau un declin atât de mare al partidului de la putere.** Circa 50,8% din respondenți considerau că PCRM le reprezintă interesele, față de 9.7% (PPCD), 9,4% (AMN), 5% (PSL), 4,1% (PSD)[1]. Totodată, circa 59% calificau drept greşită direcția în care merg lucrurile în RM, cei mai duri critici fiind tinerii de 18-29de ani şi persoanele cuprinse între vârsta de 30-44 de ani, cu un nivel de studii şi socio-economic mai înalt. Intenția de participare în alegeri, înregistrată în luna mai, era de 77%, însă ponderea indicilor în privința acordării votului lor era mai mare decât în alegerile generale din 2005 (circa 53%). Reiese că doar 27% din populație este interesată de politică.

Alegerile locale au servit opoziției la atingerea mai multor scopuri, acestea fiind legate nu doar de organizarea unei campanii active, căutarea de resurse financiare, identificarea de lideri puternici, dar şi de diminuarea antagonismelor reciproce, această luptă asemănându-se în multe privințe cu un pentatlon la scară națională, în care câştigă cel care reuşeşte să treacă toate etapele, cu aceeaşi rată de reuşită: (1) ca discurs anticomunist (îndreptat contra PCRM); (2) ca expresie a rivalității între partidele din

1 *Barometrul de opinie publică*, IPP, CBS Axa, Mai 2007

aceeaşi familie ideologică (PL, PNL, PSL); (3) ca expresie a competiţiei cu partide tradiţionale de dreapta-naţionale şi de centru-stânga (PPCD, PSD, PD); (4) ca proiect de discurs „anti-sistem", asociat valorizării pozitive a unor aşteptări de schimbare. **Rezultatele primului tur confirmau deja predicţiile făcute în privinţa unei rapide erodări de imagine a PCRM (*Monitorul Economic, nr.1, 2007*), lansării unor noi personaje în politică şi consolidării opoziţiei.**

Scrutinul a produs şi numeroase surprize, ceea ce a ridicat puternic miza simbolică şi anvergura politică. În primul rând, a surprins miopia PCRM care a pornit de la un calcul eronat, considerând că va reuşi fără mari eforturi să câştige simpatia electoratului disciplinat din capitală, datorită capacităţii sale administrative şi cunoaşterii punctelor vulnerabile a contra-candidaţilor opoziţiei fragmentate (Braghiş, Corduneanu, Filat, Muşuc, Pavlicenco). PCRM a neglijat imaginea de „lider al schimbării" cu care s-a identificat D. Chirtoacă încă din 2005, mizând pe cea mai proastă alegere pe care putea s-o facă în persoana lui Iordan, un candidat nepopular, incolor şi insipid chiar şi pentru cei mai loiali membri de partid. O miză majoră a scrutinului a constat în obţinerea controlului politic asupra celor două municipii: capitala Chişinău şi cel mai mare oraş din zona de nord, Bălţi. La Bălţi a obţinut victorie din I tur de scrutin primarul în funcţie, V., (cu), şi circa 47,58% mandate în consiliul municipal.

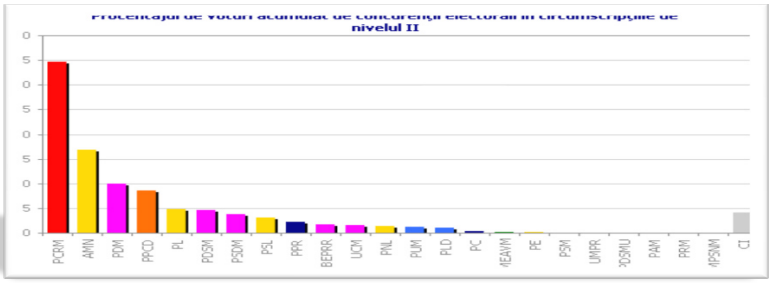

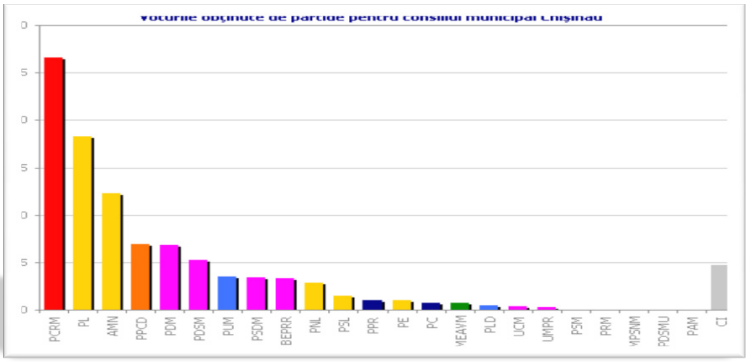

Scrutinul a scos la iveală fisurile grave de la temelia actualei puteri politice, persistente din cauza inflexibilităţii PCRM, care se dovedeşte a fi incapabil să se mobilizeze în ajunul ultimului său mandat politic (2005-2009). Discursul său electoral s-a dezvoltat separat de capacităţile umane cu care PCRM s-a pregătit pentru scrutin. Tehnicile folosite în campanie au fost incapabile să substituie lipsa de jucători credibili şi declinul galopant de imagine. În aceste condiţii, popularitatea liderului său (47%), diminuată pe parcursul anului 2006, dar şi a oficialilor din prima garnitură (Tarlev – 42%, Lupu – 31%) nu s-a transferat automat şi asupra candidatului Iordan, în ciuda faptului că, fără a se degreva din funcţiile lor publice, oficialii importanţi ai RM au făcut campanie la scenă deschisă

pentru un candidat la primărie, în ciuda avertismentelor ODIHR/OSCE şi a comunității diplomatice prezente în RM. PCRM se dovedeşte a fi o structură elitistă, ruptă de alegătorii săi în etate şi incapabil să alimenteze nostalgiile cu care şi-a făcut intrarea pe scena politică după anul 1998-2001 şi care a întărit sudura existentă între corpul administrativ al statului şi nomenclatura de partid, aflată în serviciul preşedintelui Voronin. Dacă în alegerile din 25 mai 2003, PCRM câştiga 41,9% din voturile exprimate pentru Consiliul Municipal Chişinău şi circa 46,8% pentru candidatul său la funcția de primar (V.Zgardan), atunci la 3 iunie 2007, PCRM a izbutit să colecteze doar 27,6"% la I tur cu candidatul său desemnat la funcția de primar (Iordan) şi 38,83%, în al doilea tur. După filtrul primului tur, în care candidatul PL D.Chirtoacă a obținut 24.37%, acesta revine, atacă şi obține în al II-lea tur tocmai 61,17%, circa 130.181 de voturi. Trebuie să menționăm ca factor al reuşitei sale şi poziția celor mai mulți dintre liderii altor partide politice, care şi-au confirmat public sprijinul lor pentru candidatul liberal. Este dificil să trasăm însă o linie strictă între sprijinul public şi votul final, adus într-o zi fierbinte de vară de către alegători. Rezultatele finale pentru Consiliul Municipal atribuie PCRM-ului 26,47%, după care urmează PL – cu 18,31%, AMN – cu 12.18%, PPCD – cu 6,92%, etc. Aceste rezultate plasează PCRM într-o minoritate de 16 (plus 1 sau 2 candidați rusofoni), față de coaliția forțelor necomuniste, în componența unei largi alianțe de partide.

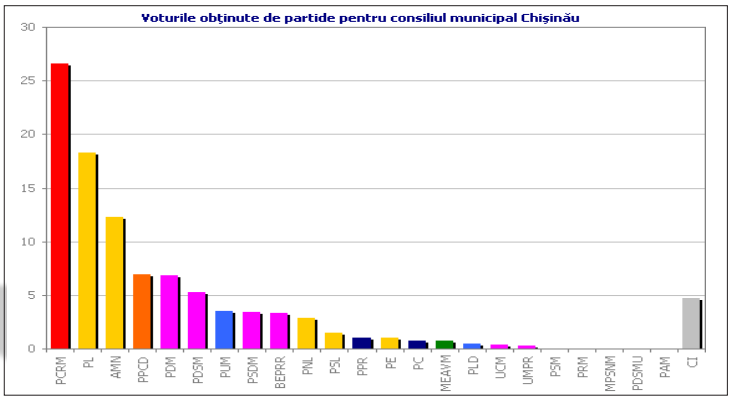

Rezultatele scrutinului avantajează partidele de opoziție. După I tur de scrutin au fost aleşi doar 40% din primari. În consiliile raionale, PCRM a obținut 34.32% (față de 48% în 2003), AMN – 16.77% (față de 20%), PD – 9.73% (față de 7,7%), PPCD – 8.52% (față de 8.9%). Statistic vorbind, PCRM a suferit un declin numeric, în termeni politici însă rezultatele alegerilor locale din 2007 îngenunchează PCRM-ul, pentru că oferă mari şanse opoziției să domine cea mai mare parte a consiliilor raionale şi locale, în ansamblu pe țară. În preajma celui de-al 2 tur de scrutin, ştirea despre un eventual bloc al partidelor de opoziție, cu scopul de a prelua controlul asupra celor mai multe dintre consiliile raionale, a luat prin surprindere opinia publică, obişnuită să recunoască opoziția, mai ales, după şansele pierdute, şi nu după succesele repurtate. Totodată, scrutinul din iunie 2007 a demonstrat o schimbare importantă a preferințelor electoratului. Aceste schimbări au un caracter structural şi afectează nu doar anumite zone geografice, ci corpul electoral în ansamblu. Scrutinul reconfirmă destrămarea irecuperabilă a unui electorat fidel în zona de sud, populată de minoritatea etnică găgăuză şi bulgară, zona de centru, cu raioane în care aproape dispar de pe lista preferințelor populației candidații susținuți de PCRM, şi capitala Chişinău, cu peste jumătate de milion

de alegători. Observăm că, dacă anterior alegătorii din suburbii preferau să voteze lideri centrişti, înclinând în 2003 în mod strategic balanța spre AI (Alianța Independenților), în anul 2007, majoritatea voturilor sunt colectate de PCRM, care pierde în schimb exact sectoarele sale tradiționale, marcate de apatie, protest şi dezinteres. Se confirmă sciziunea pe care înaintarea candidatului Iordan o provoacă organizației municipale a PCRM, cu toate ingredientele necesare unor tensiuni greu de gestionat. Deja, rezultatele primului tur confirma atingerea unui nivel critic maxim al electoratului comunist. PCRM reuşeşte să obțină în ultima clipă sprijinul lui V.Klimenko (preşedintele *Congresului comunităților ruseşti*)[2], dar nici acest gest disperat nu convinge electoratul să participe activ în cel de-al II-lea tur. Tonul agresiv cu care PCRM se aruncă în ultima săptămână contra contra-candidatului PL atestă o stare de panică în conducerea PCRM. Mulți au afirmat că anume această „încrâncenare" şi schimbare de tactică electorală din ultima săptămână i-au făcut pe mulți alegători să rămână dezamăgiți acasă, comuniştii făcându-şi astfel un mare deserviciu. Alții au afirmat că oferta tânărului candidat liberal a marşat puternic pe argumentul moral, care a contat foarte mult contra unei figuri incolore şi insipide ca cea a d-lui Iordan, aleasă în ultimul moment. Noi presupunem că **fragmentarea excesivă a opoziției în 2006, a transmis o informație incorectă liderului PCRM, care s-a gândit că ar putea câştiga alegerile şi cu o personalitate total necunoscută, în condițiile unui sprijin financiar şi administrativ masiv.**

Tendințele comentate mai sus vor da serios de gândit elitelor PCRM, care percep aceste rezultate ca o defecțiune serioasă a administrației, aflată sub controlul său politic. După o stabilitate pe care şi-au asigurat-o prin majorități politice stabile, prima fisură ieşită la iveală în soclul puterii poate genera o reacție în lanț de dezertări din partid sau împotriviri energice la politicile sale favorite. PCRM ar putea să se împotrivească acestei eroziuni de credibilitate, obiective şi posibile pentru orice tip de guvernare, dar reacțiile sale necalculate nu pot decât să grăbească procesul („efectul de mlaştină") sau ar putea să o accepte reformându-se, în direcția pe care şi alte partide de stânga au mers în tranziție. Dar, după cum „iarna nu-i ca vara", tot astfel, PCRM nu-i comparabil cu alte partide de stânga(cum ar fi: stânga lituaniană (PSPL) sau poloneză (Alianța Democratică de Stânga), sau PSD în România). PCRM este moştenitorul unei legalități totalitare de tip sovietic, la care acesta nu a renunțat şi care este replicat astăzi, într-un sistem politic de natură formal liberală. După ce a controlat mai bine de 6 ani întreaga maşinărie a statului, încercând s-o convertească într-o „verticală a puterii", PCRM descoperă că este pe cale să-şi piardă electoratul tradițional, negăsind soluții de conciliere a ideilor de reformă şi de modernizare a statului cu nostalgiile ideologice. Inițiativele sale aşa-zis liberale nu fac decât să-i amuze pe actorii externi, în timp ce alegătorii săi tradiționali, tot mai puțini şi mai inactivi, sunt completamente dezamăgiți de aceste viraje politice, pe care liderii săi execută cu regularitate.

PCRM pierde teren nu doar în termeni electorali, dar şi pe plan strategic. Europenizarea societății şi a instituțiilor din RM exclude orice fel de convieţuire cu partide-„dinozaur", cimentate pe un marxism-leninism vetust. Alegătorii nu se mai regăsesc în formatul ideologic al partidului-„stat", cu instincte patriarhale, în formatul unei „verticale a puterii", menținută până astăzi activă. Imediat după „răscrucea" de opțiuni din martie 2005, liderii PCRM au decis că nu se merită a reforma maşinăria

2 Dorința de a monopoliza electoratul vorbitor de limbă rusă, din capitală, i-a determinat pe liderii PCRM să-l atace dur pe V.Klimenco, în anii 2004-2007, deschizându-i dosare penale şi încercând să-l disloce de la cârma formațiunii sale etnice, filo-ruse. Trebuie să ne întrebăm doar cu ce a plătit procuratura pentru a-l motiva pe cetățeanul Klimenco să facă acest gest de bună voie?

partidului, pe motiv că şi-ar pierde alegătorii. Autoritatea compromisă a guvernării şi promisiunile neîndeplinite au produs acelaşi efect pe care l-ar fi avut, pe termen scurt, reforma radicală a partidului. Timpul preţios pentru reforma PCRM a fost pierdut. În timp ce partidele de opoziţie au putut lansa cel puţin 6 candidaţi valoroşi la funcţia de primar general al Chişinăului, PCRM a avut probleme să identifice un candidat, ceea ce a condus la blocarea potentialului de mobilizare al PCRM in capitala. Mai mult, insuccesul la alegerile din capitala a dezbinat organizatia de partid a PCRM. Votul negativ al capitalei se va resimţi imediat şi în restul ţării, iar motive pentru optimism economic ori social (ce ar salva PCRM-ul din degringoladă), nu prea există în sânul guvernării.

În aceste condiţii, preşedintele Voronin are de făcut o alegere. Această sarcină e determinată nu doar de faptul că şeful statului are un rol deloc decorativ la conducerile ţării, dar şi pentru că, în virtutea unor circumstanţe, se menţine în ratinguri cu o rată superioară de popularitate (52% - încredere în preşedinte, urmat de Parlament (18,2%), şi Prim-ministru (2,8%). Se ştie că acţiunile Preşedintelui Voronin sunt imprevizibile şi dictate de caracterul emoţional al acestuia. Faptul că PCRM a exercitat în ultimii 6 ani de zile puterea publică de o manieră total discreţionară şi fără nici o contra-balanţă poate juca un serviciu prost liderilor săi, care ar putea spera să poată instrumenta şi mai departe forţa brutală a structurilor de reprimare contra opoziţiei, cu scopul tactic de a nu-i permite să se cristalizeze pe o platformă comună, în acest caz, următorii 2 ani ar putea fi mai dificili chiar decât primii 2 ani de mandat (2001-2003), perioadă în care Adunarea Parlamentară a CoE a intervenit prin 3 rezoluţii succesive în efortul de a stabiliza situaţia politică internă, afectată de o confruntare dură între putere şi opoziţie[3], fie va accepta nevoia de schimbare în propriul partid, acceptând inevitabila întinerire de cadre, critica „constructivă"şi renunţarea la simbolurile marxist-leniniste, şi chiar la numele partidului. PCRM este obligat să modifice semnificativ actualul Guvern care a fost creditat mult timp cu merite pe care nu le-a avut. Subţierea segmentului de electorat favorabil pe plan local ridică serioase probleme de legitimitate pentru actualul guvern, ca şi pentru şeful statului (ales de Parlament), în anumite circumstanţe politice. Rezultatele scrutinului avantajează partidele de opoziţie şi aruncă liderii PCRM într-o mare incertitudine. Deşi teoretic aceste alegeri ar fi trebuit să fie „administrative", în RM, alegerile locale poartă un caracter politic accentuat, mai ales în competiţia pentru capitală, în care miza nu poate fi decât „istorică" şi „naţională".

În aceste alegeri, partidele au apelat la expertiză străină şi tehnologii electorale scumpe. Rapoartele financiare prezentate de concurenţii de bază ai scrutinului nu reflectă nici pe departe volumul finanţărilor reale efectuate în aceste alegeri. Misiunea ODIHR a constatat alocarea unor importante resurse administrative, în alegeri, folosirea unor bani electorali necontabilizaţi de CEC, însoţite de o vastă campanie de intimidare a concurenţilor electorali. Scrutinul a atestat o nouă deteriorare a climatului politic în RM: "avantajarea candidaţilor puterii şi folosirea tehnologiilor obscure de discreditare a opoziţiei". Observatorii locali şi internaţionali au raportat numeroase ilegalităţi (utilizări masive a resurselor administrative[4], implicarea structurilor de forţă prin intimidare şi implicare selectivă, favorizarea unor concurenţi asociaţi PCRM, lipsa de transparenţă a cheltuielilor pentru campanie), dar şi situaţii care au anulat organizarea

3 Rezoluţie PACE cu privire la situaţia instituţiilor democratice din RM, 2003.

4 *Raportul de monitorizare al alegerilor locale, LADOM, nr.1 (10 aprilie – 8 mai, 2007); OSCE: International standards unevenly implemented during local elections in Moldova*. http://www.osce.org/item/24816.html.

alegerilor în anumite localităţi de pe malul stâng al Nistrului. Şi de această dată, Misiunile OSCE/ODIHR au fost alertate la maximum de cazurile de manipulare cu ajutorul TV publice, de participarea unor oficiali ai statului în susţinerea candidaţilor PCRM. Un comunicat al Coaliţiei 2007 califică aceste alegeri ca fiind „nelibere".

PREDICŢII PENTRU A DOUA JUMĂTATE A ANULUI 2007

- **Câştigând alegerile locale în capitală şi înclinând balanţa scorului înregistrat pentru consilii locale şi raionale, într-un număr record de localităţi, opoziţia obţine avantaje poziţionale, din perspectiva anului 2007. Acest lucru îi va spori curajul şi creativitatea, deschizând şi calea spre regrupări importante pe segmentul liberal şi social-democrat.**
- **Pierderea terenului la nivel raional va forţa PCRM-ul să recurgă la acţiuni de intimidare în forţă a rivalilor săi politici, considerând că astfel îşi poate menţine avantajul tactic. Puterea poate urma modelul aplicat în anii 2001-2003. Defectele de ordin tactic se transformă în dezbateri de strategie, căutându-se vinovaţi şi încercând să impună drept linie de conduită apărarea „în cerc" şi renunţarea la politicile cu costuri sociale, respectiv, agravarea calităţii guvernării este iminentă.**
- **Această linie politică ar provoca o contra-reacţie din partea curentelor de opoziţie, cărora le-a lipsit mulţi ani la rând o motivaţie comună. Deteriorarea climatului politic s-ar putea răsfrânge negativ şi asupra dialogului politic al RM cu principalii săi parteneri occidentali: UE şi SUA, dar şi cu România, Ucraina, care aşteaptă să iniţieze discuţii serioase pe tema proiectelor comune de cooperare.**

POLITICA EXTERNĂ

BMD (Ballistic Missile Defence): Ultimele luni au coincis cu înteţirea unei dispute ruso-occidentale asupra creării celor două baze balistice în Polonia şi Cehia[5]. Profitând de ajunul Summitului G8, Putin a criticat dur iniţiativa SUA şi a contra-ofertat iniţiativa de instalare a Sistemului antibalistic prin gestionarea în comun cu SUA a unui sistem radar de tip sovietic, arendat pe teritoriul Azerbaijanului, cu interceptoare menţinute pe portavioanele din Mediterană sau în Turcia. sau în Iraq, dar nu în Polonia. Oferta Rusiei i-a luat prin surprindere pe oficialii americani, aceştia cerând timp pentru a analiza propunerea Kremlinului. Între timp, efectele acestei dispute (care aparent nu ar avea nici o legătură cu RM) influenţează hotărâtor contextul şi mizele politicilor occidentale în spaţiul de interferenţă al UE, SUA şi Rusia.

Dacă respinge oferta, poziţia SUA ar părea ostilă şi contra-productivă, riscurile acceptării acestei propuneri însă ar fi foarte grave. Mai întâi, oferta rusă ar face sistemul antibalistic total dependent de cooperarea cu Rusia, dacă am trece cu vederea problema potrivirii sale

5 La 16 iunie, la Praga, Preşedintele SUA, G.Bush a afirmat că în Rusia "există o democraţia "deraiată" şi că statul rus reînvie represiunile din perioada sovietică; reformele eşuate au implicaţii serioase asupra dezvoltării democratice în Rusia". 06.06.2007 - 09:29 CET | *By Andrew Rettman* - EUOBSERVER / BRUSSELS - US

tehnice;pe urmă, revizuirea acordului cu Polonia ar fi un semnal prost pentru toate țările Europei Centrale, care ar înțelege că acordurile lor cu SUA, element- pivot al Alianței Nord-Atlantice, sunt negociate cu Rusia, or, acest lucru este exact ceea ce aşteaptă Putin să obțină. Dacă SUA acceptă oferta rusă, această decizie ar afecta confidența Poloniei în legăturile sale cu SUA. Ruşii oricum au de gând să folosească acest episod pentru a spori presiunile asupra unora dintre țările europene, încercând să-i convingă că SUA readuce „războiul rece" în Europa. Moscova profită de situația dificilă a SUA, angajată pe prea multe linii defensive; Putin ştie că, politica sa energetică a provocat mari frământări în Europa, iar şefii de state care i-au înlocuit în Franța, Germania şi Italia pe Chirac, Schroeder şi Berlusconi sunt sceptici față de Rusia. Politica ruşilor va conține în continuare „rețete individuale", combinând şantajul, marile profituri rapide, dar şi ponturile. În timpul apropiat, UE va trebui să adopte decizii foarte serioase pe tema securității sale energetice. Odată ce eşecul politicilor energetice ale UE şi SUA devine tot mai vizibil(Rusia a reuşind să dezactiveze cele mai importante proiecte de creare a unor alternative energetice *Gazprom-ului*, Occidentul trebuie să-şi schimbe radical tonul în relațiile sale cu Kremlinul.

Se crede că această situație se datorează lipsei de leadership occidental asupra proiectelor de creare a coridoarelor energetice, pe fundalul unui vacuum de putere la Brussels. Stabilitatea din timpul războiului rece se explica adeseori prin forța de distrugere reciprocă(MAD - mutually assured destruction). Această optică pornea de la ideea că rachetele balistice intercontinentale o dată lansate nu mai pot fi oprite şi provoacă cu siguranță războaie nucleare totale. Echilibrul , în materie de rachete atomice terestre şi de pe submarine, atins între SUA şi URSS , asigura distrugerea „garantată" a ambelor părți în conflict (într-un sistem bipolar, evident). Apariția sistemului de apărare antirachetă modifica acest punct de vedere pentru că favoriza una din părțile din conflict, care mai avea o şansă. Anunțul făcut de R.Reagan privind Programul *Star Wars* a înnebunit conducerea militară a URSS din 2 motive: în primul, pentru că sistemul american introducerea o incertitudine în plus şi nu putea fi testat, în al doilea rând, pentru că URSS nu-şi putea permite costurile lui, fiind angajată în mai multe zone, pe plan global, şi, în particular, în Afganistan,. Soluția propusă de militarii CC al PCUS a fost dezvoltarea rachetelor balistice, după 1980, lansând campanii internaționale masive contra sistemului antibalistic.

Din acest motiv, amplasarea unui sistem antibalistic în Europa (contra unor atacuri posibile din partea unor țări, ca Iran sau Coreea de Nord) revigorează o dispută mai veche despre eficiența unor gândiri militare opuse. Totuşi, Putin nu se referă în oferta sa la „defectele" sistemului antibalistic şi nici la fezabilitatea sa militară, cu atât mai mult, nu pare să fie deranjat de ambițiile nucleare ale unor state care se opun limitărilor ONU. Demersul liderului de la Kremlin este profund antipolonez şi antioccidental, fiind doar un pretext pentru a şubrezi alianța euro-atlantică, consolidată de țările din centrul şi estul Europei, împreună cu SUA. Rusia are mari pretenții față de Țările Baltice şi față de Polonia. Acestea țin şi de veto-ul pe care Polonia îl menține în cadrul UE contra semnării unui Tratat special cu Rusia, dar şi prin faptul că Polonia reprezintă cel mai activ promotor al extinderii NATO spre spațiul ex-sovietic, susținând în 2004 şi 2005, revoluțiile roz şi oranj din Ucraina şi Georgia. Totuşi, sistemul antibalistic din Polonia nu afectează capacitatea Rusiei de a lansa atacuri nucleare, ci este, mai degrabă, un simbol al alianței polono-americane ce accentuează necesitatea de a fi în NATO şi edifică o realitate geopolitică pe care ruşii nu doresc s-o accepte.

Chiar dacă Rusia înțelege că nu ar putea resubjuga Europa Centrală, la câte s-au produs după 1989, Moscova ar vrea ca acestor țări să le fie frică şi să nu se mai amestece în evoluțiile din spațiul ex-sovietic, pe care încearcă în prezent să-l refacă prin mijloace economice, dar şi politice violente (separatism, corupția politică, intimidare mediatică, etc.).

Relația cu UE şi evacuarea trupelor şi munițiilor militare ruseşti din Republica Moldova.

Pe aceeaşi linie de ofensivă diplomatică, Rusia a convocat la 15 iunie o conferință internațională largă pe tema *Tratatului Forțelor Convenționale în Europe*. Conferința de la Viena ar fi trebuit să convingă statele UE şi NATO să ratifice rapid *Tratatul FACE*, pentru ca Rusia să nu solicite modificarea lui, respectiv, trecând la „pierderi colaterale" cerințele RM adresate Rusiei de a-şi evacua necondiționat trupele din Transnistria. Pretențiile Rusiei se referă, evident, la mize mult mai mari[6], cum ar fi negocierea completă a Tratatului, printr-o variantă de „modernizare" a sa, vizând de fapt: (1) limitarea opțiunilor de apărare a statelor baltice, după care să fie negociat în termenii doriți de Moscova; (2) limitarea prezenței bazelor militare NATO în Bulgaria şi România; (3) scoaterea pentru Rusia a limitărilor pe flancuri în Caucazul de Nord. Rusia amenință să suspende validitatea Tratatului, prezentând o poziție nihilistă sub aspect juridic, contând pe faptul că cerând foarte mult vor putea obține ceea ce îşi doresc. Ruşii au sperat că forțând tonul discuțiilor purtate pe acest subiect şi formulând o serie de propuneri controversate vor putea accelera obținerea unei „risipiri de voturi" pe tema Tratatului din 1999, mai ales între europeni şi americani şi că, în ciuda prevederilor sale neîndeplinite (Moldova şi Georgia), Rusia va putea negocia, cu cei care şi-ar dori acest Tratat ratificat, condițiile favorabile lor. Ulterior, pe fundamentul unei asemenea poziții, diplomația rusă ar fi putut ataca sistemul defensiv al Statelor Baltice, constituit cu elemente de apărare antiaeriană şi patrulare de trupe aparținând Alianței NATO.

Deşi a făcut un adevărat spectacol de argumente, conferința s-a încheiat fără un rezultat mulțumitor pentru Rusia. **Europeni şi americani au cerut la unison Rusiei să-şi îndeplinească angajamentele luate.** Mai mult decât atât, SUA şi oficialii din Republica Moldova au formulat pentru prima dată explicit opțiunea de a organiza o Misiune internațională civilă, care să-i substituie pe pacificatorii ruşi în regiune[7]. Prima reacție din partea Rusiei a fost, aparent, pozitivă. Este posibil ca acest tip de reacție să fie produsul unor jocuri mai ample, care includ poziționarea Kremlinului pe mai multe tipuri de situații-criză, la care trebuie să reacționeze, de exemplu, recunoaşterea independenței provinciei Kosovo sau sancțiunile impuse Iranului şi Coreii de Nord etc. Sfârşitul anului 2006 a însemnat o schimbare în relațiile Chişinăului cu Moscova. Negocierile purtate în format bilateral asupra unui plan de reglementare a conflictului transnistrean, ca şi promisiunile Kremlinului de a „rezolva" criza vinului, l-au „vrăjit" pe V.Voronin. Uitând de lecțiile dure care i s-au dat în 2003 şi în 2005, Preşedintele RM şi-a adus brusc aminte de o teză a sa mai veche, privind sincronizarea CSI cu UE sau invers, drept urmare, V.Voronin a întețit vizitele oficiale în Rusia. Acolo, preşedintele a reiterat teza sa susținând chiar că „RM se vrea sincronizată concomitent în CSI şi UE", această afirmație vădit forțată pare să nu fie acceptată de către oficialii ruşi şi occidentali nici măcar ca o glumă deplasată.

Gafele preşedintelui Voronin sunt încurajate aparent de consilierii săi, în timp ce alți politicieni sunt prea absorbiți de presiunile elec-

6 Vladimir Socor, *Jamestown Foundation*, June 13, 2007 , volume 4, Issue 115
7 *Radio Free Europe*, Friday, June 15, 2007, *Ora Moldovei* - Vladimir Socor

torale ca să rectifice discursul ce aduce deservicii clare şi cursului strategic al RM pentru UE, şi credibilității Chişinăului în dialogul său politic cu UE. Exemplul şefului statului a fost urmat imediat de Ministrul de Externe care anunța „stabilirea unor poziții coordonate în cadrul organizațiilor internaționale şi regionale dintre RM şi FR”[8]. Preşedintele RM este vădit marcat emoțional de faptul că nu a putut semna (din nou!) la 10 iunie documentul promovat insistent de Ambasadorul Rusiei în RM Zubacov, prin intermediul căruia ar fi putut spera să reintre în sfera de atenție spirituală şi politică a Kremlinului, chiar cu prețul unui acord de reglementare a conflictului, respins de societatea civilă şi neagreat de partenerii occidentali ai RM. Oficialitățile de la Chişinău sunt vizibil deranjate de presiunea opiniei publice (inclusiv internaționale), care a pus reflectoarele pe o „posibilă semnare a unui acord bilateral moldo-rus pe la spatele Occidentului”, exact în clipa în care anumiți consilieri prezidențiali se felicitau pentru punerea la punct a detaliilor legate de semnarea acestui document.

În miopia lor, aceste oficialități ignoră 3 lucruri esențiale. În primul rând, ele omit contextul internațional dominat de confruntarea tot mai vizibilă între SUA şi Rusia, care îi determină pe preşedinții Putin şi Bush să utilizeze conferințele de presă din afara țărilor lor pentru a-şi preciza diferențele strategice, aparent, incompatibile. Revenirea Rusiei la o retorică agresivă gen ”războiul rece”,a generat anumite coordonări strategice şi în cancelariile aliaților europeni din NATO, activizând interesul față de spațiul ex-sovietic. În al doilea rând, Chişinăul nu a digerat suficient „momentul Kozak-1”. Ironia sorții face ca primele suspiciuni legate de faptul că preşedintele Voronin ar putea să clocească ceva să fie lansată chiar de V.Socor, cel care pariase în 2005 pe ipoteza unei „revoluții în capul unui singur om” (adică, în cel al lui V.Voronin), spre deosebire de Georgia şi Ucraina, care au optat pentru schimbări mai profunde de sistem politic şi de modernizare a societăților lor.

85,6% din respondenți susțin că viața lor se va îmbunătăți ca urmare a aderării Moldovei la UE, iar 72,2% în condițiile unui referendum, ar vota pentru această aderare a RM. Ca opțiune, aderarea la NATO se plasează pe locul 2, cu 26,2%, după opțiunea de „neutralitate”,care a înregistrat 38,4%.

Incertitudinea a marcat şi lucrările celei de-a doua reuniuni a *Consiliului de Cooperare UE-RM*, care a avut loc la Luxemburg, la 19 iunie 2007. Prezența unor oficiali de prim rang ai UE şi RM[9] a alimentat aşteptările unor surprize, dar acestea n-au avut loc. Oficialii europeni au folosit prilejul pentru a sublinia necesitatea ca, „RM să-şi dubleze eforturile în implementarea reformelor democratice, pe sectoare-cheie, cum sunt: DO, mass-media, supremația legii, independența justiției, crearea unui mediu de afaceri transparent şi măsuri împotriva corupției”. La reuniune s-a luat decizia politică de extindere a mandatului EUBAM pentru încă 2 ani (până la 30 noiembrie 2009), salutând rezultatele înregistrate la frontiera moldo-ucraineană şi punctându-se foarte clar pentru şeful delegației RM că „UE va susține doar o soluție care nu contravine integrității teritoriale şi suveranității acesteia”. Nu s-a ajuns la discutarea formatului pe care îl va putea avea *Planul de Acțiuni*, după 2008, şi nici alte subiecte fierbinți de pe agenda Republicii Moldova.

8 Chişinău, 5 aprilie (*INFOTAG*).
9 La Reuniune au participat Javier Solana, Comisarul pentru Politică Externă şi Securitate al UE, Benita Ferrero-Walder, Membru al Comisiei Europene, responsabil de Relații Externe si Politică Europeană de Vecinatate, Kalman Mizsei, Reprezentantul Special al UE pentru Moldova.

PREDICȚII PENTRU A DOUA JUMĂTATE A ANULUI 2007

- Tensiunile ruso-occidentale se vor agrava în continuare, spațiul ex-sovietic fiind ținta unor acțiuni metodice şi necamuflate de recapturare geopolitică, lansate de Moscova. Summitul UE-Rusia de la Samara (18 mai,2007) a coincis cu acutizarea relațiilor dintre țările UE Polonia, Estonia şi Rusia, ceea ce explică rezultatele nesemnificative care au fost atinse. Afacerile ruso-europene trec astăzi printr-un filtru sever: cataclisme adevărate în relațiile economice şi o stagnare de durată, se pare, pe plan politic. Diferențele sunt adeseori discutate deschis şi imparțial, dar nefinalizate cu semnarea unui Tratat de Parteneriat Strategic, dorit foarte mult de Rusia, dar blocat de Polonia şi alte țări din Europa de Est, iar cele 4 spații de cooperare, deschise la nivel înalt, sunt încă în redacție şi nepregătite pentru aplicarea lor.

- Liderii PCRM par a fi tentați să joace cartea „apropierii oportune" de Rusia, printr-un efort care nu trezeşte simpatie în interiorul țării şi este păguboasă sub aspect extern. Reacțiile UE şi SUA au fost până acum prompte şi foarte clare la acest subiect. În 2007, autoritățile RM primesc al doilea cartonaş galben pentru apariția unor „planuri" ruseşti, necoordonate şi neacceptate de UE, împotriva intereselor ei strategice de securitate şi stabilitate, documente despre care se crede că ar fi putut fi semnate, în anumite circumstanțe, la Moscova, (la 10 iunie), contra unor avantaje minore pe plan economic. Rusia a răspuns, deocamdată, negativ la propunerile de instalare a unei Misiuni Internaționale de pacificare în Transnistria, şi nu va renunța la prezența militară decât atunci când va avea de pierdut infinit mai mult.

- Este de aşteptat ca din 1 iulie 2007, Rusia să declanşeze o nouă etapă de acțiuni „antiblocadă", în sprijinul regimului separatist. Moldova trebuie să conceapă contra-acțiuni. Susținerea acestor acțiuni trebuie să vină nu doar din partea UE, în persoana reprezentantului său la negocieri şi EUBAM, la frontiera moldo-ucraineană, dar şi din partea unor state-formatoare a politicii UE, exercitând şi pe plan bilateral presiuni necesare pentru restabilirea suveranității efective a RM asupra spațiului secesionist. RM va mări contribuția sa la sistemul de securitate regională (ECE şi Marea Neagră), când va veni cu idei noi, când îşi va asuma responsabilități, doar în acest va fi apreciată pentru solidaritatea de care dă dovadă în raport cu partenerii săi baltici, sud-caucazieni şi est-europeni.

CONFLICTUL TRANSNISTREAN

În ultimele luni, două chestiuni au atras atenția opiniei internaționale asupra Moldovei: un nou plan de reglementare a conflictului, într-o variantă anonimă, dar destul de închegată, şi relațiile tot mai tensionate din interiorul enclavei separatiste de la Tiraspol. Primele informații despre un nou plan de reglementare (de tip "Kozak-II") au apărut de la Vladimir Socor (Jamestown Foundation)[10] şi de la analişti ce țin de Stratfor, presa internațională preluând imediat principalele idei ale analizelor lor. Planul care se bucură de o rezonanță tot mai mare în presa internațională rezultă logic din eforturile depuse în 2006 de către

10 V.Socor, April 13, 2007, Vol.4, Issue 73, *Eurasia Daily Monitor*; V.Socor, *Eurasia Daily Monitor*, 01-06-2007.

unul din consilierii prezidenţiali, M.Tkaciuc, care rămâne un personaj emblematic pentru "discuţiile confidenţiale cu ruşii". Ideologic, planul este scris pe fundamental logic al proiectului din 2003, dar se remarcă şi printr-o serie de concesii, făcute de ambele părţi.

Aparent nu există nici o logică între solicitarea unei angajări active din partea UE şi căutarea de soluţii bilaterale la Moscova, iar cei care mai speră să îmbuneze pe ,,ţarul rus'' cu vorbe dulci ar trebuit să se întrebe în ce măsură a 'fost eficientă această metodă până acum pentru RM în rezolvarea problemelor importante de securitate? **Nu este clar de ce Moldova nu-l implică în discuţii pe tema reglementării conflictului pe reprezentantul special al UE , desemnat tocmai pentru acest scop;** nu este clar, de asemenea de ce la Chişinău se speră că Rusia ar putea juca altruist în raport cu RM, atâta vreme cât aceasta nu-şi poate impune voinţa sa în raport cu enclava separatistă şi nici nu a progresat suficient pentru a fi percepută pozitiv de către populaţia regiunii.

După cum am afirmat anterior în *Monitorul Economic*, strategia şi planul de acţiuni pentru reintegrarea pas cu pas a regiunii a rămas suspendate, liderii PCRM lansându-se într-o nouă aventură, pe cont propriu, de a căuta soluţii în planul relaţiilor bilaterale cu Rusia. Metoda simplistă pe care o acceptă preşedintele Voronin (i.e. în interviul acordat agenţiei ruse, *RIA*) ca premiză pentru reglementarea conflictului – "Smirnov out, Moldova in" (CSI) fac lucrurile şi mai confuze. Cu RM inclusă în ENP, la frontierele extinse ale UE, Rusia ar dori să conserve actualul *imbroglio* juridic, între separarea de facto şi capacitatea redusă a RM de a-şi restitui teritoriile separate, având trupele sale militare drept garanţie a respectării intereselor sale în zonă (nu şi ale RM!).

Există anumite dovezi indirecte că un *Plan* ar fi existat. Aceasta se explică şi prin faptul că presa moscovită a trimis mesaje insistente despre suspendarea lui I.Smirnov, care a fost ales în decembrie 2006, în calitate de preşedinte al PMR, şi că întreaga putere ar putea trece sub controlul Preşedintelui Sovietului Suprem al r.m.n., E.Şevchiuc. Schimbarea ar aduce o umbră de satisfacţie personală preşedintelui Voronin, umilit în mai multe rânduri la Tiraspol şi la Chişinău de către Smirnov, dar nu ar schimba datele problemei, aceasta pentru că E.Şevciuc nu are de gând să renunţe uşor la instituţiile secesioniste ale regiunii, în special, la organele de forţă,la fluxul financiar, dar şi la interesul de a angaja RM pe o traiectorie "confederalistă", dorită de Moscova, dar şi de Kiev, de altfel, în calitate de otgon aruncat peste aspiraţiile proeuropene de la Chişinău. În linii mari, *Planul* rusesc este un document confidenţial pregătit de echipe de consilieri apropiaţi preşedintelui Voronin, în colaborare cu Secretarul Consiliului de Securitate al Federaţiei Ruse, Zubakov.

Planul prevede retragerea ordonată a trupelor ruse (probabil doar a celor care poartă uniforme ruseşti, fără a fi vorba despre armata nelegală transnistreană!) şi instalarea unei misiuni internaţionale de pacificatori (proporţiile dorite de ruşi diferă: de la 50% la 75%, în timp ce UE ar accepta doar ¼). Planul promovează federalizarea Republicii Moldova, format din 2 subiecţi (ignorându-se pretenţiile unor lideri găgăuzi!) şi dezvoltă anumite instituţii comune (paradigma "statului comun" de la Primakov!), cum ar fi : reformarea Parlamentului care ar avea 2 camere (camera de deputaţi şi senatul), unde Transnistria ar primi o reprezentare dublă – de 13 deputaţi în camera inferioară(alcătuită din 80 deputaţi) şi 6 senatori (format din 21 de se-

natori); stabilirea limbii ruse în calitate de limbă de stat în RM.

Rusia nu îndeplineşte condiţiile de evacuare a trupelor sale din RM, conform Angajamentelor de la Istanbul, şi totuşi consideră că singura forţă de pacificare "adecvată conflictului" este cea rusească şi că Occidentul nu trebuie să se amestece într-un spaţiu pe care nu-l ştie şi nu-l cunoaşte. Rusia insistă să fie ratificat de către Occident *Tratatul FACE*; alimentează provocări pentru stabilitatea internă a Moldovei (Congrese ale Moldovenilor la Moscova, recepţii la Kremlin pentru liderii separatişti, etc.) şi, nu în ultimul rând, blochează în continuare exporturile de vinuri pe piaţa rusă. În replică, RM nu reuşeşte cel puţin să exploateze convingător prezenţa la frontieră a oficialilor vamali europeni.

Chişinăul încă nu a exploatat suficient prezenţa EUBAM la frontiera sa cu Ucraina, mai ales, în ceea ce priveşte transformarea principalilor subiecţi economici din regiunea separatistă în "plătitori de impozite" loiali RM, deşi acesta este cursul logic al acţiunilor sale. Organele de anchetă nu s-au grăbit să operaţionalizeze dosarele penale deschise unor oficiali transnistreni, care au fost antrenaţi anterior în diverse acţiuni de intimidare sau de agresare a unor cetăţeni şi instituţii publice (cazul şcolilor de limbă română), ceea ce diminuează credibilitatea justiţiei din RM. De altfel, scrutinul local din 3 iunie a testat şi capacitatea RM de a reacţiona în condiţiile unor noi provocări în regiunea transnistreană. Situaţia din satului Corjova (baştina şefului statului) e ilustrativă pentru felul în care sunt organizate trupele de pacificare ruseşti din regiune, ca şi pentru lipsa de coordonare între diverse organe de ordine ale RM, care nu pot astfel asigura condiţii de exprimare liberă a votului de către cetăţenii săi, chiar şi în localităţile care se află formal şi efectiv sub jurisdicţia RM.

Sub ochii observatorilor OSCE şi a Comisiei Unificate de Control, miliţieni transnistreni au maltratat şi molestat zeci de alegători, fără ca aceştia să-i protejeze efectiv[11]. În ciuda apelurilor făcute de către observatorii internaţionali, dar şi a dorinţei formulate de populaţia locală, trupele de ordine ale RM au acţionat necoordonat, au fost în minoritate şi, în rezultat, nu şi-au îndeplinit misiunea legală şi constituţională. Acţiunile agresive ale paramilitarilor transnistreni au loc într-un context pe care, să nu uităm, autorităţile de la Chişinău, îl numesc drept "favorabil" reglementării. Despre platitudinea unei asemenea abordări ne putem da seama, mai ales, dacă analizăm ce au făcut şi ce încă nu au făcut acestea în raport cu populaţia regiunii. Marii furnizori de resurse la bugetul enclavei separatist sunt ocrotiţi în acest moment de un statut legal asimetric acordat de RM: exporturi legalizate contra înregistrării formale conform legislaţiei RM, fără a achita taxele naţionale.

Se ştie că de la 1 iulie 2007, RM intenţionează să controleze nu doar exporturile, dar şi importurile din regiune, ceea ce a declanşat o reacţie furibundă a regimului separatist. Oficialii de la Tiraspol au început să se plângă deschis că de 2 luni Tiraspolul nu-şi mai poate onora obligaţiile sale sociale, evident, faţă de păturile nevoiaşe, aceste lipsuri nereferindu-se la "cânii de pază" ai regimului separatist: MGB-ul, Forţele Armate transnistrene, unităţile cu destinaţie specială, trupele de graniceri, trupele interne, în total, peste 18,000 de oameni din personal militar, aflaţi în dotarea PMR.

În anul 2006, cel mai important contribuabil din autoproclamata r.m.n.

11 Apelul Promo-Lex de condamnare a acţiunilor trupelor paramilitare separatiste, 17 iunie 2007

a devenit, trustul"Sheriff", cu 31,3 mln. Dolari SUA plătiţi la buget (11,2% din totalul acumulărilor la bugetele de toate nivelurile).Anterior, primii la acest capitol erau Uzina Metalurgică din Râbniţa şi societatea "Tirotex". Acum, pe lista celor mai mari contribuabili figurează 7 întreprinderi, care au plătit în total impozite de 45,6 mln. de dolari SUA : "Sheriff", Uzina Metalurgică din Râbniţa, cu 16,3 mln. de dolari SUA (5,8% din totalul veniturilor bugetare), Centrala de la Cuciurgan- 4,2 mln. de dolari SUA (1,5%), "Tiraspoltransgaz"- 3,8 mln. de dolari SUA (1,34%), "Pridnestrovski Sberbank" - 2,6 mln. de dolari SUA (0,94%), "Electromaş" - 2,2 mln. de dolari (0,78%) şi Reţelele Electrice Sud-Est- 2,1 mln. de dolari SUA (0,74%).

În pofida comportamentului de ultimă oră a preşedintelui V. Voronin, Rusia nu se grăbeşte să-şi modifice comportamentul în raport cu RM. Strategia sa urmează o linie directoare pe mai multe planuri: pe de o parte, îşi asigură prezenţa prin manipularea unui posibil pericol a unui conflict armat, imediat ce ar fi forţată să se retragă din regiune; pe de altă parte, Rusia nu rezistă tentaţiei de a-l coopta la interesele sale pe preşedintele Voronin, chiar dacă nu dă doi bani pe loialitatea sa; în sfârşit, Moscova negociază cu Occidentul un rol militar pentru Balcanii de Vest, promiţând sprijinul său pentru recunoaşterea provinciei Kosovo, numai dacă soluţia acceptată va integra în regiune şi o misiune de pacificatori ruşi cu caracter militar. Rusia doreşte, astfel, să obţină un mandat internaţional pentru acest gen de acţiuni extra-teritoriale, iar Kosovo ar fi prima reuşită după destrămarea URSS, refuzând să-şi retragă trupele sale staţionate ilegal în Moldova şi Georgia, în sprijinul politicii sale externe de a considera întregul spaţiu ex-sovietic, drept parte a "succesiunii" primate din partea URSS. Drept argument serveşte şi decizia Rusiei de a ieşi din *Tratatul de neproliferare a armelor convenţionale în Europa* şi polemica tot mai virulentă între SUA şi Rusia. Dacă iniţiativa înlocuirii forţelor de pacificare aparţine integral UE, pentru care şi noul Reprezentant al UE, Kalman Mitsej, a depus eforturi susţinute în primele sale luni de mandat, aşa-zisul Plan moldo-rus pare să fie pe cale de materializare, pe fonul unor bâlbâieli agasante a oficialilor moldoveni şi revenirea (foarte necesară!) la situaţia în care cele mai informate persoane despre evoluţia viitoare a conflictului sunt ziarişti străini, şi nu societatea moldovenească în numele căreia se negociază.

O altă dovadă că, Moscova a încercat să testeze reacţiile RM faţă de acest *Plan* este şi restrângerea, pentru o scurtă perioadă de timp, a finanţărilor operate direct din bugetul federal rus pentru Transnistria, ca şi presiunile exercitate asupra regimului separatist pentru recuperarea datoriilor pentru consumul de gaze[12]. **Presa internaţională a fost prima care a reacţionat la existenţa unui asemenea plan, urmărind cu multă circumspecţie vizitele arhisecrete ale Secretarului CS, Zubakov, la Chişinău.** Remarcăm că acest episod jenant l-a determinat chiar pe Comisarul de Politică Externă şi de Securitate al Uniunii Europene, Javier Solana, să dea un telefon în luna iunie a anului curent lui V. Voronin, pentru a se convinge personal că la Sankt Petersburg, RM nu se va lăsa iarăşi târâtă în semnarea unui nou plan rusesc dubios sub aspectul securităţii sale, dar şi al UE care are frontierele sale în RM. În ajun, oficiali ai UE au preferat să califice drept „motiv serios pentru a suspenda pachetul de asistenţă externă promis RM în valoare totală de peste 1,2 mlrd. euro"[13]. Discuţiile UE au

12 PMR datorează Gazprom-ului 1,3 mld. de dolari SUA, această datorie creşte anual cu 135-150 mln. datorită tarifelor reduse artificial pentru populaţie. http://www.strana.ru/news/308334.html
13 EU and USA might suspend 1.1b aid package for Moldova, http://www.info-prim.md/?x=&y=8646

fost continuate imediat de D.Kramer, asistentul Secretarului de Stat al SUA, care a anunțat în presă că are convingerea că „nu există un plan rusesc despre care partenerii moldoveni nu ar fi dorit să vorbească". Această atitudine a provocat o oarecare debusolare la Chişinău şi un zâmbet malițios celor care i-au suspectat pe liderii PCRM de a nu-şi fi tratat cu seriozitate angajamentele. Imaturitatea lor este proverbială, aceştia fiind incapabili de a-şi asuma nişte angajamente serioase față de UE. Faptul că la mai puțin de 2 ani de la incidentul cu Planul Kozac, Chişinăul ajunge exact în aceeaşi capcană, confirmă că de vină este un anumit magnetism cultural, care-i face pe anumiți oficiali să-şi uite angajamentele asumate față de occident, fiind amețiți de parfumul otrăvitor, dar discret al puterii de la Kremlin, aceeaşi putere care manipulează uşor orice mişcă la Tiraspol sau în alte centre separatiste din spațiul ex-sovietic. Reacția Ministerului Reintegrării[14], ca răspuns la Apelul Societății Civile din 6.06.07[15] şi pe care Ministerul o numeşte „dezinformare," pare contagioasă şi incurabilă.

PREDICȚII PENTRU A DOUA JUMĂTATE A ANULUI 2007

- RM va continua să fie obiectul unor tiruri susținute între Rusia şi Occident, atât în problema Tratatului FACE, dar şi în cea a modelului optim de reglementare a conflictului. În aceste condiții, Chişinăul nu poate nici măcar teoretic să rămână neutru, pentru că este absurd să fii echidistant față de opțiunile care ar putea să devină realități instituționalizate;

- Riscul unui conflict armat în raioanele controlate de forțele secesioniste rămâne foarte înalt, în timp ce rolul forțelor de pacificare este pe deplin negativ şi inadecvat scopurilor de reglementare a conflictului. RM va susține instalarea unei Misiuni internaționale de pacificare, cu elemente civile şi militare, având susținerea SUA şi a UE, dar va trebui, totodată, să obțină şi o pregătire corespunzătoare pe plan mediatic.

- Eforturi sporite sunt de aşteptat în următoarele luni şi în ceea ce priveşte monitorizarea importurilor în regiunea secesionistă, ceea ce va solicita o coordonare sporită între organele vamale ale RM, ale Ucrainei şi EUBAM-ului, fiind asistate de organele speciale.

14 Declarația Serviciului de presă al Ministerului reintegrării, 08.06.07
15 Apelul societății civile „Pentru o reglementare europeană a conflictului transnistrean"

AGRICULTURA

Evoluții curente în agricultură

Din cauza caniculei şi a secetei, agricultura a intrat în colaps.

Dacă la începutul anului, pronosticurile din agricultură erau optimiste, în prezent acestea sunt pe departe sumbre. Canicula şi seceta au generat un colaps în agricultură. În anul 2007, din cauza efectelor climaterice adverse, producția şi productivitatea culturilor agricole au înregistrat cea mai redusă cotă din ultimul deceniu. Conform estimărilor noastre, producția de grâu din acest an va constitui mai puțin de 500 mii tone. O situație dramatică se înregistrează la culturile cerealiere de primăvară timpurii, recolta cărora este compromisă în totalitate. Efectele negative indirecte ale secetei şi caniculei în sectorul vegetal sunt multiple: creşterea prețurilor pe piața internă, tensionarea situației pe piața produselor agricole şi agroalimentare, reducerea veniturilor agricultorilor, falimentarea mai multor entități agricole, exodul populației rurale, diminuarea exporturilor şi creşterea importurilor de produse agricole şi agroalimentare.

Sectorul vegetal

Producţia de grâu din acest an va constitui mai puţin de 500 mii tone.

Culturile cerealiere de primăvară timpurii sunt compromise în totalitate.

Seceta şi canicula înregistrate în primăvara anului curent sunt factorii principali care ne-au determinat să revedem pronosticurile privind recolta principalelor culturi agricole din anul 2007. Dacă, inițial, recolta de grâu era estimată la 700-770 mii tone, în prezent, presupunem că aceasta va fi mult mai modestă decât în anul 2006, când au fost obținute 677 mii tone. Conform estimărilor noastre, producția de grâu din acest an va constitui mai puțin de 500 mii tone, ceea ce reprezintă una din cele mici recolte din ultimul deceniu. Amintim că o recoltă foarte mică de cereale din prima grupă a fost obținută şi în anul 2003, când tot din cauza secetei recolta a fost compromisă aproape în totalitate. O situație dramatică este înregistrată, mai ales, la culturile cerealiere de primăvară timpurii, recolta cărora este compromisă în totalitate[1]. În anul 2007, aceste culturi acoperă o suprafață de circa 110 mii ha, din care orzul de primăvară – 73 mii ha, grâul de primăvară – 9 mii ha, ovăsul – circa 5 mii ha, mazărea boabe-21 mii ha. Ponderea acestor culturi în structura înființărilor agricole pe terenurile arabile din țară constituie 6,7%.

Preţul la grâu a depăşit plafoanele istorice maximale înregistrate până acum.

O situație puțin mai bună se înregistrează la categoria culturilor tehnice şi a porumbului pentru boabe, cu siguranță însă că şi aici producția din acest an fa fi inferioară celor din anii precedenți. Şi la culturile pomicole perspectivele nu sunt deloc optimiste, în ciuda faptului că pomii (cu excepția caişilor, parțial a nucilor, piersicilor şi migdalilor) nu au fost afectați de înghețurile din primăvara anului curent. În majoritatea regiunilor Moldovei, aceste culturi resimt efectele distrugătoare atât ale caniculei şi secetei, cât şi ale unei avalanşe de maladii şi dăunători, care au afectat deja o bună parte din suprafețele de culturi pomicole.

Impactul secetei catastrofale din agricultură va fi resimțit, atât de populația rurală, cât şi de cea urbană, prin creşterea exorbitantă a prețurilor la produsele agroalimentare. De exemplu, prețul la grâu, demult a depăşit plafoanele istorice maximale înregistrate până acum şi a trecut pragul de 3 lei pentru un kg. Se prevede că până la recoltare, prețurile vor cunoaşte

1 http://www.maia.gov.md/eventsview.php?l=ro&id=369

o creştere moderată şi o stabilizare uşoară după obținerea roadei de grâu din acest an. Ulterior, pe piață se vor accentua tendințele de majorare a prețurilor până la recolta din anul 2008, acestea explicându-se prin reducerea recoltelor de grâu, a stocurilor şi comerțului pe piața mondială şi regională. Recent, USDA a corectat pronosticurile sale privind comerțul exterior cu grâu pe plan mondial, indicând o reducere cu 3,2% şi a stocurilor cu 8,1% față de anul trecut. Totodată, CRB Future Index Grains & Oilseeds a trecut peste indicii maximi înregistrați în anii 1981 şi 1996, iar Strategie Grain a pronosticat o reducere la producția de grâu în țările UE de la 124,47 la 121,84 milioane tone (-2,1%).În acest timp, la 15 iunie, Comisia Europeană a decis să păstreze taxele vamale la cota **o** pentru importurile de grâu, porumb şi secară.

O PARALELĂ: 2003..., 2007

În anul 2003, datorită condițiilor climaterice nefavorabile (iarnă geroasă fără precipitații şi, ulterior, în timpul vegetației culturilor agricole, stabilirea unei secete catastrofale), recolta de grâu a constituit numai 107 mii tone, iar productivitatea acestei culturi a fost una din cele mici înregistrate în ultimele decenii-5 chintale la hectar. Stocurile existente pe piață internă sau epuizat rapid, datorită consumului intern şi exporturilor scăpate din vizor de către stat. În consecință, prețurile la grâu şi orz au crescut vertiginos, generând majorarea prețurilor la făină şi la principalele produse de panificație. Mai târziu, guvernul a încercat să stabilizeze situația prin intermediul unor măsuri de stimulare a importului de cereale şi de reglementare a prețurilor, ca apoi, peste un an, să aprobe o hotărâre de guvern, care a restricționat exporturile de cereale şi meslin, impunându-i pe exportatori să înregistreze contractele la Bursa Universală de Mărfuri[2].

2 În 2004, prin Hotărârea Guvernului nr. 834 din 26 iulie 2004 au fost introduse restricții la exportul liber al cerealelor şi produselor cerealiere. Introducerea noului sistem de control a exportului produselor cerealiere a provocat nemulțumirea atât a exportatorilor, cât şi a producătorilor de produse cerealiere şi pe care Guvernul, prin adoptarea deciziei, declara că dorește să-i protejeze. Decizia a fost calificată de mulți economişti ca fiind lipsită de o fundamentare economică credibilă. Aceasta a fost dezaprobată şi de instituțiile financiare şi donatoare internaționale prezente în Republica Moldova.

Pe piaţa cerealelor, tendinţele de majorare a preţurilor se vor manifesta până la recolta din anul 2008.

Pe piața regională situația este mult mai dramatică. În Bulgaria şi România, după unele estimări, producția de grâu ar putea să se reducă cu circa 50 la sută. În Bulgaria, Ministerul Agriculturii din această țară a anunțat deja că 33% din suprafețele cultivate cu grâu si 35% din culturile de orz se afla într-o stare deplorabilă, în urma condițiilor climaterice nefavorabile înregistrate în anul curent. În România, circa 150.000 de hectare din suprafețele cultivate au fost complect compromise de seceta prelungită. În statul vecin, Ucraina, renumită prin exportul impresionant de cereale, producția de cereale din anul acesta ar putea fi mai mică cu circa 20-25%[3]. În prezent, guvernul acestei țări este dispus să restricționeze de la 1 iulie până la finele lunii august, exporturile de cereale. În cazul adoptării unor măsuri de acest gen, situația pe piața regională va deveni şi mai instabilă, datorită creşterii cererii, care întotdeauna este însoțită şi de creşterea prețurilor. O situație comparativ mai bună este înregistrată în Rusia, Polonia şi Belarus. Drept urmare, aceste țări ar putea influența într-o măsură mai mare sau mai mică evoluțiile ulterioare pe piață regională a cerealelor. Anume aceste țări ar putea întra şi în vizorul importatorilor moldoveni de cereale.

Creşterea preţurilor la principalele produse de panificaţie este inevitabilă.

Totodată, poate fi anticipată şi o creştere a prețurilor la principalele produse de panificație. Majorări ale prețurilor la pâine s-au înregistrat atât în țările vecine, România şi Ucraina, cât şi în regiunile estice ale Moldovei. Condiții pentru majorarea prețurilor la pâine sunt suficiente: prețul actual

3 Ucraina ocupă primul loc în Europa, după volumul exporturilor de orz.

la grâu este de 3 ori mai mare decât în anul 2005, iar stocurile sunt limitate. De asemenea, preţurile la energia electrică, carburanţi şi la inputurile utilizate la producerea pâinii sunt în creştere.

Politici agricole

La un an după adoptare, Strategia de Dezvoltare a Sectorului Agroalimentar are şi un plan de acţiuni.

La un an după adoptarea Strategiei de Dezvoltare a Sectorului Agroalimentar în perioada 2006-2015, prin Hotărârea Guvernului nr. 569 din 21.05.2007 ,a fost aprobat şi Planul de Acţiuni privind implementarea şi realizarea acestui document de politici. Printre acţiunile care urmează a fi realizate de instituţiile statale sunt:

- Implementarea Legii nr.257-XIII din 27 iulie 2006 privind organizarea şi funcţionarea pieţelor produselor agricole agroalimentare prin constituirea consiliilor pe produs (pe grupe de produse), organizaţiilor interprofesionale pe produs, crearea şi menţinerea Sistemului informaţional al pieţelor agricole şi agroalimentare;
- Aprobarea şi implementarea Strategiei privind inofensivitatea produselor alimentare;
- Elaborarea concepţiei de dezvoltare regională a complexului agroalimentar;
- Elaborarea şi implementarea Conceptului de subvenţionare în agricultură;
- Înfiinţarea Agenţiei de Plăţi;
- Organizarea şi desfăşurarea primului recensământ general agricol;
- Elaborarea Regulamentului privind cadastrul viticol.

Totodată, în prima jumătate a anului 2007 s-au observat şi unele schimbări ale instrumentelor folosite în politica agricolă (politicile de preţuri, fiscale, funciare, de creditare şi subvenţionare).

Politicile de preţuri

Au fost întreprinse primele măsuri pentru organizarea pieţelor produselor agricole şi agroalimentare.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 630 din 05.06.2007[4], a fost aprobată lista produselor agricole şi agroalimentare pentru care se vor constitui consilii pe produs. Aprobarea actului normativ este prima măsură întreprinsă pentru aplicarea Legii privind organizarea şi funcţionarea pieţelor produselor agricole şi agroalimentare. În opinia noastră, acest fapt denotă că se profilează şi primele măsuri pentru organizarea pieţelor produselor agricole şi agroalimentare şi, implicit, a pieţei rurale. Următoarele măsuri ar fi constituirea consiliilor pe produs, a organizaţiilor interprofesionale pe produs şi crearea sistemului informaţional al pieţelor agricole şi agroalimentare.

Subvenţiile agricole

A fost elaborat un proiect al Concepţiei Sistemului de Subvenţionare în Agricultură, elaborată de MAIA şi ONG-uri.

În prima jumătate a anului 2007, Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare cu suportul organizaţiilor neguvernamentale din cadrul Coaliţiei pentru Dezvoltare Economică Rurală (IDIS *Viitorul*, Federaţia Naţională a Agricultorilor din Moldova AGROinform, Federaţia Naţională a Fermierilor din Moldova, etc.) a elaborat proiectul Concepţiei Sistemului de Subvenţionare a producătorilor agricoli pentru anii 2007-2015. Acest document de politici este o restanţă mai veche a instituţiilor de specialitate din Planul de acţiuni privind realizarea Programului de activitate a Guvernului pe anii 2005-2009 “Modernizarea ţării - bunăstarea poporului”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 790 din 1 august 2005. Proiectul Concepţiei sistemului de subvenţionare a producătorilor agricoli pentru anii 2007-2015(elaborat în urma conlucrării MAIA cu organizaţiile neguvernamentale) defineşte şi stabileşte obiectivele documentului de politici, principiile în realizarea politicilor agricole, direcţiile prioritare în subvenţionare, criteriile de eligibilitate obligatorii pentru solicitanţii la acordarea de suport financiar prin intermediul fondului de subvenţionare, sistemul instituţional.

4 Monitorul Oficial nr. 82-85/666 din 15.06.2007.

LISTA PRODUSELOR AGRICOLE ŞI AGROALIMENTARE PENTRU CARE SE VOR CONSTITUI CONSILII PE PRODUS:

1. Cereale şi produse procesate din cereale;
2. Oleaginoase şi produse procesate;
3. Sfeclă de zahăr, zahăr şi produse procesate;
4. Cartofi, legume şi produse procesate;
5. Fructe, pomuşoare şi produse procesate;
6. Nuci, produse derivate şi procesate;
7. Struguri, vin, produse pe bază de vin şi produse procesate;
8. Porcine, carne de porc şi produse procesate;
9. Păsări, carne de pasăre, ouă şi produse procesate;
10. Bovine, lapte şi carne de bovine, piei şi produse procesate;
11. Ovine şi caprine, carne, lapte de ovine şi caprine, lână, pielicele, piei, blănuri şi produse procesate de ovine şi caprine;
12. Produse secundare din zootehnie (iepuri de casă, carne şi blănuri de iepure de casă, alte animale pentru blană, gogoaşe de mătase etc.) şi produse procesate ale acestora;
13. Peşte şi produse procesate;
14. Miere de albine, alte produse apicole şi produse procesate;
15. Plante medicinale şi etero-oleaginoase şi produse prelucrate şi procesate;
16. Tutun şi produse din tutun;
17. Flori, plante ornamentale şi arhitectură peisageră.

Proiectul noii Legi a Asociațiilor de economii şi împrumut înregistrează deficiențe majore.

Politicile de creditare

În primăvara anului curent, Parlamentul a adoptat în prima lectură proiectul noii Legi a Asociațiilor de economii şi împrumut. Dacă nu avem obiecții privind fondul şi structura documentului, atunci conținutul acestuia poate fi criticat. În primul, rând proiectul legii pare a fi mai mult un material didactic pentru asociațiile de economii şi împrumut, decât o lege, datorită numărului mare de prevederi. În al doilea rând, aplicarea legii este din capul locului problematică, fiind nevoie de foarte multe reglementări suplimentare, care urmează a fi aprobate după întrarea în vigoare a legii. În al treilea rând, prin aprobarea proiectului de lege se face exces de reglementări absolut inutile a asociațiilor de economii şi împrumut. Un alt aspect negativ înregistrat vizează terminologia utilizată care diferă de cea general acceptată în R. Moldova, ceea ce contravine tehnicii legislative şi legii cu privire la actele legislative prin care se stabileşte în mod expres necesitatea uniformizării terminologiei[5]. De asemenea, atribuțiile organului de supraveghere, în opinia noastră, trebuie revizuite în sensul limitării la maximum a amestecului în organizarea şi funcționarea Asociației. Şi, în final, mai multe din atribuțiile organului de supraveghere sunt exagerate.

5 Vezi: Capitolul "Capital instituțional".

BUSINESS

Pe fundalul unei economii anemice, industria națională a înregistrat în primele 6 luni ale anului 2007 o evoluție lentă. Mult aşteptata revenire la ritmul de creştere din anii 2004 – 2005 nu s-a produs.

Sectorul serviciilor continuă să-şi reducă ritmul de creştere. Doar la capitolul vânzări de mărfuri cu amănuntul se observă o dinamică pozitivă, susținuta însă de remitențe.

La capitolul investiții, Republica Moldova intră în categoria restanțierilor, astfel încât investițiile atrase sunt sub nivelul pronosticurilor făcute de Guvern.

Industria naţională evoluează anemic, neprezentând semne vizibile de revigorare rapidă.

Experții ME consideră că până la sfârşitul anului 2007 volumul producției industriale, comparat cu anul precedent, va cunoaşte o uşoară creştere, dar nu va ajunge la nivelul de la sfârşitul anului 2005. Criza din sectorul industrial va continua în pofida promisiunilor autorităților din Federația Rusă de a de a normaliza relațiile comerciale cu Republica Moldova.

Experții ME consideră că până la sfârşitul anului curent industria va creşte cu 3% comparativ cu anul 2006, însă va fi sub nivelul volumului de producție de dinaintea crizei declanşate la începutul anului 2006. Pentru sectorul serviciilor, se prevede o creştere de 6% până la sfârşitul anului 2007, iar pentru anul 2008 anticipăm o creştere industrială de 5%, a serviciilor de 7%.

Nivelul investițiilor

O dată cu criza din industrie şi diminuarea ritmului de creştere în sectorul serviciilor, Republica Moldova a intrat într-o perioadă dificilă şi la capitolul investiții.

În pofida pronosticurilor Guvernului de la Chişinău, creşterea de 10% a nivelului investițiilor comparativ cu anul precedent pare a fi irealizabilă.

Impedimentele create de stat investitorilor străini direcți

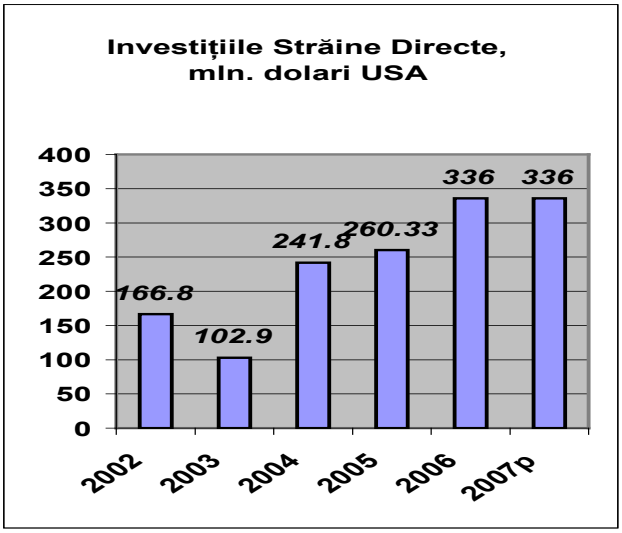

Majoritatea acțiunilor întreprinse de către conducerea țării în vederea îmbunătățirii climatului investițional au o rezonanță relativ slabă în comunitatea oamenilor de afaceri din străinătate, deoarece experiența celor care fac afaceri în Moldova demonstrează existența unei realități diametral opuse imaginii pe care încearcă să o creeze puterea.

Mecanismele de reglementare ale activității de antreprenoriat sunt anacronice, iar

funcționarii de stat nu sunt motivați să asigure executarea rapidă a prevederilor legislației şi să manifeste un comportament binevoitor şi corect față de agenții economici. O mare parte din relațiile şi activitățile care se intercalează cu organele de stat stârnesc nedumerire din partea oamenilor de afaceri străini, care realizează faptul că vor pierde în Moldova foarte mult timp prețios pentru rezolvarea unor chestiuni inutile. Conlucrarea organelor de stat este aproape inexistentă, investitorii fiind obligați să prezinte de multe ori acelaşi set de documente diferitor organe de stat, iar o procedură atât de simplă ca deschiderea unui cont bancar durează câteva zile, ca urmare a interacțiunii obligatorii între inspectoratul fiscal şi a băncii care trebuie să finalizeze cu eliberarea unui certificat de la inspectoratul fiscal.

Prevederile Legii contabilității şi necesitatea prezentării a multiple rapoarte în mod frecvent, către diverse organe de stat, este o moştenire a sistemului sovietic de control exagerat. Se pare că guvernanții nu doresc să plece urechea la sfaturile statelor care au reformat sistemele de control, solicitând prezentarea rapoartelor financiare o dată pe an pentru toți agenții economici, indiferent de numărul angajaților şi cifra de afaceri, o excepție, în unele țări, constituind doar instituțiile financiare şi societățile pe acțiuni de tip deschis.

Corupția în organele de stat şi eforturile cu caracter simbolic pe care le întreprinde statul în vederea luptei cu corupția este un alt factor ce îi descurajează pe investitorii străini, care în majoritatea cazurilor preferă să-şi conducă afacerile într-un mod transparent ,corect, evitând rezolvarea problemelor prin darea de mită.

Experții ME consideră că Republica Moldova va atrage şi în anul 2007 investiții străine directe, care, în cel mai bun caz, vor fi identice ca mărime cu cele atrase în anul 2006.

Ritmul de creştere în construcții

Recordul ritmului de creştere în sectorul construcțiilor, obținut în primele trei luni ale anului, nu va fi menținut.

Începutul anului a fost marcat de un ritm record de creştere în sectorul construcțiilor. În primele 3 luni ale anului 2007, acesta a înregistrat în sectorul de construcție-montaj 42%. Acest ritm nu poate fi menținut nici măcar pe termen scurt ca urmare a gradului relativ redus de dezvoltare a pieței mobiliare şi a atractivității scăzute pentru investitorii străini – factori importanți în menținerea unei cereri înalte, iar o revenire la ritmul de creştere anterior este firească.

Anul 2007 va fi anul în care se va pune baza unei concurențe intense între participanții pe piața serviciilor de construcții. Se conturează tendințe puternice în vederea reducerii costurilor, care este singura alternativă de a oferi spații la un preț competitiv în condițiile în care atât ponderea cheltuielilor de proiectare şi a celor legate de respectarea cerințelor legale precum şi costul terenurilor sunt în creştere.

De la începutul anului s-a făcut tot mai simțită lipsa specialiştilor în domeniul construcțiilor. Creşterea cheltuielilor legate de forța de muncă implicată în construcții este un alt factor care va determina identificarea soluțiilor în vederea realizării lucrărilor în acest sector la prețuri mai mici.

În acelaşi timp, se observă o creştere a numărului companiilor străine care se implică în realizarea proiectelor de construcție de anvergură. Aceasta exercită o presiune suplimentară asupra companiilor autohtone şi intensifică concurența pe piața locală. În anumite cazuri, companiile noastre sunt contractate în vederea efectuării unor lucrări în cadrul proiectelor conduse de companiile de construcții străine, fapt care contribuie la obținerea unei importante experiențe în domeniul organizării lucrărilor şi aspectelor de logistică.

Sectorul construcțiilor va continua să crească până la sfârşitul anului 2007, dar cu un ritm mai scăzut, tendință care se va menține şi în anul 2008.

Criza din industrie

Industria naţională a ajuns la fundul prăpastiei şi depune eforturi considerabile pentru ieşirea din acest impas.

În primele 2 luni ale anului curent, scăderea volumului producției industriale a continuat, începând însă cu luna martie se observă o lentă dinamizare a ritmului de creştere, deşi volumul producției industriale rămâne a fi sub nivelul perioadei corespunzătoare a anului precedent. În luna aprilie 2007, industria națională a avut un debit mai mare decât în luna aprilie 2006.

Având în vedere faptul că influența factorilor externi care au cauzat criza industrială nu s-a consumat, iar investițiile în acest sector rămân a fi relativ nesemnificative, revigorarea industriei naționale la nivelul volumului de producție de la sfârşitul anului 2005 (în prețuri comparabile), până la sfârşitul anului curent, nu se va produce.

Pe parcursul anului 2007, industria va creşte cu 3% față de anul precedent, iar pentru anul 2008 pronosticăm o creştere de 5%.

Ritmul de creştere a sectoarelor industriei naționale

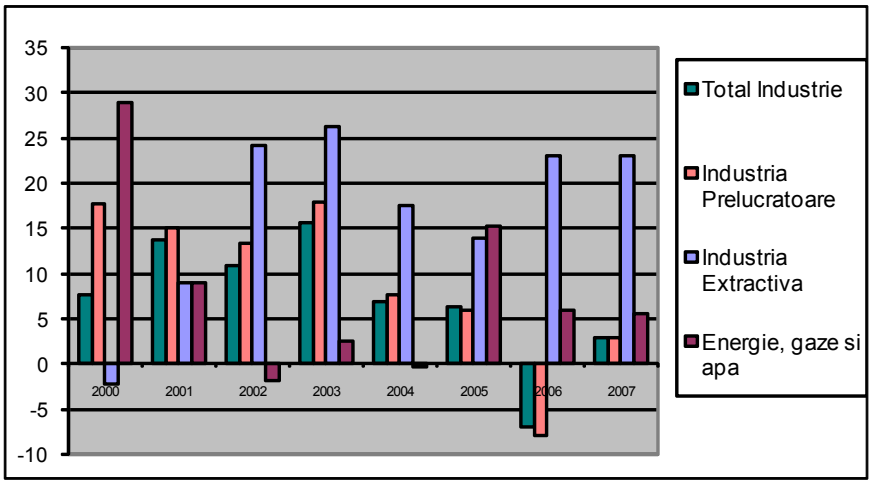

Sursa: BNS, CPE

Industria Prelucrătoare

În primele 4 luni ale anului curent, industria prelucrătoare se confruntă cu

aceleaşi probleme ca pe parcursul ultimelor 12 luni. Prestaţia industriei prelucrătoare a fost la nivelul de 93,4%,comparativ cu ianuarie – aprilie 2006.

Criza din industria prelucrătoare este cauzată de volumul scăzut de producţie în industria alimentară şi a băuturilor, care, la rândul său, este afectată cel mai mult de scăderea semnificativă în volumul producţiei băuturilor alcoolice distilate şi a fabricării vinului.

Luând în consideraţie condiţiile climaterice nefavorabile din anul acesta pentru agricultură, putem să prevedem că industria prelucrătoare va continua să se confrunte cu dificultăţi care vor apărea şi în domeniile fabricării altor produse. Unele întreprinderi se vor confrunta cu deficienţe la achiziţionarea materiei prime din cauza preţurilor de achiziţie sporite şi a ofertei reduse. Aceasta va duce nemijlocit la creşterea costurilor şi, bineînţeles, a preţului de desfacere, fapt care va genera o reducere a competitivităţii unor produse autohtone.

Problema revenirii vinurilor moldoveneşti pe piaţa Federaţiei Ruse e încă în proces de soluţionare. O nouă strategie de promovare a vinurilor ce urmează a fi folosită de un şir de companii autohtone va consta în ocuparea unui segment de piaţă superior celui pe care erau plasate vinurile moldoveneşti, anterior restricţiilor impuse de Rusia. O astfel de strategie va trebui să fie susţinută de exportul unor vinuri mai calitative şi de eforturi considerabile de promovare a brand-urilor pe piaţa Rusiei, îmbunătăţind substanţial imaginea acestor produse, lucru pe care Federaţia Rusă nu ar vrea să-l permită, căutând noi posibilităţi de control total al canalelor de distribuţie.

Structura Industriei Prelucrătoare; %

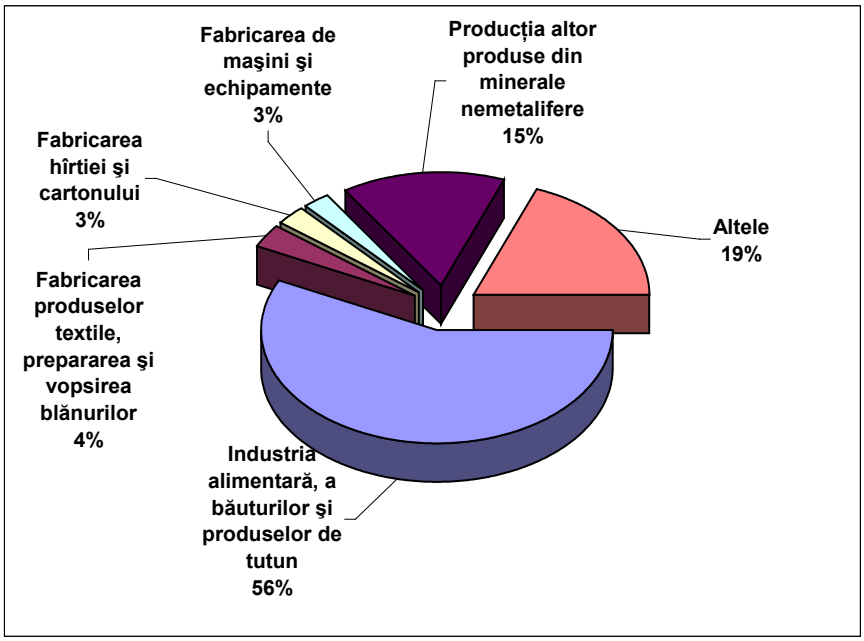

Sursa: BNS

Până la sfârşitul anului volumul producţiei în industria prelucrătoare va atinge nivelul anului 2006, iar pentru 2008 prevedem o creştere de 5%.

Industria Extractivă

Explozia din sectorul construcţiilor de la începutul anului s-a sincronizat cu o creştere spectaculoasă a volumului producţiei în industria extractivă, care în primele patru luni ale anului a avut o creştere de 34% faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent.

Pentru anii 2007 pronosticăm o menţinere a ritmului de creştere, dar la un nivel mai scăzut.

Producţia şi distribuţia de energie electrică şi termică, gaze şi apă caldă

Micşorarea volumului producţiei în mai multe ramuri ale industriei naţionale a contribuit la reducerea semnificativă a volumului de producţie a energiei electrice şi termice: în primele patru luni ale anului 2007, acest volum a constituit doar 91,2% faţă de aceeaşi perioadă a anului precedent.

Pentru anul 2007 şi 2008 situaţia în acest sector nu se va schimba semnificativ, rata de creştere fiind la nivelul de 5-6%.

Încetinirea ritmului de creştere şi în sectorul serviciilor

Deşi sectorul serviciilor îşi menţine ritmul de creştere, se observă totuşi o uşoară încetinire. Dacă în luna ianuarie 2007, volumul serviciilor cu plată prestate populaţiei au crescut aproape cu 12%, atunci în luna aprilie acest indicator s-a redus gradual până la 6,6%.

Piaţa serviciilor din Republica Moldova este caracterizată printr-o continuă creştere a persoanelor care prestează în mare parte aceleaşi servicii. Diversificarea acestora, precum şi sporirea calităţii deservirii urmează a fi realizate de mulţi participanţi pe această piaţă.

Prima jumătate a acestui an, s-a caracterizat prin reducerea preţurilor la o gamă largă de servicii, ca rezultat al concurenţei în creştere. În special, acest fenomen s-a manifestat în serviciile telefoniei mobile şi ale tehnologiilor informaţionale.

Remarcăm că s-a păstrat tendinţa de creştere a numărului utilizatorilor de telefonie mobilă, telefonie IP şi a utilizatorilor de internet.

Volumul total al sectorului telecomunicaţiilor şi al tehnologiilor informaţionale va continua să crească şi în anul 2007, operatorul de stat *Moldtelecom* va continua să cedeze treptat, deocamdată nesemnificativ, o parte din cota pieţei pe care o ocupă în favoarea altor operatori privaţi.

În primele 4 luni ale anului volumul mărfurilor transportate de către întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial şi aerian a fost în creştere cu 24%, comparativ cu aceeaşi perioadă a anului 2006, ponderea cea mai mare revenind transportului feroviar.

Numărul de pasageri transportați în aceeaşi perioadă s-a redus pentru transportul auto, dar este în creştere pentru celelalte tipuri de transport.

Pe parcursul anului 2007, tendința de creştere a numărului de pasageri se va menține. Volumul mărfurilor transportate va fi în creştere.

Comerțul

Pentru perioada ianuarie – aprilie 2007, vânzările de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale a fost în creştere cu 15,3%. Principalii factori care mențin o creştere înaltă a volumului vânzărilor rămân a fi remitențele şi creşterea salariilor.

Pentru anul 2007 se prevede un nivel de creştere a volumului vânzărilor cu amănuntul cu 8% şi menținerea la acest nivel şi în anul 2008.

Micul Business

După criteriul de uşurinţă a derulării afacerilor, Moldova s-a plasat de pe locul 88, pe 103.

Întreprinderile mici şi mijlocii asigură aproape 60% de locuri de muncă pentru angajații care activează la întreprinderi, iar numărul IMM-urilor este în permanentă creştere. Cele mai multe din acestea se găsesc în Chişinău, iar activitățile dominante sunt comerțul cu amănuntul şi cu ridicata, construcțiile, transportul şi afacerile imobiliare. Aproximativ 40% din aceste întreprinderi se declară de a fi rentabile.

Impactul benefic al agenților micului business asupra economiei naționale este vizibil, pe viitor anume IMM-urile vor asigura locuri de muncă pentru cea mai mare parte a populației. Din acest motiv, statul ar trebui să creeze condiții favorabile pentru dezvoltarea cu succes a afacerilor micro, mici şi mijlocii.

Moldova rămâne şi în continuare a fi o țară cu costuri ridicate de derulare a afacerilor. În 2006, țara noastră se plasa pe locul 103, având un număr prea mare de proceduri de închidere şi deschidere a unei afaceri, necesitând cheltuieli de timp considerabil pentru realizarea acestor proceduri. Actualmente, Guvernul rămâne din nou restanțier la acest capitol.

Pentru anul 2007 pronosticăm o uşoară îmbunătățire a climatului de afaceri şi o creştere a numărului afacerilor micro, mici şi mijlocii.

COMERȚUL EXTERIOR

În comerţul exterior se profilează primele tendinţe pozitive.

În primele patru luni ale anului curent, în comerțul exterior pot fi remarcate primele tendințe pozitive: creşterea şi diversificarea exporturilor, ridicarea interdicțiilor autorităților ruseşti la exportul produselor din sectoarele vegetal şi animalier, soluționarea diferendului moldo-belarus privind sistarea livrărilor vinurilor neîmbuteliate în Republica Belarus.

Balanţa comercială e la un pas de explozie.

Totodată, deficitul balanței comerciale pare să explodeze, acesta a acumulat în ianuarie-aprilie 2007 un sold negativ în valoare de 639,8 mln. dolari SUA, cu 218,6 mln. dolari SUA ,de 1,5 ori mai mare față de cel înregistrat în perioada similară a anului 2006.

Pe termen scurt, ritmul de creştere a exporturilor va cunoaşte o uşoară înviorare, facilitată de reluarea exporturilor în Rusia (datorită ridicării parțiale a interdicțiilor ruseşti) şi de creşterea în continuare a volumului exportului în țările Uniunii Europene şi în țările CEFTA.

Ritmul de creştere a exporturilor înregistrează o evoluţie continuă.

Revenirea vinurilor moldoveneşti pe piața rusă constituie un pas în conturarea unei noi configurații în plasarea pe piața rusă a exportatorilor şi a exporturilor moldoveneşti, care se prezintă cam astfel: numărul mult mai mic al exportatorilor, care în cea mai mare parte vor fi reprezentați de întreprinderile cu participarea capitalului rusesc; creşterea prețurilor cu minimum 50% şi diminuarea cotei - parte a băuturilor alcoolice pe piața rusă de circa 7-8 ori.

Exporturile

Se remarcă o nouă plasare în configuraţia de pe piaţa rusă a exportatorilor şi a exporturilor moldoveneşti.

În perioada ianuarie - aprilie 2007, exporturile au crescut, înregistrând 372,1 milioane dolari SUA, ceea ce constituie o majorare cu 18,9%, comparativ cu perioada similară din anul 2006.

Figura nr.1. Comerțul exterior al Republicii Moldova în ianuarie-aprilie 2007

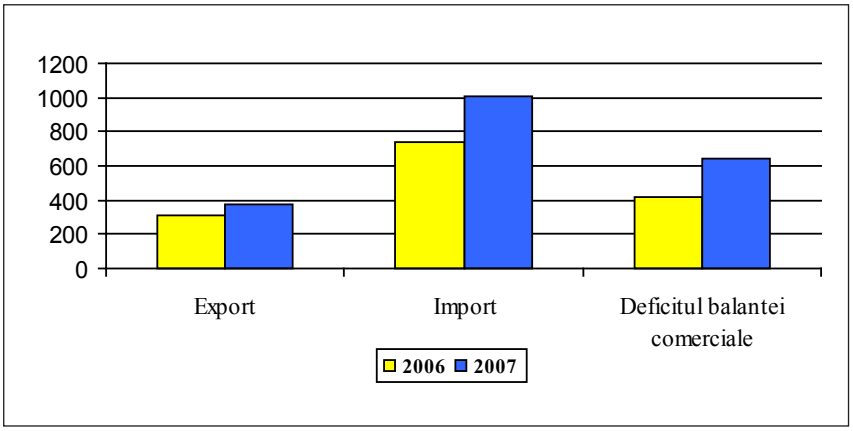

Sursă: ***Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.***

Luând în considerație tendințele profilate în anul 2006, când pentru prima dată exporturile moldoveneşti au regresat în expresie valorică, comparativ

cu anul precedent, putem deduce că situația din domeniul comerțului exterior şi, în special, al exporturilor se ameliorează treptat după criza din anul trecut. O eventuală ridicare a interdicției de către Federația Rusă la exporturile moldoveneşti de băuturi alcoolice ar provoca o intensificare a ritmului de creştere a exporturilor.

Figura nr.2. Comerțul exterior în ianuarie-aprilie 2007.

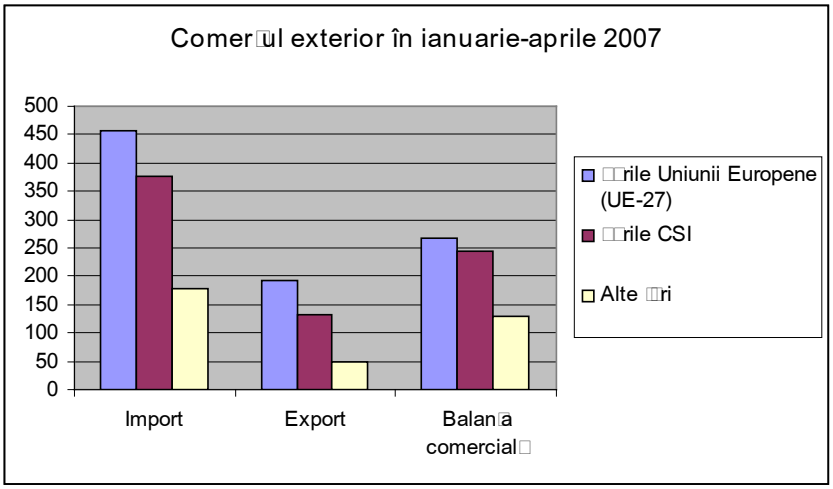

Sursă: *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.*

În comerţul exterior, ţările CSI pierd în mod evident teren în faţa statelor UE.

În primele patru luni ale anului curent, țările CSI au pierdut în mod evident pozițiile sale în fața statelor Uniunii Europene, atât după volumul de export înregistrat, cât si după ponderea cotelor ce le revine în structura exporturilor de mărfuri. Exporturile în statele CSI au însumat 132,6 milioane dolari SUA, ceea ce constituie 35,6% din totalul exporturilor. Aceasta pe de o parte, pe de altă parte, exporturile de mărfuri în țările CSI s-au redus cu 13,0%, comparativ cu perioada ianuarie-aprilie 2006, generând o reducere cu 6,3% a volumului exporturilor în această perioadă. Diminuarea exporturilor în țările CSI se explică în cea mai mare măsură prin disensiunile apărute în relațiile comerciale cu Federația Rusă şi Republica Belarus.

Livrările de mărfuri în Rusia şi Belorus înregistrează o cădere liberă.

Din cauza interdicțiilor autorităților ruse la exportul băuturilor alcoolice din Republica Moldova şi deciziei autorităților moldoveneşti de a sista temporar livrările de vinuri neîmbuteliate în Belarus, livrările de mărfuri în Rusia s-au redus până la 56,0 milioane dolari SUA sau 64,8% față de ianuarie – aprilie 2006, iar în Republica Belarus până la 20,7 milioane dolari SUA sau 92,3 % față de ianuarie – aprilie 2006.

Impactul negativ cauzat de reducerea exporturilor în țările indicate a fost atenuat de majorarea volumului de mărfuri livrate în România (de 1,6 ori), în Ucraina (19,8 ori), în Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord (de 1,7 ori), în Polonia (de 1,7 ori), în Elveția (de 11 ori), în Kazahstan (de 1,9 ori), în Germania (de 1,9 ori), în Turcia (26,5 %), ceea ce a influențat creşterea exporturilor.

Tabelul nr. 1. Principalii parteneri comerciali ai Moldovei în derularea exporturilor, ianuarie-aprilie 2007.

	Mil. dolari SUA	În % faţă de 2006
România	60,6	de 1,6 ori
Rusia	56,0	64,8
Ucraina	40,0	119,8
Italia	39,1	116,1
Germania	24,3	de 1,9 ori
Belarus	20,7	92,3
Elveţia	16,0	de 11,0 ori
Turcia	13,1	126,5
Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord	12,2	de 1,7 ori
Polonia	11,8	de 1,7 ori

Sursă: Biroul Naţional de Statistică al Republicii Moldova.

În opinia noastră, pe termen scurt, ritmul de creştere a exporturilor va cunoaşte o uşoară înviorare, facilitată de reluarea exporturilor în Rusia (datorită ridicării parţiale a interdicţiilor ruseşti) şi de creşterea în continuare a volumului exporturilor în ţările Uniunii Europene şi ţările CEFTA.

CONSTATĂRILE GUVERNULUI PRIVIND ACTIVITATEA AGENŢIEI AGROINDUSTRIALE "MOLDOVA-VIN" ÎN ANII 2005-2006:

După câteva tentative nereuşite, la 10 mai 2007 a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 517 din 10.05.20071. Guvernul nostru a constat că Agenţia Agroindustrială "Moldova-Vin" a întreprins în anii 2005-2006 un şir de măsuri întru realizarea obiectivelor Programului de activitate a Guvernului pe anii 2005-2009 "Modernizarea ţării - bunăstarea poporului", Strategiei de creştere Economică şi Reducere a Sărăciei, Programului Naţional "Satul Moldovenesc", Planului de Acţiuni "Republica Moldova - Uniunea Europeană". Guvernul nostru a precizat că activităţile agenţiei au fost canalizate spre crearea şi perfecţionarea cadrului instituţional, pentru a asigura revitalizarea şi dezvoltarea complexului vitivinicol, obţinerea unei producţii competitive, diversificarea relaţiilor economice externe, acordarea asistenţei consultative şi informaţionale de rigoare. Întreprinderile din industria vinului, a alcoolului,a berii şi a băuturilor nealcoolice au fabricat în anul 2005 producţie în valoare de 4811 mln. lei (preţuri curente), înregistrînd, faţă de anul 2004, o creştere cu 4 la sută. Volumul băuturilor alcoolice şi al nealcoolice exportate a înregistrat o creştere esenţială şi a constituit în anul 2005 313 mln. dolari SUA, depăşind cu 13 la sută2 cifra din anul 2004.

1 *Hotărârea Guvernului* nr. 517 din 10.05.2007 privind activitatea Agenţiei Agroindustriale "Moldova-Vin" în anii 2005-2006 . *Monitorul Oficial* nr.67-69/547 din 18.05.2007.

2 Agenţia Agroindustrială "Moldova-Vin", după instituirea interdicţiilor de către Federaţia Rusă, a ocupat o poziţie care a fost în defavoarea întreprinderilor vinicole din Republica Moldova. Întreprinderile vinicole din Republica Moldova şi ramurile conexe au pierdut imens din cauza inconsecvenţei conducerii Agenţiei Agroindustrială "Moldova-Vin" şi a guvernului, în situaţia creată după declanşarea crizei în comerţul exterior cu Federaţia Rusă. În primele patru luni ale anului 2007, au fost produse vinuri în valoare de 313 milioane de lei, ceea ce constituie o reducere de 3,2 ori a volumului de producere, comparativ cu anul trecut.

În primele luni ale anului curent, din grupurile de mărfuri exportate de agenții economici din Republica Moldova, ponderea cea mai mare au avut-o materialele textile, produsele vegetale, produsele alimentare, băuturile, tutunul, metalele comune, maşinile şi aparatele(echipamentele electrice, aparatele de înregistrat sau de reprodus sunetul şi imaginile), grăsimile şi uleiurile animale sau vegetale.

PIAȚA VINURILOR ÎN UE

În iulie 2007, în cadrul Consiliului Europei va fi prezentat proiectul de modernizare a sectorului european de producere a vinurilor, vizându-se creşterea calității vinului şi reducerea cantității de vinuri produse pe piața europeană. În țările UE, bugetul anual actual pentru sectorul vinicol constituie 1,3 miliarde dolari USA.3 Uniunea Europeană, fiind actorul numărul unu în producerea, comercializarea, importul şi consumul vinurilor, este interesată în diminuarea proficitului de vinuri de pe piață. Trei state din Uniunea Europeană (Franța, Italia şi Spania) sunt cei mai mari producători de vinuri pe plan mondial din ultimii 20 de ani.
Prima etapă a reformei prevede diminuarea proficitului de vinuri, obținerea de compensări pentru abandonarea cotei părți de pe piață, acordarea de subsidii pentru defrişarea unor plantații de viță de vie. Din cele 3,4 milioane de plantații de viță de vie înregistrate în UE, urmează a fi defrişate circa 200 mii de ha de plantații viticole (o suprafață de 2 ori mai mare decât cea înregistrată în R. Moldova). Despăgubirile pentru vinificatori vor constitui circa 7000 de Euro pentru un hectar de viță de vie defrişat.

3 Pentru politica agricolă comună (PAC), sunt acordate anual circa 1,3 miliarde Euro.

Tabelul nr.2. **Principalele țări exportatoare de vinuri în Federația Rusă, în anul 2005 (litri).**

Țara	Vinuri		Spumante şi şampanie		Material brut		Total	
	total	%	total	%	total	%	total	%
Moldova	200235628	50,27%	6159583	48,85%	41813709	32,69%	248208920	46,06%
Bulgaria	66550581	16,71%					66550581	12,35%
Spania	14571162	3,66%	176534	1,40%	37981637	29,69%	52729333	9,78%
Franța	24483444	6,15%	662233	5,25%	23007514	17,99%	48153191	8,94%
Georgia	35775032	8,98%	491496	3,90%			36266528	6,73%
Argentina	9298405	2,33%	47190	0,37%	11143000	8,71%	20488595	3,80%
Ucraina	10976710	2,76%	1767216	14,02%	933482	0,73%	13677408	2,54%
Uzbekistan	643000	0,16%			11374015	8,89%	12017015	2,23%
Italia	7364017	1,85%	2365957	18,76%	1508100	1,18%	11238074	2,09%
Germania	9065248	2,28%	88663	0,70%			9153911	1,70%
Cile	7579040	1,90%	43150	0,34%	70000	0,05%	7692190	1,43%
Ungaria	3346185	0,84%	179382	1,42%	92800	0,07%	3618367	0,67%

Sursă: Serviciul Federal Vamal din Federația Rusă.

Tabelul nr.2. Principalii parteneri comerciali ai Moldovei în derularea importurilor, în ianuarie-aprilie 2007.

	Mil. dolari SUA	**În % faţă de ianuarie-aprilie 2006**
Ucraina	166,4	121,5
Rusia	164,4	112,8
România	114,1	140,3
Germania	98,9	de 2,0 ori
Italia	69,6	133,2
China	48,6	de 1,9 ori
Turcia	47,1 de	1,6 ori
Belarus	35,5	de 1,6 ori
Franţa	26,5	116,3
Polonia	22,0	126,9

Sursă: Biroul Naţional de Statistică al Republicii Moldova.

Importurile

În perioada ianuarie-aprilie 2007, importurile au crescut vertiginos, înregistrând 1011,9 milioane dolari USA, ceea ce constituie 137,8% faţă de ianuarie-aprilie 2006. Ritmul înalt al creşterii importurilor s-a datorat creşterii fluxurilor de mărfuri importate din Uniunea Europeană, a căror pondere în totalul importurilor înregistrate în perioada ianuarie-aprilie 2007 a constituit 45,2%, iar valoarea totală - 457,7 de milioane dolari SUA.

O contribuţie mai mare la creşterea importurilor din statele UE-27 au avut-o următoarele state: România - 114,1 milioane USD, Germania - 98,9 milioane USD, Italia - 69,6 milioane USD, Franţa - 26,5 milioane USD, Polonia - 22,0 milioane USD şi Bulgaria - 19,1 milioane USD. În perioada ianuarie-aprilie 2007, în comerţul exterior cu aceste state, cele mai mari ritmuri de creştere a importurilor, comparativ cu perioada similară a anului trecut, este înregistrată în tranzacţiile cu Bulgaria – de 2,4 ori, cu Germania – de 2 ori şi cu Romana – 40,3%.

Un ritm mai temperat de creştere a importurilor este înregistrat în operaţiile comerciale externe cu statele CSI - 21,6% faţă de ianuarie-aprilie 2006. Importurile de mărfuri din statele CSI au însumat 375,8 milioane dolari SUA, ceea ce constituie 37,2% din totalul importurilor.

Din ţările CSI, statele partenere tradiţionale(din cele zece) în derularea importurilor în Republica Moldova sunt: Ucraina - 166,4 milioane USD, Federaţia Rusă - 164,4 milioane USD şi Belarus - 35,5 milioane USD. Din aceste trei state, cea mai mare creştere a importurilor în primele patru luni ale anului este înregistrată în comerţul cu Republica Belarus - de 1,6 ori faţă de perioada similară a anului trecut.

În perioada ianuarie - aprilie 2007, din grupurile de mărfuri importate de agenţii economici din Republica Moldova, ponderea cea mai mare au avut-o produsele minerale, maşinile şi aparatele (echipamentele electrice, aparatele de înregistrat sau de reprodus sunetul şi imaginile), metalele comune şi articolele din acestea, produsele chimice, materialele textile şi articolele din acestea, mijloacele şi materiale de transport, produsele alimentare, băuturile şi tutunul, materialele plastice, cauciucul şi articolele din acestea, produsele vegetale. Comparativ cu anul trecut, importurile de metale comune au crescut de 2,3 ori, mijloace şi materiale de transport de 1,9 ori, produse chimice de 1,7 ori, materiale plastice şi cauciuc cu 36,7%.

PIAȚA MONETARĂ

În luna aprilie a anului curent, BNM a micşorat rata de refinanţare de la 14,5%, la 13,5%.

Contrar predicțiilor noastre (consideram că BNM va face acest lucru în a doua jumătate a anului curent), în luna aprilie a acestui an, BNM a micşorat rata de refinanțare de la 14,5%, la 13,5%. Operațiunile masive de sterilizare a masei monetare desfăşurate în lunile de iarna însă au avut efectul scontat, având un efect benefic asupra micşorării ratei inflației. În condițiile în care rata inflației a căpătat un caracter controlat, BNM a recurs imediat la micşorarea ratei de refinanțare, în ajunul sezonului de creditare. Trebuie menționat că micşorarea ratei de refinanțare încă nu a generat o ieftinire a resurselor creditare. Astfel, rata medie a dobânzii la credite în lei a atins cota de 18,8% anual, în luna mai, comparativ cu 18,3% în luna februarie şi 18,6 la sfârşitul anului precedent.

Lupta cu aprecierea leului continuă

Operaţiunile masive de sterilizare a masei monetare desfăşurate în lunile de iarna au avut efectul scontat asupra inflaţiei.

În mod tradițional în preajma şi în timpul Sărbătorilor de Paşti piața se caracterizează printr-o o ofertă enormă de valută străină. Anul 2007 nu a constituit o excepție în acest sens, oferta de valută străină pe piață a fost suficient de puternică pentru a crea un val de apreciere a leului moldovenesc. Leul s-a întărit de la 13,04 lei pentru un dolar SUA la începutul anului, la 12,34 lei pentru un dolar SUA în luna mai.

Într-o oarecare măsură, majorarea cursului valutar față de dolar reflectă deprecierea ultimului pe arena internațională. Aşadar, în lunile aprilie şi mai ale anului curent, leul moldovenesc a înregistrat o tendință de apreciere față de majoritatea valutelor străine. Pentru a opri şi a controla acest proces, BNM a fost nevoită să intervină iarăşi pe piață cu achiziții valutare masive. Pe parcursul lunii mai, BNM a achiziționat valută străină echivalentă cu 42 milioane[1] dolari SUA. Aceasta este o sumă enormă, achiziții valutare mai mari fiind înregistrate doar în septembrie 2004. De la începutul anului, BNM a achiziționat pe piață suma echivalentă cu 80 mln. dolari SUA.

Graficul 1. Soldul cumpărărilor nete de valută străină, efectuate de BNM, mln. USD, 03.2005-02.2007(2 luni)

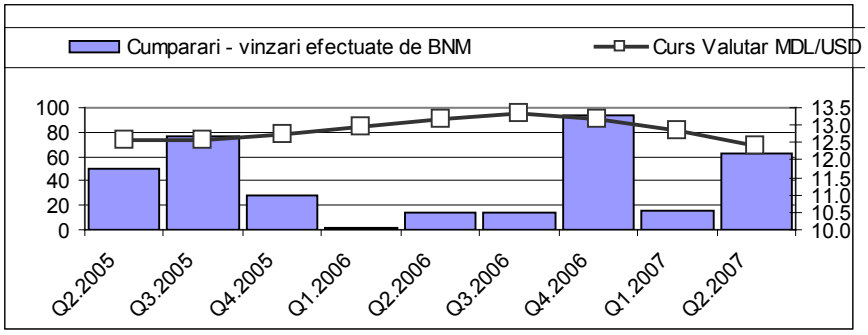

Sursa: Calculele ME în baza datelor BNM

BNM a vîndut certificate BNM în valoare de aproape 2,3 miliarde lei – o sumă de neînchipuit, cu câteva luni mai înainte.

Sterilizarea masei monetare

Achizițiile masive de valută străină de către BNM au impus acțiuni de sterilizare a masei monetare. Astfel, BNM a vândut certificate BNM în valoare de aproape 2,3 miliarde lei – o sumă de neînchipuit, cu câteva luni mai înainte.

1 Alte valute au fost convertite în dolari SUA.

Graficul 2. Volumul vizărilor certificatelor BNM şi rentabilitatea lor, Ian.2006-Mai07

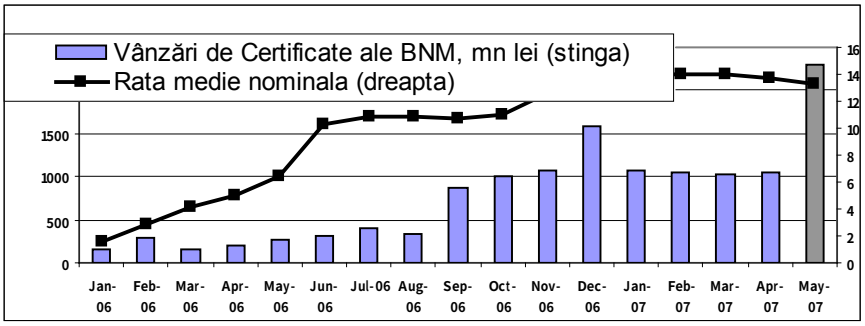

Sursa: Calculele ME în baza datelor BNM

Rentabilitatea acestor certificate a fost însă în scădere ca rezultat al micşorării ratei de refinanțare BNM.

Efectul asupra depozitelor şi creditelor

Conform aşteptărilor noastre, decalajul de peste 10 pp. între ratele dobânzilor la depozitele în lei şi cele în valută străină au favorizat o creştere mai mare a depozitelor în lei. Drept urmare, în primele cinci luni ale anului curent, soldul depozitelor în lei a înregistrat un avans de 18%, în timp ce depozitele în valută s-au majorat cu doar 11% în perioada respectivă.

Graficul 3. Modificarea lunară a depozitelor în lei şi valută străină, mln. lei

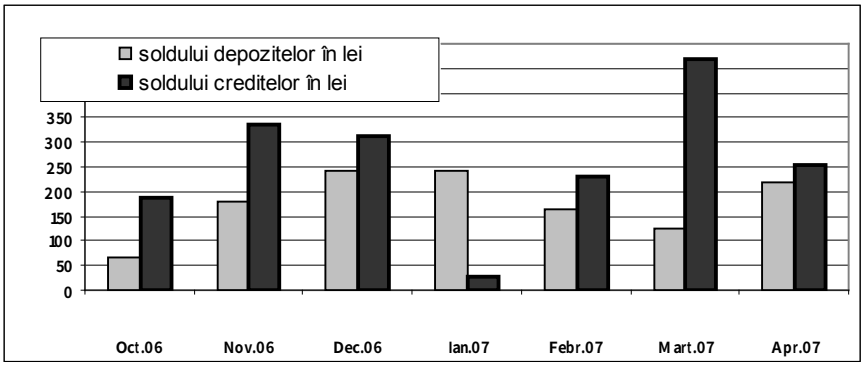

Sursa: Calculele ME în baza datelor BNM

În sistemul bancar al Republicii Moldova, marja bancară[2] a atins un nivel de invidiat

Concurența dintre băncile comerciale a dus pe parcursul primelor cinci luni ale anului curent la menținerea unei rate înalte la depozitele atrase în lei. Astfel, rata dobânzii la aceste depozite a continuat să crească chiar şi după ce BNM a micşorat rata de refinanțare de la 14,5%, la 13,5%. La unele depozite, rata dobânzii a trecut peste 17%, anual. Aceasta pe de o parte, pe de altă parte, ratele la creditele eliberate în lei nu au înregistrat aceeaşi creştere.

2 Diferența dintre rata dobânzii la depozite şi rata dobânzii la credite;

Graficul 4. Evoluția ratelor dobânzii la depozite pe termen lung şi credite în lei, Ian.05 –Mai07

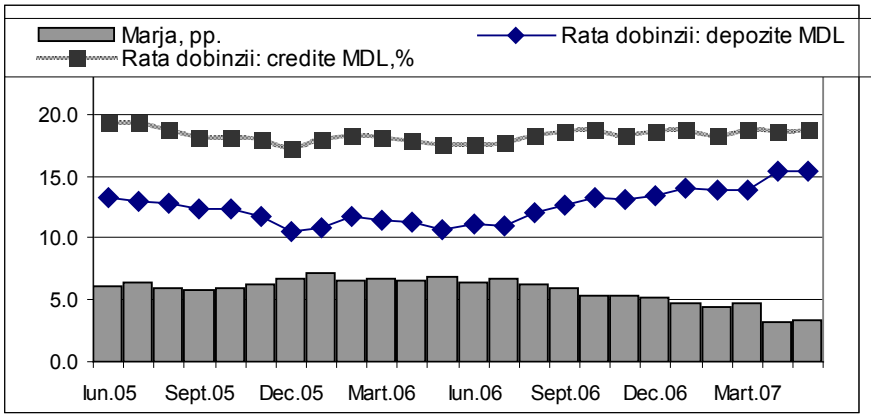

Sursa: Calculele ME în baza datelor BNM

Această practică a băncilor comerciale a dus la micşorarea semnificativă a marjei bancare în tot sistemul bancar. Pe parcursul ultimelor 12 luni, marja bancară a fost în permanentă scădere. În luna aprilie, marja bancară s-a micşorat până la 3,2pp. Atragem atenția că acest nivel este extrem de mic şi este foarte rar întâlnit chiar şi în țările cu cele mai dezvoltate piețe bancare. În cazul Republicii Moldova, un nivel atât de mic al marjei dintre rata dobânzii la credite şi depozite este foarte periculos pentru sistemul bancar, în general. O marjă bancară atât de mică va avea un efect negativ asupra rentabilității activelor bancare şi va face ca băncile comerciale din Republica Moldova să fie mai vulnerabile la şocurile externe.

Menționăm că ratele dobânzii la depozitele atrase în valută au înregistrat chiar o uşoară tendință de descreştere. Aceasta s-a întîmplat în pofida scumpirii resurselor creditare în dolari şi euro pe piețele monetare internaționale. Actualmente, băncile comerciale au însă destule resurse în valută străină pentru a satisface cererile crescânde pentru credite în valută străină. Astfel, de parcursul primelor cinci luni ale anului curent, creşterea soldul creditelor emise în valută (530 mln. lei) a coincis cu modificarea depozitelor în valută (532 mln lei).

Schimbări în structura creditelor

Se observă o creştere a creditelor pe termen lung (>12 luni).

Pe parcursul anului curent, în sistemul bancar s-a observat o creştere a creditelor cu termen lung. Astfel, pe parcursul primelor patru luni ale anului curent, ponderea creditelor pe termen mai mare de 12 luni a constituit 49,3% din total, comparativ cu doar 45,2% în aceeaşi perioadă a anului precedent. În cazul creditelor acordate în valută străină, creditele cu un termen mai mare de 12 luni au căpătat o pondere şi mai mare, de la 62,4% în primele patru luni ale anului, 2006 până la 71,5% în anul curent.

Graficul 5. Structura pe termene a creditelor acordate de către bănci în lei (stînga) şi valută străină (dreapta)

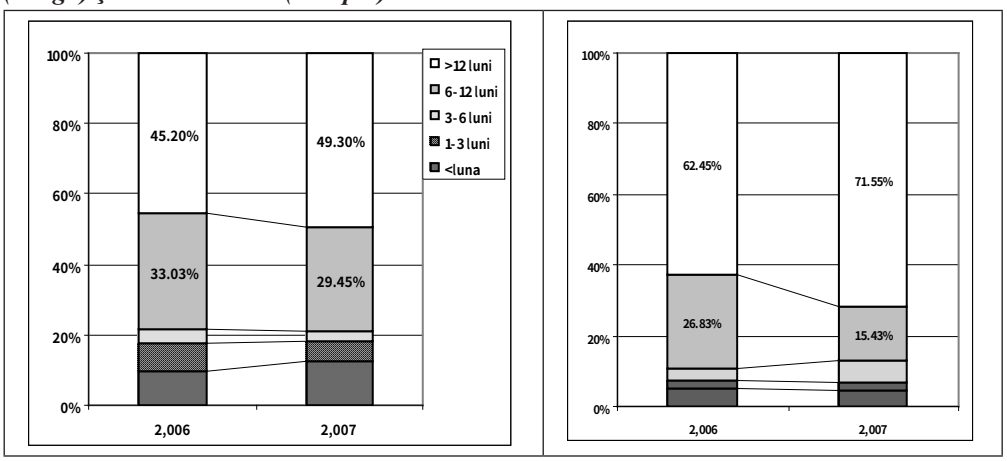

Sursa: Calculele ME în baza datelor BNM

Considerăm că această modificare în structura creditelor a fost determinată de reluarea creditării proiectelor investiționale din partea organismelor internaționale, de acordare o unei încrederi mai mari băncilor comerciale locale şi, nu în ultimul rând, de creşterea pieței ipotecare în Republica Moldova.

Această modificare structurală este benefică deoarece finanțarea pe termen lung constituie baza dezvoltării pieței de capital în orice economie națională.

Spre sfârşitul anului 2007, conform pronosticurilor noastre, rata dobânzii la credite s-ar putea micşora până la nivelul de 18%.

Concluzii şi pronosticuri

Spre sfârşitul anului 2007, pronosticurilor noastre, rata dobânzii la credite s-ar putea micşora până la nivelul de 18%. Pentru aceasta însă băncile comerciale vor trebui să renunțe la ratele mari practicate la depozitele în lei. Considerăm că această practică este periculoasă pentru sistemul bancar al republicii Moldova, dat fiind faptul că marja bancară a atins un nivel extrem de mic. Insistarea în menținerea unei marje bancare mici va avea un efect negativ asupra rentabilității activelor băncilor comerciale din Republica Moldova.

Considerăm că BNM va avea toate prerogativele să micşoreze în anul următor rata de refinanţare, până la 12,5%-13%.

Considerăm că BNM va avea toate prerogativele să micşoreze în anul următor rata de refinanțare până la 12,5%-13% pentru a crea condiții favorabile ieftinirii resurselor creditate. Cu toate acestea, BNM va fi mereu pregătită să majoreze treptat rata de refinanțare în cazul unor şocuri externe negative din partea Federației Ruse.

În anul 2008 nu se prevede apariția unor factori importanți care ar provoca deprecierea leului, dimpotrivă, leul moldovenesc va continua sa se aprecieze datorită transferurilor de peste hotare şi politicii monetare vigilente a BNM.

În anul 2008 nu se prevede apariţia unor factori importanţi care ar provoca deprecierea leului.

FINANȚE PUBLICE

Tendințe generale

Introducerea cotei zero la impozitul pe venit al persoanelor juridice pare a fi o măsură eficientă de soluţionare a crizei executării bugetului de stat, la capitolul venituri.

Pe parcursul ultimelor 3 ani, ritmul de creştere a încasărilor din TVA, sursa de bază a veniturilor bugetare, este negativ şi constituie 92-93%. Dacă nu va fi găsită o soluție rapidă, după 2008, acest fenomen poate deveni critic.

Introducerea cotei zero la impozitul pe venit al persoanelor juridice, deşi întârziată pare a fi o măsură ce va avea efecte pozitive chiar în anul 2008, an de aplicare a prevederii respective. Posibilele ratări de venituri din acest impozit pot fi supra acoperite de încasările provocate de efectele acestei legi. Supraveniturile încasate pot depăşi suma de 200 mln.de lei.

În următorii 2 ani, ritmul de creştere a încasărilor din TVA va încetini lent, fără un impact negativ pronunțat asupra bugetului

Începând cu 2005, încasările din TVA înregistrează un ritm de creştere negativ, situat între 92-93%.

Am scris în mai multe rânduri că avem un buget de stat foarte vulnerabil, dependent de o singură sursă de venit – taxa pe valoare adăugată. În prezent, această vulnerabilitate este factorul de bază care asigură executarea cu succes a bugetului de stat şi protejează bugetul de efectele negative ale interdicțiilor ruseşti.

După cum putem observa din graficul de mai jos, începând cu 2003 sursa de bază care a alimentat creşterea încasărilor bugetare a fost şi rămâne a fi taxa pe valoare adăugată, care şi-a mărit ponderea în totalul veniturilor bugetare de la 49% în 2002, la peste 67% în 2007. Cele mai mari creşteri ale încasărilor din TVA au avut loc în 2003-2004, perioadă în care s-a modificat esențial capacitatea de plată a autorităților centrale.

Graficul 1. Dinamica veniturilor bugetului de stat

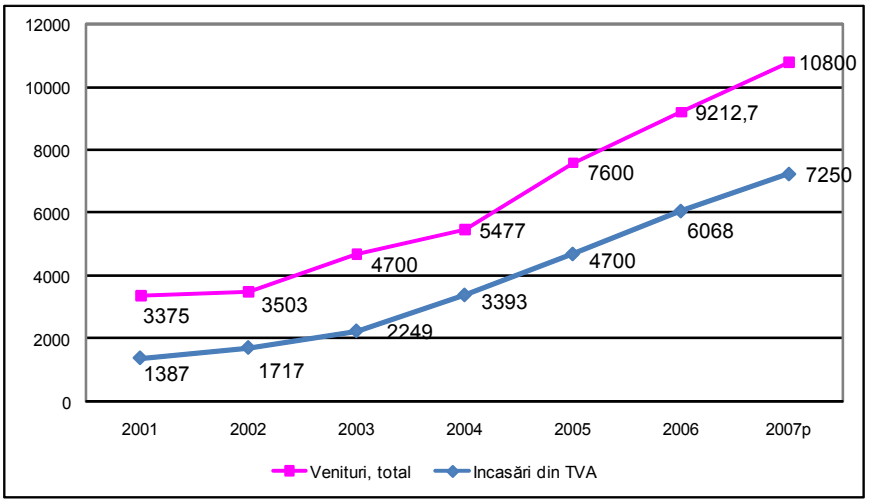

Sursa: Legea bugetului de stat pentru 2001-2007*; Pronosticul experților CPE*

Începând cu 2005 încasările din TVA au un ritm de creştere negativ constant, la nivel de 92-93%, ceea ce este acceptabil pentru o perioadă de

3-4 ani, dacă ţinem cont de nivelul ridicat de la care a pornit trendul. După 2008, dacă nu va există o nouă paradigmă de dezvoltare a ţării, care să asigure bugetul de stat cu venituri, vom intra într-o zonă de risc sporit deoarece încasările din impozite nu vor satisface necesităţile minime de cheltuieli publice.

Pierderile de la introducerea cotei zero la impozitul pe venit al persoanelor juridice poate fi compensate complet din alte încasări

O soluţie discutabilă, aparent întârziată, este introducerea cotei zero la impozitul pe venit al persoanelor juridice, în cazul reinvestirii profitului. Prin această acţiune se urmăreşte stimularea investiţiilor şi,în consecinţă, creşterea potenţialului economic al ţării.

Introducerea cotei zero la impozitul pe venit al persoanelor juridice poate avea un efect pozitiv asupra încasărilor bugetului de sta, de cel puţin 200 mln.de lei.

Încasările ratate de la impozitul pe venit al persoanelor juridice pentru 2008 se ridică la 1,2 miliarde de lei. Aceste pierderi pot fi compensate în proporţie de 115% dacă se vor întreprinde următoarele acţiuni: agenţii economici vor fi stimulaţi să-şi declare în mod transparent veniturile obţinute, în consecinţă profitul declarat poate creşte cu 50% faţă de evoluţia normală. Astfel, în loc de 8 miliarde de lei profit declarat, putem avea până la 12 miliarde de lei (în anumite condiţii şi mai mult). Dacă 30% din profit se va utiliza la plata dividendelor, atunci încasările din impozitul pe venit al persoanelor juridice va fi de 600 milioane de lei sau jumătate din suma preconizată. Datorită posibilei reduceri a economiei tenebroase, încasările suplimentare din alte impozite şi taxe vor constitui, cel puţin, 800 mln. de lei. Doar impozitarea capitalului reinvestit (4 miliarde de lei scoşi din inactivitate) va aduce venituri imediate sub formă de TVA şi taxe vamale în volum de 600 mln. de lei.

Putem afirma că o politică, transparentă, coerentă, asistată de o mediatizare largă a noului sistem de impozitare a persoanelor juridice, ar putea avea un efect benefic asupra bugetului de stat în 2008-2012, după care, este necesar să se găsească o altă paradigmă.

Există o posibilitate reală ca trendul negativ al ritmului de creştere a veniturilor bugetare, înregistrat în 2006-2007, să fie oprit în 2008 şi să asistăm la o creştere pronunţată a încasărilor bugetare.

FINANŢAREA EXTERNĂ: DECIZII POLITICE FĂRĂ ACOPERIRI PRACTICE

A trecut jumătate de an de la întâlnirea autorităţilor moldoveneşti cu finanţatorii externi, când Republicii Moldova i s-a oferit posibilitatea de a accesa 1,2 miliarde de dolari SUA pentru diverse programe de dezvoltare naţională. Cu certitudine, decizia donatorilor străini de a oferi ţării noastre asistenţă financiară constituie o decizie politică.

Disponibilitatea acestora rămâne doar intenţie din cauza incapacităţii guvernului de asimilare a resurselor financiare. Timp de jumătate de an nu s-a întâmplat nimic din ceea ce ar demonstra că procesul de atragere a resurselor financiare a demarat.

Singurele activităţi au fost înregistrare pe segmentul Băncii Mondiale şi al Băncii Europene de Reconstrucţii şi Dezvoltare (BERD), instituţii care aveau

și până la reuniunea din decembrie a donatorilor, viziuni și strategii pentru Republica Moldova. Mai mult decât atât, aceste instituții sunt obligate, prin esența lor, să conlucreze cu guvernele din țările așa-zis dificile cum este Moldova.

Suntem nevoiți să constatăm că Republica Moldova lipsește tradiția relațiilor cu instituțiile financiare internaționale. Capacitatea guvernului de absorbție a resurselor financiare internaționale se ridică la 70 mln. USD anual, de 5 ori sub nivelul minim necesar.

Mai grav este faptul că aceste resurse financiare nu au venit în urma unor proiecte propuse de guvern,ci ca rezultat al proiectelor elaborate de principalii donatori și finanțatori externi, concepute special pentru țări sărace și dificile.

Este extrem de important să schimbăm statutul țării noastre – de la o țară care primește asistență externă de la donatori, la o țară – partener, care elaborează și implementează proiecte comune cu instituțiile financiare internaționale.

Doar statutul de partener egal, poate asigura creșterea substanțială a fluxurilor financiare către Republica Moldova.

O altă problemă de bază constă în sistemul eronat al finanțelor publice. Toate deciziile privind alocarea resurselor financiare sunt luate la nivel central, lipsind aproape total autonomia financiară la nivel local, în condițiile în care cea mai mare parte a infrastructurii care necesită finanțare externă se află tocmai la nivel local. Fără o decentralizare reală a finanțelor publice, nu este posibil de atras resurse financiare externe pentru renovarea infrastructurii. Moldova este singura țară din Europa unde BERD nu are posibilitate de finanțare a proiectelor publice, deoarece nu există parteneri locali credibili și cu capacități financiare proprii.

Astfel în condiția unor decizii politice de a finanța Republica Moldova, donatorii se confruntă cu probleme practice de realizare a procesului de finanțare.

Pentru finanțarea externă anul 2007 deja este un an ratat, iar pentru a demara procesul, cel târziu în 2008, este necesar de realizat două lucruri:

1. Decentralizarea sistemului finanțelor publice;

2. Elaborarea proiectelor de dezvoltare în parteneriat cu societatea și businessul național.

Necesitățile de finanțare a infrastructurii naționale

Subfinanțarea infrastructurii naționale timp de 15 ani a dus la degradarea ei completă. Pentru a renova infrastructura la un nivel acceptabil este nevoie ca timp de 15 ani să fie alocate circa 7,1% din PIB-ul pentru infrastructură. Această sumă este mult mai mare decât cheltuielile pentru menținerea şi dezvoltarea infrastructurii, deoarece o parte considerabilă de resurse vor fi alocate pentru recuperarea şi crearea de la zero a infrastructurii, care nu a fost dezvoltată în cei 17 ani de independență.

Necesităţile anuale de finanaţare a infrastructurii la etapa iniţială constituie 500 mln. de Euro.

Ținând cont de faptul că calculele respective au fost efectuate în baza experienței țărilor care au aderat la UE în 2004, putem afirma că, cel puțin în prima perioadă(primii 5 ani), efortul financiar trebuie să fie cu mult mai mare. Spre deosebire de țările din Europa Centrală şi de Sud-est, Republica Moldova nu a finanțat deloc infrastructura sa o perioadă de timp mult mai mare, ceea ce va solicita o mărire substanțială a efortului financiar, de cel puțin cu 50%, aceasta în primul rând. În al doilea rând, cheltuielile de infrastructură sunt relativ comparabile cu cele din țările recent aderente la UE, pe când PIB-ul este net inferior. Din această cauză, cheltuielile sunt mult mai mari ca pondere în PIB. De aceea, pentru a asi-

Tabelul 1. Necesităţi financiere minime pentru dezvoltarea infrastructurii

	Milioane EURO	În % din PIB
Drumuri. Modernizarea şi reconstruirea la densitatea medie europeană	500	1,0
Căi ferate. Modernizarea şi reconstruirea la densitatea medie europeană	200	0,4
Telecomunicaţii. 35 linii telefonice la 100 locuitori	450	0,9
Salubrizare. Modernizarea şi amenajarea gunoiştilor	300	0,6
Educaţie. Renovate instituţiilor educaţionale	250	0,5
Apă / canalizare. Standard european de colectare şi prelucrare	850	1,7
Energie. Dezvoltarea reţelelor, petrol, gaze, reforma sectorului termo-energetic	850	1,7
Mediu. Conform directivelor UE în domeniul poluării aerului şi mediului	150	0,3
Cheltuieli mari în prima perioadă. Deoarece în primii ani este necesar de investit 15% din PIB, efortul pe întreaga perioadă este de +4% PIB	2000	4,0
TOTAL	5.700	11,1

Sursa: Calcule proprii după metodologia Public-Private Partnerships in New EU Member Countries of Central and Eastern Europe: An Economic Analysis with Case Studies from the Highway Sector, EIB Papers, Vol. 10, No. 2 (2005)

gura un proces normal de renovare a infrastructurii, în primii 5 ani este nevoie de un efort de 15% din PIB, cu o reducere treptată a ponderii în PIB până la 7%.

Este evident că acest efort financiar Moldova nu şi-l poate asigura din resursele interne proprii, pentru aceasta fiind nevoie de a atrage finanţări externe de cel puţin 300 mln. de EURO anual.

Necesităţile investiţionale în industria infrastructurii se ridică la 1,5 miliarde de EURO.

Impedimentul de bază în atragerea finanaţării externe este şi lipsa unei decentralizări a sistemului de finanaţe publice. Or, în condiţia când 70% din infrastructură se află la nivel local, centrul decizional de finanţare a ei este la nivel central. Fără decentralizarea reală şi înfiinţarea de actori puternici la nivel local nu este posibilă crearea de parteneriate de finanţare a infrastructurii şi atragerea resurselor externe.

O altă problemă ţine de lipsa unei industrii în domeniul infrastructurii. Avem nevoie de întreprinderi de producere a asfaltului, a ţevilor de apă, întreprinderi care vor opera în domeniul construcţiilor cu utilaje şi tehnologii moderne. Investiţiile în dezvoltarea acestor industrii se ridică la 1,5 miliarde de EURO. Este evident că sectorul public nu are capacitatea de a finanţa industria de infrastructură şi nici nu este raţional, pentru atingerea acestui scop fiind nevoie de atragerea capitalului privat. Succesul unei astfel de iniţiative poate fi asigurat doar în condiţiile unei transparenţe totale în luarea deciziilor, ale existenţei unui plan naţional de dezvoltare elaborat cu concursul sectorului privat şi asigurării unor garanţii ferme din partea autorităţilor de achiziţionare a mărfurilor,a serviciilor de infrastructură de la sectorul privat, asigurându-se o concurenţă loială între actori.

Fără un parteneriat public privat este imposibilă crearea unei infrastructuri în domeniul infrastructurii. Parteneriatul poate fi format doar în baza unei strategii naţionale de dezvoltare a infrastructurii, elaborată de comun acord de către autorităţi, instituţii financiare internaţionale, autorităţi publice locale şi mediul de business.

PREȚURILE

Creşterea surprinzător de mică a prețurilor în primul trimestru al anului, fără existența unor motive credibile, ne face să credem că indicele a fost artificial diminuat. În consecință, până la sfârşitul anului IPC-ul real va fi cu 1-2 puncte procentuale mai mare decât cel declarat.

Reieşind din evoluția IPC-ului de la începutul anului şi posibilele majorări de prețuri la resursele energetice, în 2007, inflația va fi declarată oficial, la nivelul de circa 12%, în realitate, fiind de cel puțin 13,3%.

Ratele oficiale ale inflației între realitate şi ficțiune

Fiecare punct procentual din IPC, diminuat artificial, înseamnă 50 mln. de lei economii la indexarea prestaţiilor sociale.

În primul trimestru al acestui an, am asistat la o reducere substanțială a ratei de creştere a prețurilor, care a înregistrat un ritm de creştere de 2,3 ori mai mic decât în trimestrul întâi al anului 2006 şi de 2 ori mai mic decât media din ultimii 4 ani. În opinia noastră, lucrul acesta poate fi explicat, pe de o parte, prin acțiunile ferme de reducere a inflației ale BNM, pe de altă parte, succesul este determinat şi de „acțiunile ferme" ale Departamentului de Statistică. O creştere atât de mică este înregistrată pentru prima dată în ultimii 5 ani. O analiză detaliată a datelor ne reaminteşte vara anului 2005 când am asistat la „inflația cartofului" fenomen care se repetă şi acum.

Graficul 1. Ratele lunare ale inflației în primul trimestru, pentru ultimii 5 ani

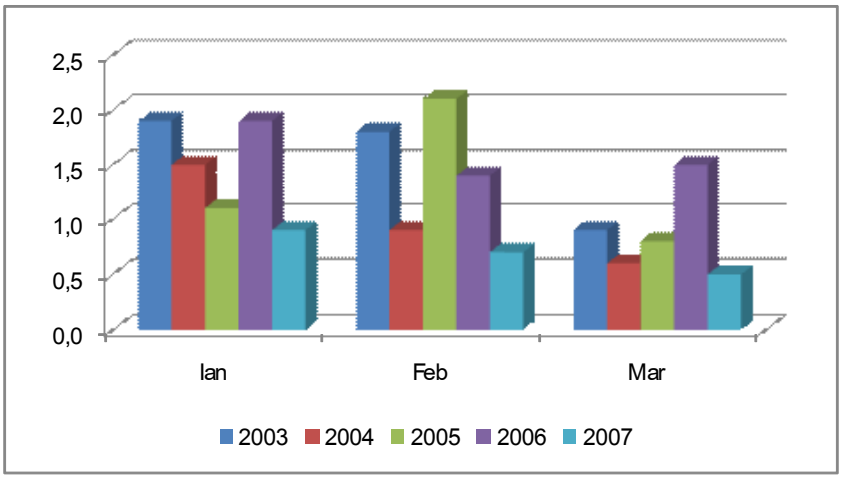

Sursa: DSS

Cu excepția efortului depus de BNM, lipsesc cu desăvârşire factorii care ar indica o posibilă reducere a ritmului de creştere a prețurilor. Din acest motiv, suntem predispuşi să credem că în primul trimestru al anului, creşterea prețurilor a fost diminuată artificial cu cel puțin un punct procentual. De aceea, în 2007 ne aşteptăm să se repete situația din anul 2005 când inflația declarată nu a corespuns celei reale, existând două documente oficiale ce prezentau rate diferite ale creşterii prețurilor[1]. Astfel, în două

1 Conform BNS, indicele prețurilor de consum pentru anul 2005 a înregistrat o creştere de 10%. Biroul Național de Statistică *Indicii prețurilor de consum al populației //Monitorul Oficial 9-12/31,*

luni Guvernul a revăzut creşterea IPC-ului de la 10% anual, la 11,9% anual. Considerăm că acest lucru a fost posibil în urma presiunilor exercitate de mediul de experţi, care au sugerat că diminuarea artificială a creşterii preţurilor urmăreşte scopul de a reduce volumul alocaţiilor sociale. Fiecare punct procentual din IPC permite să se facă economii de circa 45 mln. de lei pe contul pensionarilor (la situaţia anului 2005, pentru 2007 fiecare punct procentual este echivalentul a 50 mln. de lei).

Datele oficiale şi cele reale ale IPC-ului în 2007

Cu toate că startul creşterii preţurilor a fost favorabil obiectivelor guvernului, până la sfârşitul anului aşteptându-se o creştere ce va atinge nivelul de 12,3%, mai puţin decât am anticipat noi, însă mult mai mult decât obiectivele trasate de guvern (9,0% anual). Amintim că diferenţa dintre predicţiile noastre şi cifra corectată este influenţată exclusiv de diminuarea artificială a IPC-ului din primele trei luni ale anului curent.

Considerăm că inflaţia declarată la sfârşitul anului va fi de maximum 12,3%, iar cea reală de minimum 13,5%.

Astfel, în 2007, vom fi nevoiţi să operăm din nou cu două noţiuni în ceea ce priveşte IPC-ul: creşterea preţurilor conform datelor oficiale şi creşterea reală a preţurilor. Diferenţa dintre aceste două date va fi până la sfârşitul anului de cel puţin un punct procentual.

Resursele energetice, ineficienţa economiei şi remitenţele vor alimenta creşterea preţurilor în 2007

Factorul de bază care vor influenţa creşterea preţurilor în a doua jumătate a anului 2007 şi pe întreaga perioadă a anului 2008 vor fi preţurile la resursele energetice, care au fost menţinute artificial până în 2006.

Graficul 2. Ratele lunare ale inflaţiei pentru 2006 şi pronosticurile pentru 2007

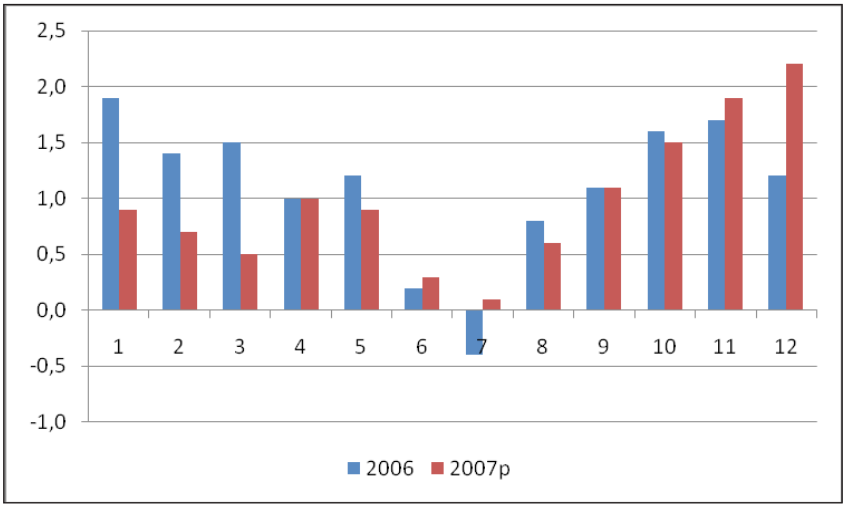

Sursa: DSS, Pronosticul experţilor CPE

20.01.2006. În hotărârea de Guvern privind indexarea prestaţiilor de asigurări sociale, creşterea IPC-ului pentru 2005 este evaluată la 11,9%. Hotărârile Guvernului 297/21.03.2006 *Hotărâre cu privire la indexarea prestaţiilor de asigurări sociale şi a unor prestaţii sociale de stat //Monitorul Oficial 47-50/327, 24.03.2006.*

În 2007-2008, preţurile la resursele energetice vor exercita cea mai mare presiune asupra ratei inflaţiei.

În ultimele luni ale anului, preţurile vor creşte cel mai mult, deoarece vor fi aplicate noile tarife la energia termică din municipiul Chişinău.

De asemenea, după alegerile locale a scăzut presiunea politică asupra ANRE şi cu certitudine că vor fi modificate şi preţurile la energia electrică, care necesită o majorare de 20-40%.

Al treilea factor, care se va face simţit în trimestrul al IV-lea al anului 2007 sau trimestrul I al anului 2008 va fi din nou creşterea preţurilor la energia termică în municipiul Chişinău. Acest fenomen este inevitabil deoarece nu au crescut preţurile de livrare a energiei termice de la CET-1 şi CET-2 către Termocom (50% din totalul de energie nouă termică). Această majorare poate provoca o majorare a preţului la energie termică cu cel puţin 10-15%.

Al patrulea factor îl constituie creşterea preţului la gazele naturale furnizate de *Moldova Gaz* majorarea aşteptată fiind de 10-20%.

Toţi aceşti factori vor influenţa creşterea preţurilor în anul 2007-2008.

Graficul 3. Ratele anuale ale inflaţiei în Republica Moldova, %

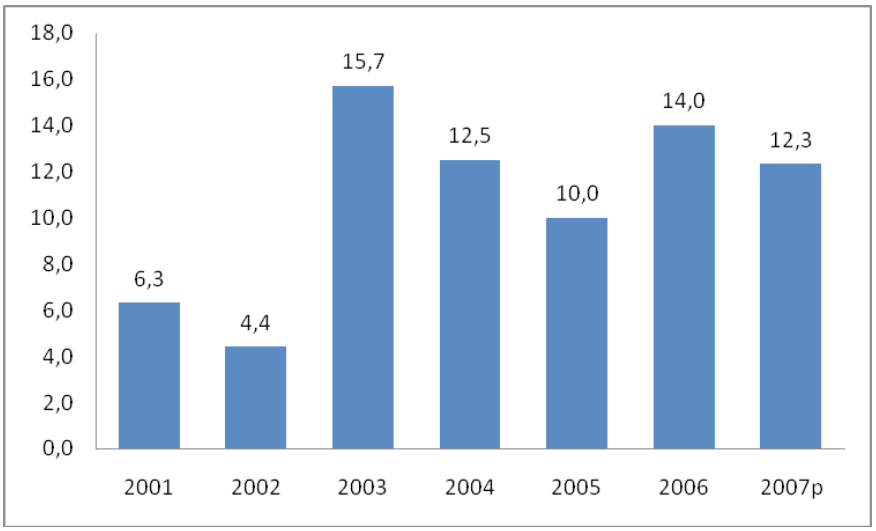

Sursa: DSS, Pronosticul experţilor CPE

Ineficienţa economiei rămâne, de asemenea, un factor important în creşterea preţurilor în Republica Moldova.

Instrumentele utilizate de BNM pentru reducerea inflaţiei pe termen scurt, provoacă creşterea preţurilor pe termen mediu.

Incapacitatea economiei de a face faţă cererii foarte mari a populaţiei, condiţionează creşterea preţurilor, iar agenţii economici îşi pot compensa incompetenţa şi managementul prost prin preţuri ridicate, suportate cu greu de populaţie.

Insistenţa cu care BNM luptă contra creşterii preţurilor are un efect colateral - reducerea masei monetare şi, în consecinţă, scumpirea banilor. Pentru o economie în tranziţie, volumul creditelor, masa monetară M3, trebuie să fie egală cu cel puţin 70% din PIB, pe când la noi acest indice este de aproape de 2 ori mai mic. Astfel, asistăm la un paradox economic: surplus de resurse financiare în condiţia unei insuficienţe de resurse financiare. Efectul acestei politici se resimte în creşterea preţului capitalului şi, în consecinţă, în majorarea tuturor preţurilor.

PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ

Pe parcursul anul 2007, pe piața forței de muncă din Republica Moldova se va păstra tendințele negative din anii precedenți: de scădere a nivelului de angajare a forței de muncă, în pofida creşterii economice; de agravare a deficitului brațelor de muncă, atât în cele mai dinamice sectoare ale economiei naționale, cât şi în zona rurală.

Angajările, şomajul si remunerarea forței de muncă

Indiferent de faptul că datele oficiale privind angajările şi şomajul pentru anul 2006-2007 nu sunt comparabile cu seria de date din anii precedenți[1], tendințele pe piața forței de muncă pot fi confirmate prin analiza proporțională şi prin estimarea riscurilor cel puțin a unor factori principali – rata de ocupare a forței muncă in sectorul real al economiei naționale, reforma salariului in sectorul public si corelarea dintre procesul de pregătirea cadrelor calificate cu cererea pe piața forței de munca.

Republica Moldova înregistrează unul din cele mai scăzute niveluri din Europa în ceea ce priveşte angajarea forței de muncă (de la vârsta de 15 ani, până la 64 de ani) – 49,7%, comparativ cu 63,0% în UE. Această situație a fost determinată, în mare măsură, de salariile foarte mici, de ponderea înaltă a activităților în sectorul casnic şi informal, de emigrarea intensă a forței de muncă şi de ponderea mare a persoanelor întreținute de stat, inclusiv emigranții.

Conform datelor oficiale, în primul trimestru al anului 2007, populația economic activă a constituit circa 1258 mii de persoane, majoritatea locuind în mediul rural (54,1%), unde activitățile economice sunt mai puțin rentabile, iar salariile cu mult mai mici decât în mediul urban. După estimările CPE, în anul 2006 populația angajată în industrie a scăzut cu cel puțin 5% (datele statisticilor oficiale sunt şi mai mari – 6,9%), fapt ce explică în mare parte schimbările în proporția populației privind locul de reşedință: dacă în 2005 proporția lucrătorilor din zona rurală a constituit 44.5%, comparativ cu 46,6% în mediul urban, în anul 2006 situația s-a schimbat radical - mediului rural i-au revenit 54,8% şi celui urban - 45,2%, ca urmare a crizei din industrie (cauzată de şocurile externe si de emigrarea intensă a forței de muncă din mediul rural).

Pentru anul 2007, guvernul a estimat o rată anuală de creştere a producției agricole, în termeni reali, cu 7%, comparativ cu anul 2006, iar a producției industriale - de 9%.[2] Estimările CPE pentru următorii 2 ani diferă de cele oficiale: creşterea va constitui aproximativ 4% în agricultură şi 3% - în industrie. *Totodată, conform estimărilor noastre pentru schimbarea radicală a structurii populației angajate sunt necesare politici economice care vor stimula creşterea economiei, cu o rată anuală nu mai puțin de 12-15 puncte procentuale.*

1 Din 2006, cercetarea statistică *Ancheta Forței de Muncă* se efectuează pe un nou eşantion în conformitate cu metodologia şi normele europene şi cu recomandările Biroului Internațional al Muncii. Aici menționăm doar că FMI nu odată a atras atenția Guvernului că statistica pieței forței de muncă rămâne inadecvată pentru analiza schimbărilor macroeconomice. Acest lucru e confirmat de faptul că nu există date despre şomaj conform metodologiei OIM, iar datele despre salarii nu includ beneficiile suplimentare, care formează o parte importantă a remunerării.
2 Pronosticurile din macroeconomie pentru anii 2008 – 2010, MEC 2006.

Restructurarea şi tranziţia a generat în Moldova o adaptare pasivă şi o mobilitate externă a forţei de muncă, şi nu o mobilitate profesională şi geografică internă.

Din cauza imobilității interne a forței de muncă, în mod frecvent apar situații când cererea de forță de muncă dintr-o anumită zonă geografică a Republicii Moldova nu este satisfăcută, în pofida faptului că în altă zonă nu există o ofertă atractivă.

Atât factorii sociali (legăturile de familie, rubedenie şi de prietenie, dificultățile integrării în noua comunitate), cât şi cei economici (costurile mari la imobile, salariile mici care nu compensează costurile sociale, indemnizațiile mici de instalare şi încadrare) împiedică mobilitatea geografică internă a forței de muncă.

Factorii care împiedică mobilitatea profesională sunt următorii: salariile foarte mici comparativ cu costurile instruirii; oportunitățile de angajare prevalează în mediul urban; deficitul serviciilor calitative de instruire şi recalificare profesională.

Distribuția populației angajate; pe sectoare ale economiei în 2006; % din total

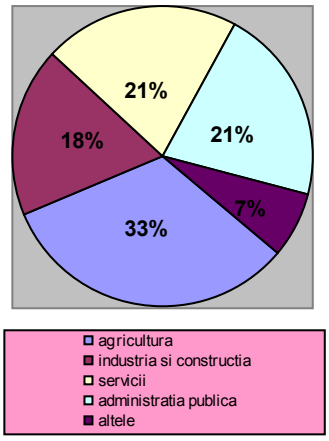

Sursa: BSN, 2006

Fiecare al treilea salariat din Moldova este angajat în sectorul informal fără contract de muncă.

Conform datelor oficiale, în 2006 în sectorul informațional au lucrat doar 10,7% (12,1% în 2005) din totalul persoanelor angajate în economie şi peste 10,3% în sectorul gospodăriilor casnice, ultimii producând bunuri pentru consum propriu. Cu alte cuvinte, ponderea economiei neobservate, estimată de oficialități prin indicele populației angajate în economia națională, constituie mai puțin de o pătrime din economia oficială.

Distribuția populației angajate, în dependență de formalizarea activității; % din total; 2006

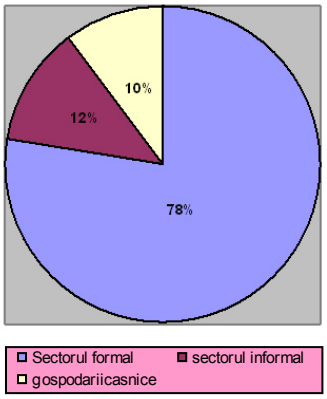

Sursa: BSN, 2006

În acelaşi timp, conform estimărilor CPE, sectorul neoficial în Moldova este mult mai mare şi constituie circa 45-50% din economia oficială.[3]

Statistica oficială arată că în anul 2006 35,4% aveau un loc de muncă informal, acest fapt explicându-se prin salariile foarte mici cu care sunt remunerați angajații din sectorul formal. Există totuşi ramuri de activitate în care cota angajărilor informale este deosebit de înaltă: în construcții – 58,2%, în agricultură – 57,3%, în comerț– 50%.

Ponderea atât de mare a populației angajate în sectorul informal este determinată de mediul de afaceri nefavorabil si de intensitatea mare a activităților în sectorul casnic, de dependența înaltă a populației rurale de activitățile agricole. Fiecare al treilea salariat din Moldova este angajat fără forme legale (fără contract de muncă).În plus, în ultimii ani, 15% din resursele totale de muncă ale Moldovei au emigrat, majoritatea absolută a muncitorilor emigranți activând în sectoarele neformale din țările respective.

Amintim că în Moldova sunt destul de ridicate şi costurile fiscale şi financiare legate de angajarea formală a forței de muncă. După cum arată unele estimări, salariile reale plătite în unele companii sunt de 5-10 ori mai mari decât cele arătate în evidența contabilă oficială, organele de drept nefiind capabile de a impune respectarea generală a legislației muncii.

In Republica Moldova, fenomenul contabilităţii duble si al „salariilor în plic" a fost generat de costurile fiscale si financiare înalte, precum si de incapacitatea justiţiei de a obliga respectarea legii.

Mediul de afaceri nefavorabil, care a împiedicat constituirea noilor unități economice, este un alt factor care poate explica numărul mic al angajărilor în RM. Acest mediu de afaceri a fost determinat de cadrul regulator şi fiscal complex, de lipsa unor politici coerente privind promovarea culturii de afaceri, de accesul limitat la sursele financiare şi de dificultatea în accesarea pieților de desfacere externe. Moldova nu a devenit o destinație atractivă pentru investițiile străine directe, inclusiv în companii noi, care să genereze şi o creştere masivă a locurilor de muncă.

Nu s-au dezvoltat nici întreprinderile mici şi mijlocii (ÎMM), care ar fi trebuit să joace un rol important în susținerea creşterii economice şi a cererii pe piața forței de muncă. Numărul persoanelor care activează în ÎMM constituie 31% din numărul total al angajaților de la întreprinderi, care au însumat 26 % din vânzările pe economie. Aportul lor ar putea fi mult mai mare dacă s-ar asigura un cadru regulator şi fiscal ce ar stimula lansarea şi dezvoltarea lor.

Moldova este țara unde se înregistrează unul din cele mai mici indici privind numărul mediu de ore lucrate, comparativ cu media din UE: în 2006, media săptămânală a orelor lucrate în Moldova a fost de 30,7[4], comparativ cu 48-50 de ore în Comunitatea Europeana[5], date care la fel ilustrează cota înalta a economiei neformale.

Fenomenul extins al muncii nedeclarate atât în interiorul, cât şi în exteriorul țării are consecințe economice şi sociale nefaste, una din ele fiind creşterea presiunii exercitate asupra sistemului de asigurare socială în RM, în primul rând, pentru cei din gospodăriile agricole individuale, care au o activitate de subzistență, şi nu o muncă corespunzător remunerată, care ar permite asigurarea socială corespunzătoare.

3 Studiul CPE/IDIS *Viitorul*, februarie 2007
4 Informație oferită de BNS;
5 Working time around the world, IOM, 2007

Absenţa unor politici coerente nu stimulează lansarea si dezvoltarea businessului mic si mijlociu.

În oraşele mici, şomajul structural pe termen lung este un fenomen cronic.

Creşterea ofertei de muncă, fără o mărire corespunzătoare a cererii forţei de muncă,a dus la creşterea ratei şomajului.

Creşterea PIB-lui influenţează pozitiv reducerea şomajului in mediul urban,dar are un impact negativ în zona rurală, confirmându-se faptul că locuitorii rurali nu beneficiază de creşterea economică din Moldova.

În tot mai multe ramuri ale economiei naţionale se observă un deficit al cadrelor de înaltă calificare.

Şomajul

După cum am menționat mai sus, în anii precedenți rata şomajului, estimată prin diferite anchete, nu corespundea cerințelor Biroului Internațional al Muncii şi normelor europeane şi nu contribuia la analiza adecvată a schimbărilor macroeconomice. De exemplu, rata şomajului în Moldova este mai mică decât în majoritatea țărilor europene, studiul neluând în considerație ponderea mare a persoanelor trimise în concedii administrative pe termen lung, faptul că o bună parte din salariați nu lucrează cu program deplin şi că în mediul rural existența unei ocupații nu înseamnă în mod necesar şi obținerea unor venituri monetare sau ne monetare. De asemenea, nu s-a ținut cont de faptul că şomajul efectiv ar fi fost mult mai înalt, dacă nu ar fi existat opțiunea emigrării.

In Moldova, circa 75% din numărul mediu de şomeri țin de şomajul structural, al cărei durată medie este foarte înaltă: 24 de luni, comparativ cu 10-11 luni în UE. În oraşele mici, şomajul structural pe termen lung este persistent, care au fost structural dependente de un număr relativ mic de întreprinderi industriale. Lichidarea acestor întreprinderi s-a soldat cu şomaj înalt în aceste localități şi cu reducerea dramatică veniturilor populației. Ponderea mare a şomerilor pe termen lung în localitățile urbane mici are efecte negative asupra capitalului uman, provocând pierderea calităților profesionale şi descurajarea şomerilor care anterior au avut calificări înalte dar care devin tot mai mult depăşite de evoluțiile tehnologice.

De remarcat că pentru piața forței de muncă din Moldova este specifică o interdependență clară dintre rata de creştere economică şi rata şomajului, mai ales, a şomajului în mediul urban. Intensificarea creşterii economice a dus la reducerea şomajului, această tendință confirmând o dată în plus că o schimbare radicală a situației de pe piața forței de muncă va fi posibilă numai în condițiile unei creşteri economice puternice (implicit o creştere a PIB-lui, care trebuie să fie, după estimările CPE, nu mai mică de 12-15 % anual în următorii 10 ani). Fenomenul relevat mai sus confirmă o dată în plus că actualmente creşterea economică nu se bazează pe un potențial durabil şi că de această situație nu beneficiază locuitorii rurali. Aceasta corelație ne sugerează, de asemenea, că rata şomajului rural nu este un indice relevant pentru a caracteriza funcțiile pieței muncii în mediul rural.

În trimestrul I al anului 2007 numărul şomerilor estimat, conform standardelor Biroului Internațional al Muncii, a fost de peste 72 de mii, sau 5,8 puncte procentuale cu durata medie de 19 luni. Fiecare al treilea şomer se afla în şomaj de 12 luni si mai mult, fiecare al cincilea – mai mult de 24 luni. Mărimea medie a indemnizației de şomaj în ianuarie-aprilie 2007 a constituit 515,3 lei, înregistrându-se o creştere de circa 8% față de ianuarie-aprilie 2006.

O problemă deosebit de gravă în republica noastră o constituie şomajul în rândul tinerilor. Se pare că tinerii îşi pierd orice speranță privind schimbarea în bine a situației din țară, sunt tot mai sceptici în şansele de a crea în aceste condiții economice vitrege o familie durabilă şi de a se afirma social, profesional etc. Nivelul şomajului în rândul tinerilor de 15-24 ani a fost în 2006 de 17,3% (18,7% în 2005) sau de trei ori mai înalt decât media pe țară.

Este alarmant şi faptul că tinerii cu studii medii şi medii incomplete constituie circa 85% din numărul total al şomerilor de această vârstă. Tinerii cu un nivel profesional relativ scăzut reprezintă grupul-țintă asupra căruia ar trebui să se concentreze politica de stat în domeniul angajării forței de

muncă. Ţinem să menţionăm că tinerii cu studii superioare nu sunt nici pe departe mai avantajaţi în acest sens. O bună parte din ei nu pot găsi un loc de muncă în conformitate cu specialitatea şi cu aşteptărilor lor financiare, fiind nevoiţi să emigreze la muncă în ţările Uniunii Europene sau în Rusia.

O altă nuanţă a acestei probleme(care, după părerea experţilor CPE, va influenţa negativ tot mai mult angajarea în câmpul muncii a tinerilor cu studii superioare) constă în nemulţumirea patronilor faţă de nivelul de pregătire a forţei de muncă de către instituţiile de învăţământ din Moldova, înregistrându-se o reală neconcordanţă între necesităţile pieţii muncii şi programele de studii.

Remunerarea munci

Media salariilor în Moldova reprezintă mai puţin de 5% din media europeană.

Conform pronosticurilor Guvernului, în perioada anilor 2005-2008, salariul mediu brut nominal se va majora de 2,5 ori, în ansamblu pe economie, faţă de anul 2004 şi va atinge în anul 2008 suma de 2765 lei (216 dolari SUA), iar fondul de remunerare a muncii va creşte de 2,3 ori, atingând suma de 19,3 mld. lei sau 33,4% în raport cu PIB-ul, faţă de 26,7% în anul 2004[6]. Pe de altă parte, conform *Cadrului de Cheltuieli pe Termin Mediu (CCTM)*[7] se aşteaptă că rata creşterii reale a salariului mediu lunar pe economie să fie de 12% în anii 2005 şi 2006, majorându-se cu 17-18% în anii 2007-2008.

Productivitatea scăzută a muncii este unul din factorii importanţi care determină salariile foarte mici în RM.

Gradul de atractivitate a pieţii muncii din Moldova este foarte mic, lucru demonstrat de ponderea înaltă a populaţiei apte de muncă, dar economic inactive (51% din totalul populaţiei de peste 15 ani). Chiar şi cei care au formal un loc de muncă nu se bucură de o protecţie efectivă contra pauperizării - circa 28% din această categorie sunt săraci. Salariile foarte mici, lipsa perspectivelor de evoluţie profesională şi condiţiile de muncă precare sunt cele mai importante cauze ale dezinteresului faţă de piaţa de muncă moldovenească.

Unul din factorii importanţi care determină mărimea foarte mică a salariilor este productivitatea scăzută a muncii, dar se manifestă şi influenţa unor asemenea factori precum lipsa de responsabilitate socială a companiilor, ponderea înaltă a economiei neoficiale şi numărul mare al unor unităţi economice ce foloseşte forţă de muncă necalificată.

În RM, sistemul fiscal nu stimulează munca şi iniţiativa individuală sufocându-le cu impozite mari pentru niveluri de venituri mici.

Menţionăm că la noi se înregistrează un decalaj pronunţat între salariul mediu pe economie şi minimumul de existenţă. În special, este foarte înalt decalajul dintre salariul plătit în unităţile private şi cel din sfera publică. De remarcat că în Moldova sistemul fiscal nu stimulează munca şi iniţiativa individuală, ficsând impozite sufocante pentru niveluri de venituri mici.

În ianuarie-aprilie 2007, salariul mediu lunar al unui salariat din economia naţională a constituit 1819 lei şi s-a majorat cu 23% faţă de perioada similară a anului 2006. Totodată, salariul real a crescut doar cu 10,3%. În sectorul bugetar salariul mediu a constituit 1486 lei, în sectorul real – 2180 lei. Sub nivelul salariului mediu pe economie este salariul în domeniul agriculturii – cu 929 lei, în învăţământ – cu 1197 lei, în sectorul altor activităţi de servicii colective, sociale şi personale – cu 1492 lei, în domeniul sănătăţii şi al asistenţei sociale – cu 1697 lei.

6 Parametrii indicatorilor macroeconomici pentru anii 2006-200, ajustaţi la prevederile *Programului de activitate a Guvernului pe anii 2005-2009 "Modernizarea ţării – bunăstarea poporului"* (actualizaţi în august 2005**,** *Legea privind sistemul de stabilire a salariilor de bază în sectorul bugetar si al salariilor pentru persoanele care ocupa funcţii de demnitate publică*, 355-XVI 23.12.2005

7 *Hotarirea Guvernului № 1079* din 19.10.2005

Figura nr. 4. Creşterea salariului în primul semestru al 2007

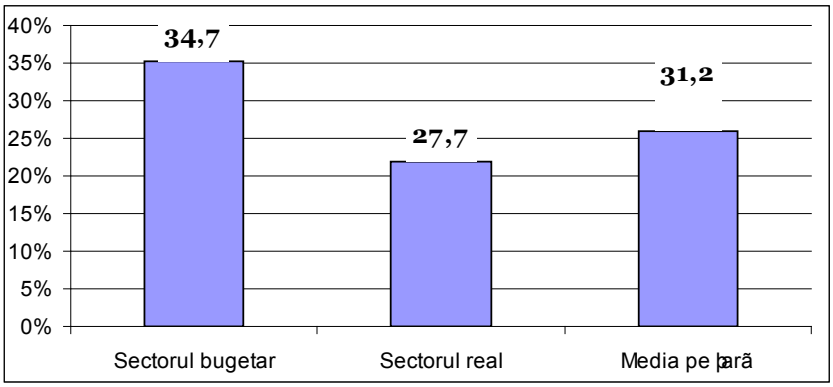

Sursa: DSS, estimările CPE.

Poziţia geografică a Moldovei şi noile reţele-diaspore de emigranţi din ţările UE şi CSI stimulează emigrarea, ca soluţie unică pentru găsirea unui loc de muncă bine plătit.

Majorarea retribuției bugetarilor, creşterea rapidă a salariilor, în primul rând, în sectorul financiar şi construcții, vor contribui şi în următorii 2 ani la modificarea dimensiunii salariilor în tabloul general al veniturilor populației. Conform estimărilor CPE, ponderea veniturilor din activitatea salarială în 2007 va contribui cu 60% la creşterea veniturilor gospodăriilor casnice.

Pe termen mic şi mediu va continua să se mărească şi ponderea prestațiilor sociale în veniturile disponibile ale gospodăriilor casnice, în primul rând, al pensiilor, creşterea cărora va înregistra circa 20% la sfârşitul anului 2007. La 1 aprilie 2007, mărimea medie a pensiei lunare a constituit 531,5 lei, fiind în creştere față de 1 aprilie 2006 cu 20,2%, iar valoarea reală a pensiei s-a majorat cu 8,3%.

Emigrarea si deficitul brațelor de muncă

Lipsa oportunităţilor de angajare provoacă, în mare măsură, emigrarea forţei de muncă.

Unul din cei mai importanți factori care a descurajat activitatea economică în Republica Moldova l-a constituit fenomenul emigrării, fenomen care a generat însă şi o majorare a salariilor minime într-o serie de ramuri de producție. În situația în care patronii nu sunt în stare sau nu doresc să asigure remunerarea solicitată, potențiali salariați preferă să rămână dependenți de transferurile băneşti de peste hotare sau să emigreze şi ei, decât să accepte o plată derizorie. În prezent, Moldova este una din țările cele mai dependente de veniturile provenite din remitențe, în situația când circa 30% din resursele de muncă au emigrat.

Aceste venituri pot fi folosite pentru stimularea cererii pe piața forței de muncă, ca investiții pentru creşterii sectorului real al economiei. Pentru acest lucru este însă nevoie de oficializarea fluxului de remitențe şi reducerea semnificativă a costurilor pentru inițierea unei afaceri, mai ales, pentru cei care doresc să creeze întreprinderi mici .

Revenirea muncitorilor emigranţi,va constitui un factor de risc asupra sistemului de pensii şi a creşterii economice.

In mare măsură emigrația este cauzată de lipsa oportunităților de angajare. Pentru început, emigrarea pare să aibă un impact negativ prin reducerea drastică a cantității şi calității ofertei pe piața de muncă. Înrăutățirea calității capitalului uman disponibil este o piedică serioasă pe calea recuperării decalajelor tehnologice, în raport cu țările europene. O asemenea evoluție este în stare să compromită perspectivele unei creşteri economice durabile.

Emigrarea este în ,cea mai mare parte un fenomen ilegal, deoarece muncitorii moldoveni lucrează peste hotare în condiții de securitate socială redu-

să sau total absentă. Caracterul ilegal împiedică angajarea formală a emigranților în câmpul muncii şi ținerea la evidență a contribuțiilor sociale a acestei categorii de cetățeni, în vederea utilizării lor mai târziu, după revenirea lor în Moldova. Există riscul ca o dată cu revenirea muncitorilor emigranți ilegali şi integrarea lor în sistemul moldovenesc de asistență socială să se producă un fenomen negativ, care se va resimți considerabil asupra bugetului național, asupra sistemului de pensii şi a creşterii economice.

În 2006, numărul persoanelor plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru a crescut continuu, constituind peste **30%** din totalul populației inactive de 15 ani, conform estimărilor CPE, mult peste tendința a se denota în următorii 2 ani. Emigrarea a înrăutățit calitatea resurselor umane disponibile, deoarece o pondere mare în rândul emigranților o au atât cei cu un nivel de studiu avansat, cât şi tinerii cu studii superioare şi cu o oarecare experiență de muncă.

Criza demografica

Republica Moldova trece printr-o criză demografică pronunțată care pe viitor va influența semnificativ piața muncii. Această criză este determinată de greutățile tranziției economice, de emigrarea populației şi de scăderea fertilității, pe fundalul micşorării nivelului mortalității infantile.

Creşterea deficitului forţei de muncă, pe fundalul crizei demografice poate transforma Moldova din exportator de forţă de muncă, în importator.

Procesul de îmbătrânire avansează deosebit de rapid, în mediul rural acesta se îmbină cu scăderea vertiginoasă a ponderii populației tinerii de la 23,8% în 2000, la 17,0% în 2006. Pentru următorii 2 ani, aşteptările CPE privind suprapunerea factorilor îmbătrânirii națiunii cu scăderea naturală, va conduce la micşorarea numărului total al populației şi a persoanelor apte de muncă cu circa 2-3% către anul 2009, creându-se, astfel, presiuni financiare şi fiscale asupra sistemului public de pensii şi de sănătate, precum şi asupra bazei impozitare.

Creşterea deficitul forței de muncă pe fundalul crizei demografice poate transforma Moldova din exportator de forță de muncă, în importator, cu consecințe sociale, economice şi politice grave,greu de estimat, cu certitudine compromițându-se competitivitatea economiei naționale.

Consecinţele sociale, economice şi politice grave sunt greu de estimat , cu certitudine compromiţându-se competitivitatea economiei naţionale.

Un alt aspect demografic important care are implicații majore pentru politicile de angajare a forței de muncă este gradul scăzut de urbanizare. În localitățile urbane din Moldova locuiesc numai 39% din populația țării din care circa 60% locuiesc în municipiul Chişinău.

Un alt aspect demografic esențial pentru perspectivele pieței muncii îl constituie scăderea naturală a populației din cauza diminuării substanțiale a natalității şi a creşterii mortalității: de la 9,7‰ în 1990, la 12,0 ‰ în 2006. Conform pronosticurilor formulate de ONU, până în 2050 populația Republicii Moldova va scădea cu peste 21%. Secondată de fenomenul emigrării, această dinamică conduce la o micşorare a ofertei potențiale a forței de muncă, în viitorul apropriat.

Deocamdată nu se profilează nici o tendință de stopare a declinului demografic, din contra, politicile emigraționiste dintr-o serie de țări vecine încurajează emigrarea cetățenilor moldoveni.

ECONOMIA REGIUNII TRANSNISTRENE

Comerţul exterior, susţinut prin subsidii permanente din partea Federaţiei Ruse şi economia tenebroasă extinsă – iată trei piloni ai economiei RMN.

Pe parcursul a 15 ani, economia r.m.n. a supraviețuit datorită comerțului exterior şi susținerii financiare permanente din partea Rusiei, îmbinării contrabandei cu reexportul, toate acestea au determinat vulnerabilitatea acesteia la cele mai mici disensiuni în politica şi economia țărilor vecine.

În martie 2006, autoizolarea Tiraspolului ca reacție la impunerea noilor reguli cu privire la trecerea încărcăturilor transnistrene a graniței moldo-ucrainene, a provocat o adevărată criză bugetară în regiune, care a influențat formarea bugetului şi în anul 2007, acest lucru s-a întâmplat în pofida faptului că întreprinderile de bază, care formează bugetul RMN, îşi refăcuseră în a doua jumătate a anului trecut în totalitate activitatea de producere.

De la 1 iulie, Moldova va lua măsuri suplimentare privind controlul importului transnistrean, o condiţie obligatorie pentru a primi certificatul de provenienţă a mărfurilor destinate exportului în ţările UE şi CSI.

Pe parcursul primelor 4 luni ale anului 2007 cele mai mari întreprinderi economice din RMN, orientate spre export, au continuat să-şi extindă producția[1]. În această perioadă volumul operațiilor de export-import ale întreprinderilor transnistrene care au trecut procedurile oficiale vamale în Chişinău a constituit 225 mln. USD. Dintre acestea, 200 mln. au revenit exportului, iar 25 mln. – importului. Ca şi mai înainte, aproape 70% din exportul transnistrean este asigurat de Uzina Metalurgică din Râbnița (63,7% – în țările CSI şi 33,4% – în țările UE). Mai mult de 60% din toate livrările uzinei sunt orientate în mod tradițional spre Rusia, iar printre consumatorii europeni ai producției uzinei de metalurgie[2] sunt menționate Polonia (17,6%), România (9,1%) şi Slovacia (3,5%).

În afară de metal, în acest an din RMN s-a exportat producție a industriei uşoare (36 mln. USD) şi producție agricolă (5,5 mln.).

De la 1 iulie 2007, Chişinăul va lua măsuri suplimentare în privința producerii mărfurilor destinate exportului[3], prin care să oblige firmele transnistrene să-şi declare materia primă şi producția. Chişinăul explică această hotărâre prin necesitatea respectării de către Moldova a acordurilor bilaterale privind comerțul liber cu țările UE şi CSI şi, în particular, prin responsabilitatea Moldovei de a urma normele internaționale referitoare la proveniența mărfurilor.

Datoria RMN faţă de Gasprom a constituit în 2006 1,3 mlrd. USD, ceea ce e de 3 ori mai mult decât PIB-ul Transnistriei şi se ridică la 10 bugete de stat oficiale ale RMN.

Chiar dacă era evidentă eficiența mecanismului de reglare a operațiilor de comerț extern, stabilit în anul trecut pentru agenții economici transnistreni, bugetul RMN pentru anul 2007 e format cu un deficit enorm de 40% (100 mln. USD) din totalul cheltuielilor[4].

Rămâne încă neclară problema cheltuielilor pentru achitarea datorii enorme externe r.m.n.(1,3 mlrd. USD, dintre care 684 mln. USD constituie datoria de bază, iar 670 mln. - penalități)[5] şi modalitățile de lichidare a lor de către Tiraspol.

---

1 Informația cu privire la activitatea economică externă a subiecților de antreprenoriat din raioanele de est ale Republicii Moldova în ianuarie – martie a. 2007, Ministerul Reintegrării al RM

2 Experții independenți au avertizat în repetate rânduri despre folosirea UMM pentru reexportul producției ieftine ruseşti şi ucraineşti şi împotriva cărora UE a aplicat măsuri antidemping, dar care nu se extind asupra RM.

3 Hotărârea Guvernului RM nr. 01 din 17.032007 cu privire la modificarea HG nr.815 din 02.08.2005

4 Potrivit legii adoptate, veniturile bugetului consolidat pentru 2007 sunt planificate în sumă de 145 mln. USD, iar limita cheltuielilor depăşeşte 245 mln. USD.

5 La 1 ianuarie 2007, datoria r.m.n. pentru gazul livrat între anii 1997-2004 constituia 1,2 mlrd. 267,19 mln. USD, adică datoria curentă a consumatorilor r.m.n..

Responsabil pentru r.m.n. „numit" unul dintre oligarhii ruşi – Alişer Usmanov

În martie 2007 Sovietul Suprem al r.m.n., sub presiunea concernului rus, a adoptat în primă lectură modificări la legea „Despre datoria de stat şi garanţiile de stat", potrivit căreia datoria faţă de *Gasprom(* 1,3 mlrd. USD la începutul anului 2007) trebuie să devină datorie de stat a Transnistriei.

Imediat după acest eveniment a fost difuzată informaţia că *Gasprom-ul* a transferat datoriile Transnistriei pentru gazul consumat unuia dintre partenerii cheie de business – holdingului rus „Металлоинвест", condus de cunoscutul oligarh Alişer Usmanov[6]. A. Usmanov deţine deja 30% din acţiunile UMM şi posedă compania ce conduce uzina[7]. În noile condiţii, el devine deţinătorul de facto al tuturor pârghiilor de influenţă nu doar asupra Tiraspolului, ci şi asupra Chişinăului.

UMM este singura întreprindere importantă din RMN care dispune de capital ucrainean.

După ce în aprilie 2006, Itera şi-a vândut pachetul principal de acţiuni al UMM treiderului austriaco-ucrainean *Hares Group Holding GmbH* (90% de acţiuni pentru 50 mln. USD), controlul asupra uzinei i-a revenit, de fapt, consorţiului metalurgic ucrainean[8].

Întrepătrunderea capitalului rusesc cu cel ucrainean în Transnistria creează condiţii favorabile pentru viitoarea integrare.

Uzina Moldovenească Metalurgică este singura întreprindere importantă în care a reuşit să pătrundă capitalul ucrainean şi pentru care „este de o importanţă strategică să-şi păstreze prezenţa în regiune". Pentru a rezolva această problemă, investitorii ucraineni concurează direct cu capitalul rusesc, care este principalul favorit al procesului de privatizare în Transnistria. În principiu, sunt motive să credem că situaţia UMM poate să devină un exemplu „al noilor proiecte investiţionale interesante în baza proprietăţii comune ruso-ucrainene".

Astfel, „*Газметалл*"(încă o companie controlată de A. Usmanov şi partenerii săi) a devenit obiectul fuzionării cu „*Uniunea industrială din Donbas*", ceea ce i-a făcut pe tot mai mulţi observatori să vorbească despre posibila consolidare a eforturilor Kievului şi Moscovei în privinţa desfăşurării procesului de soluţionare a problemei transnistrene în baza întrepătrunderii capitalului rusesc cu cel ucrainean.

Proprietatea a devenit unul din cei mai efective elemente de integrare, în cadrul strategiei de creştere a prezenţei economice a FR în RM.

Conform datelor Ministerului Economiei al Federaţiei Ruse, în anul 2006 Moldova (inclusiv Transnistria) a devenit a doua dintre ţările CSI (după Armenia) după volumul investiţiilor ruseşti ce au constituit mai mult de 200 mln. USD (aproximativ 22% din întregul volum al investiţiilor străine în RM), aceasta în ciuda faptului că existau avertizări asupra „imperfecţiunii legislaţiei RM privind investiţiile" şi „neîncrederea investitorilor ruşi faţă de perspectivele dezvoltării businessului lor în Moldova şi, întâi de toate, în Transnistria", în legătură cu creşterea riscurilor politice de la sfârşitul anului 2003[9].

În afară de „*Gazprom*", cel mai important sponsor al r.m.n., un sprijin activ pentru administraţia de la Tiraspol în atragerea capitalului rusesc prin pro-

6 A. Usmanov deţine, de asemenea, Casa de Editură „*Коммерсант*", compania „*Газпроминвестхолдингом*", care este şi coproprietarul SRL „*Факторинг-финанс*". Anume acestei companii, conform datelor „*Gazprom*", în decembrie 2005 i-au fost cedate drepturile de a cere stingerea datoriei întreprinderii „*Moldova-Gaz*", în sumă de 1,2 mlrd. USD.

7 Încă un activ al holdingului constituie 50% din acţiunile combinatului de ciment din Râbniţa.

8 10% aparţin *Hares Group*, câte 15% – lui G. Surchis (clubul de fotbal *„Dinamo*") şi lui I. Kolomoiski (grupul *„Приват*") şi câte 30% – lui A. Usmanov („*Металлоинвест")* şi lui V. Novinski („*Смарт-групп*")

9 Rusia şi-a declarat în repetate rânduri îngrijorarea pentru soarta întreprinderilor privatizate din Transnistria, în legătură cu modificarea făcută de Chişinău în iulie 2004 la *Legea despre privatizare,* din 4 iulie 1991, în conformitate cu care statul nu garantează dreptul de proprietate asupra obiectelor privatizate aflate în Transnistria. Mai târziu, în octombrie 2004, a fost adoptată de către Parlamentul RM legea specială „Despre privatizarea întreprinderilor din localităţile aflate în stânga Nistrului şi în municipiul Tighina".

gramul privatizării îl acordă conducerea Moscovei şi Camera de Comerţ şi Industrie a Federației Ruse[10], în deplină concordanță cu „integrarea subtilă" realizată de Rusia în cadrul strategiei de creştere a prezenței economice a Federației Ruse în spațiul CSI.

În procesul de privatizare a întreprinderilor transnistrene au participat activ întreprinderile de stat din Rusia, inclusiv ВПК.

Drept urmare, pe parcursul perioadei 2002-2006, investitorii ruşi au obținut în jur de 435 de întreprinderi (inclusiv 85 cu un capital inițial mai mare de 1000 USD), în special, din sectoarele energetic şi vinicol, precum şi din cel alimentar şi al industriei uşoare, al construcției de maşini şi utilaje, al producerii materialelor de construcție.

Cel mai important investitor rus în Moldova, inclusiv în Transnistria, este OAO „*Gazprom*" (mai mult de 145 mln. USD), care a cumpărat din contul datoriei RM pentru gaze acțiunile întreprinderii „*Moldova-Gaz*", precum şi sistemul de gazoducte.

În general, prezenţa capitalului rusesc în Transnistria şi Moldova creează condiţii favorabile pentru o integrare economică şi, posibil, politică.

Încă unul din marii investitori ruşi este „*Lukoil-Moldova*"(care a investit în RM aproximativ 60 mln. USD), precum şi SA *„ES",* care a recumpărat în 2005, cu 50 mln. USD, Hidrocentrala Moldovenească de la necunoscuta firmă ruso-belgiană *Saint Gidon Invest* [11].

Menționăm că noii proprietari în r.m.n. au devenit nu doar companiile private, ci şi întreprinderile de stat ruse, inclusiv cele care activează în sfera apărării Federației Ruse. Printre acestea se află renumitul complex militar rus, întreprindere de stat, „*Салют",* care a cumpărat uzina din Tighina „*Прибор",* „*Севкабель*" din Sankt Petersburg, ce a devenit proprietarul uzinei „*Молдавкабель*" din Tighina. Sub controlul capitalului rusesc au trecut şi alte întreprinderi mari, precum uzinele constructoare de utilaje „*Topaz*" şi „*Прибор*", uzina unică, în felul său, „*Молдоваизолит*" din Tiraspol.

Capitalul Rusiei e reprezentat pe larg în sectorul vinicol din Moldova şi r.m.n.

Cunoscutele companii moscovite *„Дионис-клуб", „Савва", Casa de comerț „Арома"* şi altele au achiziționat activ, întreprinderi din ramura vinicolă, ale căror investiții de capital au constituit în ultimii doi ani 12 mln. USD. Astfel, *Casa de comerț „Aroma"* a cumpărat cu 2,5 mln. USD cunoscuta marcă comercială *„Букет Молдавии",* împreună cu uzina cu acelaşi nume din Dubăsari. Proprietate a unor investitori ruşi au devenit şi Combinatul de Vinuri şi Coniacuri din Călăraşi, fabricile de vin *„Vismos".* În sfârşit, se vehiculează că compania de stat „*Союзплодимпорт"(* care a participat activ „la elaborarea programei privind reîntoarcerea vinurilor moldoveneşti pe piața rusă) va deveni compania care va conduce una din cele mai cunoscute mărci comerciale ale RM pe piața rusă, „*Белый аист".*

În concluzie, expansiunea capitalului rusesc în Transnistria şi Moldova se desfăşoară cu susținerea directă a structurilor de stat ale Federației Ruse, indiferent de „imperfecțiunea legislației privind investițiile şi riscurile politice sporite", ceea ce îi asigură Rusiei o prezență economică masivă în regiune şi creează condiții favorabile pentru o posibilă integrare politică.

10 În anul 2004 ,CCI a Federației Ruse şi-a deschis în Tiraspol o filială „Pentru sprijinirea procesului de privatizare în r.m.n.din partea comunității investiționale din Federația Rusă". Conform declarației vicepreşedintelui Camerei de Comerț şi Industrie a FR, Boris Pastuhov, dreptul „investitorilor ruşi la proprietate este de necontestat, indiferent care este atitudinea Chişinăului".

11 Firma belgiano-rusă a cumpărat în 2003 cu 29 mln. USD Hidrocentrala Moldovenească, costul inițial fiind de 26,5 mln.

ANEXE STATISTICE

Tabelul 1. PIB după utilizări, milioane MDL, preţuri curente

Anul	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e
PIB	16020	19052	22556	27619	32032	36755	44069
Consum final	16503	19263	23289	29706	33298	39846	49966
gospodării	14031	16385	18493	24417	28125	33650	41319
administraţie publică şi privată	2472	2878	4796	5739	5173	6674	8647
Formarea brută de capital	3836	4436	4886	5916	8443	10951	15107
formarea brută de capital fix	2472	3190	3682	4668	6787	8954	12316
modificarea stocurilor	1364	1246	1204	1248	1656	1997	2791
Exporturi nete de bunuri şi servicii	-4319	-4647	-5619	-8325	-9936	-14042	-21004
exporturi de bunuri şi servicii	7946	9536	11834	14487	16398	19526	20591
importuri de bunuri şi servicii	-12265	-14183	-17453	-22812	-25107	-33568	41595
Memo: PIB în milioane USD, rsma	1288	1481	1663	2007	2520	2895	3356

Surse: BNS; estimări şi prognoze de ME

Tabelul 2. Structura PIB după utilizări, %

Anul	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e
PIB	100	100	100	100	100	100	100
Consum final	103.0	101.1	103.3	110.3	103.9	108.4	113.4
gospodării	87.6	86.0	82.0	89.5	87.8	91.6	93.8
administraţie publică şi privată	15.4	15.1	21.3	20.8	16.1	18.2	19.6
Formarea brută de capital	23.9	23.2	21.7	23.2	26.4	29.8	34.3
formarea brută de capital fix	15.4	16.7	16.3	18.6	21.2	24.4	27.9
modificarea stocurilor	8.5	6.5	5.3	4.6	5.2	5.4	6.3
Exporturi nete de bunuri şi servicii	-27.0	-24.3	-24.9	-33.5	-30.3	-38.2	-47.7
exporturi de bunuri şi servicii	49.6	50.1	52.4	53.3	51.2	53.1	46.7
importuri de bunuri şi servicii	76.6	74.4	77.3	86.8	81.5	91.3	94.4

Surse: BNS; estimări şi prognoze de ME

Tabelul 3. Modificarea reală anuală a componentelor PIB pe utilizări, %

Anul	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e
Consum final	17.2	4.4	9.7	15.4	2,0	13.8	6.7
gospodării	20.7	6.1	5.9	18.5	6.2	13.7	7.0
administraţie publică şi privată	0.4	-5.8	31.4	3.2	-16.2	14.3	5.3
Formarea brută de capital	11.9	5.2	1.1	13.5	10.5	18.1	15.1
formarea brută de capital fix	-8.7	17.3	5.7	18.6	8.2	14.4	17.4
modificarea stocurilor	97.6	-16.8	-10.9	-5.3	-7.0	13.9	3.8
Exporturi nete de bunuri şi servicii	124.6	-1.5	9.1	37.7	32.2	38.2	19.8
exporturi de bunuri şi servicii	9.5	17.2	19.0	19.2	4.7	14.7	2.8
importuri de bunuri şi servicii	32.3	10.6	15.7	28.7	-1.7	23.4	10.3

Surse: BNS; estimări, calcule şi prognoze de ME

Tabelul 4. Contribuțiile componentelor de utilizări la modificarea reală a PIB, %

Anul	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e
Consum final	15.4	4.5	9.8	13.8	16.4	14.3	7.4
gospodării	15.4	5.4	5.1	13.9	16.1	12.0	6.5
administrație publică și privată	-0.2	-0.9	4.5	0.7	-3.6	2.3	0.9
Formarea brută de capital	2.7	1.2	0.2	1.9	1.4	4.8	4.7
formarea brută de capital fix	-1.6	2.7	1.0	2.2	1.7	3.1	4.3
modificarea stocurilor	4.3	-1.4	-0.7	-0.3	-0.3	1.7	0.4
Exporturi nete de bunuri și servicii	-16.1	0.4	-2.2	-9.4	-9.8	-11.6	-8.1
exporturi de bunuri și servicii	5.0	8.5	9.5	9.9	12.1	7.5	1.4
importuri de bunuri și servicii (-)	21.1	8.1	11.7	19.3	21.9	19.1	9.5
Variația PIB	2.1	6.1	9.8	14.8	8.0	9.3	12.6

Surse: BNS; estimări, calcule şi prognoze de ME

Tabelul 5. PIB pe tipuri de activități, milioane MDL, prețuri curente

Anul	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e
Valoarea adăugată	14022	16773	19689	23523	27518	31616	36669
Agricultură, vânat, silvicultură și piscicultură	4066	4261	4730	5062	5633	6175	6636
Industrie	2307	3041	3402	4859	5469	5936	6327
Energie electrică, gaze și apă	308	523	499	524	712	775	795
Construcție	433	584	665	812	1102	1257	1730
Comerț angro și cu amănuntul	2003	2287	2488	2967	3384	3929	4583
Transport, depozitare și comunicații	1528	1974	2255	2977	3780	4604	5343
Alte activități	3377	4103	5650	6322	7438	9145	11255
Impozite nete pe produs și import	1998	2278	2867	4096	4514	6036	7400
PIB	16020	19052	22566	27619	32032	37652	44069

Surse: BNS; estimări, calcule şi prognoze de ME

Tabelul 6. Producția industrială, milioane MDL, prețuri curente

Anul	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e	2007p	2008p
Total industrie	8168	10428	12624	15963	17591	20770	22243	25246	29159
Industrie extractivă	62	74	101	127	206	286	362	483	638
Industrie prelucrătoare	6755	8108	10066	13311	14665	17627	19286	21311	24614
Energie electrică, gaze și apă	1351	1902	1974	1989	2069	2235	2595	3010	3493

Surse: BNS; estimări şi prognoze de ME

Tabelul 7. Produsul agricol brut, milioane MDL

	Total	Modificarea anuală reală, %	Producția vegetală	Modificarea anuală reală(%)	Producția animală	Modificarea anuală reală, %	Servicii	Modificarea anuală reală
1999	8184	-8.4	5401*	-11.7	2783	-3.5	n/a	n/a
2000	8268	-3.3	5790	-1.0	2202	-7.8	276	n/a
2001	8646	6.4	5727	8.8	2655	1.2	264	-4.3
2002	9474	3.4	6298	2.5	2870	5.7	306	15.9
2003	10354	-13.6	7086	-17.3	2937	-4.9	331	8.1
2004	11819	20.8	7900	29.3	3524	4.0	395	19.3
2005	12688	0.8	8449	-2.2	3851	8.4	388	1.3
2006e	13695	-4.6	8864	-8.5	4521	4.4	310	5.0
2007p	-	4.0	-	4.2	-	4.1	-	7.0

Surse: BNS; estimări şi prognoze de ME

Tabelul 8. Principalele produse agricole

Perioada	Cereale și leguminoase boabe, mii tone	Struguri, mii tone	Fructe și pomușoare, mii tone	Legume, mii tone	Carne(greutate vie), mii tone	Ouă, milioane	Lapte, mii tone
1999	2200	465	136	489	147	555	589
2000	1935	704	255	364	123	575	574
2001	2628	505	317	448	115	618	579
2002	2587	641	327	397	120	671	604
2003	1613	677	617	361	118	620	593
2004	2994	686	430	315	119	668	628
2005	2838	518	384	389	121	762	659
2006e	2298	465	460	478	134	766	646
2007p	2600	550	480	430	157	750	630

Surse: BNS; estimări de ME

Tabelul 9. Bugetul consolidat*, % of PIB

Anul	2001	2002	2003	2004*	2005*	2006e*	2007p*	2008p*
Total venituri	22.7	22.5	24.3	35.6	39.9	38.1	38.2	37.1
Venituri fiscale	18.0	19.0	21.0	29.3	31.7	32.8	32.2	31.3
Impozite directe (fără BASS și FAOAM)	4.6	5.0	4.1	5.6	4.9	4.9	4.6	3.6
Impozitul pe profitul corporațiilor	1.8	1.9	1.7	2.4	1.9	2.0	2.0	1.0
Impozitul pe venitul persoanelor fizice	1.8	2.1	1.7	2.5	2.4	2.4	2.2	2.2
Impozitul pe proprietate	1.0	1.0	0.7	0.7	0.6	0.5	0.5	0.5
Incasări în bugetele speciale BASS și FAOAM	-	-	-	8.6	9.2	9.5	9.5	9.6
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	-	-	-	7.7	8.0	8.3	8.1	8.0
Primele de asigurări medicale	-	-	-	0.9	1.2	1.2	1.4	1.6
Impozite indirecte	12.7	13.4	15.2	15.1	17.6	18.4	18.1	18.1
TVA	7.9	9.0	10.2	10.7	12.6	14.1	14.2	14.1
Accize	3.6	2.9	3.3	2.8	3.2	2.4	2.4	2.3
Impozite pe comerțul extern	1.2	1.5	1.7	1.5	1.8	1.9	1.4	1.7
Venituri nefiscale	3.9	3.2	2.9	2.5	3.0	2.3	2.4	2.5
Taxe rutiere	0.2	0.2	0.3	0.3	0.2	0.3	0.2	0.2
Venitul net al BNM	1.2	0.6	0.5	-	0.6	0.3	0.2	0.3
Venituri din operații cu capital	0.5	0.5	0.4	0.2	0.5	0.2	0.1	0.2
Taxele locale	-	-	-	0.3	0.3	0.2	0.2	0.2
Alte venituri nefiscale	2.2	2.1	2.0	1.5	1.4	1.3	1.6	1.6
Alte venituri	-	-	-	3.6	4.5	3.2	3.7	3.5
Granturi	-	-	-	0.4	1.3	0.8	1.3	1.3
Pentru susținerea bugetului	-	-	-	0.3	0.6	0.3	0.7	0.6
Pentru proiecte investiționale	-	-	-	0.1	0.7	0.5	0.6	0.7
Venituri speciale	-	-	-	3.2	3.3	2.5	2.4	2.3
Veniturile fondurilor speciale	-	-	-	0.3	0.4	0.3	0.3	0.3
Veniturile din mijloacele speciale	-	-	-	2.9	2.9	2.2	2.1	2.0
Total cheltuieli	22.7	23.0	22.6	35.1	37.9	37.5	38.2	36.6
Serviciile de stat cu destinație generală	1.8	1.9	1.8	2.3	2.5	2.1	2.3	2.2
Activitatea economică externă	0.4	0.4	0.5	0.5	0.7	0.6	0.5	0.5
Justiția și jurisdicția constituțională	-	0.2	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	0.4
Menținera ordinii publice, apărarea și securitatea statului	2.2	2.8	2.5	2.8	2.9	2.3	2.7	2.6
Cheltuieli de ordin social	10.8	12.5	12.1	22.0	24.0	29.1	25.1	23.5
Învățământul	4.8	5.5	4.8	6.8	7.3	8.9	7.7	7.3
Cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret	0.5	0.6	0.6	0.8	0.9	0.9	0.8	0.7
Ocrotirea sănătății	2.8	3.5	2.6	4.2	4.3	5.7	5.0	4.8
Asistență și susținerea socială	2.6	2.9	2.7	10.2	11.5	13.6	11.7	10.7
Știință și inovare	-	0.2	0.2	0.3	0.4	0.4	0.5	0.5
Cheltuieli de ordin economic	1.7	1.8	1.9	4.2	5.3	4.7	4.7	5.3
Deservirea datoriei de stat	4.2	2.2	2.1	2.4	1.3	1.4	1.1	1.0
Alte cheltuieli	1.6	0.9	0.9	0.4	0.6	0.6	1.1	0.7

Surse: BNS; estimări şi calcule de ME

* De la 2004 se calculează Bugetul Public Național

Tabelul 10. Indicatori monetari, sfârşitul perioadei

	Numerar în circulaţie		Rezervele băncilor		Baza monetară		Agregatul M2		Agregatul M3		Multiplicatori		Rezerve valutare ale BNM, milioane USD	MDL/ USD media perioadei
	milioane MDL	creştere %	milioane MDL	creştere %	milioane MDL	creştere %	milioane MDL	creştere %	milioane MDL	creşte-re %	M2	M3		
Q1'02	1751.4	-4.5	776.1	18.5	2527.4	1.5	3450.9	-0.4	4852.7	1.4	1.37	1.92	225.0	13.2
Q2'02	1826.7	4.3	690.4	-11.0	2517.0	-0.4	3560.7	3.2	5187.0	6.9	1.41	2.06	220.0	13.6
Q3'02	2246.7	23.0	755.0	9.4	3001.7	19.3	4346.0	22.1	6126.7	18.1	1.45	2.04	279.3	13.6
Q4'02	2288.5	1.9	974.2	29.0	3262.7	8.7	4517.6	3.9	6511.5	6.3	1.38	2.00	269.6	13.8
Q1'03	2193.1	-4.2	944.0	-3.1	3137.1	-3.8	4455.1	-1.4	6885.7	5.7	1.42	2.19	250.4	14.2
Q2'03	2364.1	7.8	915.3	-3.0	3279.4	4.5	4749.5	6.6	7300.7	6.0	1.45	2.23	260.1	14.4
Q3'03	2907.5	23.0	797.3	-12.9	3704.9	13.0	5384.6	13.4	8199.0	12.3	1.45	2.21	285.9	13.9
Q4'03	2740.5	-5.7	1078.4	35.3	3818.9	3.1	5621.9	4.4	8509.2	3.8	1.47	2.23	302.3	13.3
Q1'04	2632.8	-3.9	1233.6	14.4	3866.5	1.2	5800.9	3.2	8659.2	1.8	1.5	2.2	309.6	12.9
Q2'04	2853.4	8.4	1350.5	9.5	4203.8	8.7	6130.1	5.7	9099.1	5.1	1.5	2.3	295.7	11.9
Q3'04	3320.9	16.4	1675.5	24.1	5000.4	18.9	7140.9	16.5	10384.9	14.1	1.5	2.3	391.6	12.0
Q4'04	3699.9	11.4	1611.4	-3.8	5313.1	6.3	8137.0	13.9	11719.6	12.9	1.5	2.3	470.3	12.4
Q1'05	3656.1	-1.2	1969.7	22.2	5626.4	5.9	8432.9	3.6	12103.3	3.3	1.5	2.2	461.2	12.5
Q2'05	3895.2	6.5	2102.0	6.7	5997.2	6.6	9692.0	14.9	13345.7	10.3	1.6	2.2	482.6	12.6
Q3'05	4350.0	11.7	2559.6	21.8	6320.6	5.4	10505.9	8.4	14932.7	11.9	1.5	2.2	582.1	12.6
Q4'05	4571.2	5.1	2761.9	7.9	7002.9	10.8	11125.5	5.9	15826.8	6.0	1.5	2.2	597.4	12.7
Q1'06	4541.2	-0.7	2451.1	-11.3	5978.4	-14.6	11050.5	-0.7	16299.6	3.0	1.6	2.3	587.7	12.9
Q2'06	4924.0	8.4	2748.1	12.1	6339.7	6.0	11592.5	4.9	17790.0	9.1	1.5	2.3	632.7	13.2
Q3'06	4744.7	-3.6	2839.6	3.3	7584.3	-1.1	11308.1	-2.4	17835.4	0.3	1.5	2.4	647.0	13.3
Q4'06	5145.8	8.5	3122.4	10.0	8268.2	9.0	12485.2	10.4	19558.0	9.7	1.5	2.4	775.3	13.2
Q1'07	4856.1	-5.6	3090.8	-1.0	7946.9	-3.9	12715.6	1.8	19948.3	2.0	1.6	2.5	750.0	12.5
Q2'07p	5230.0	7.7	3260.0	5.5	8490.0	6.8	13800.0	8.5	21800.0	9.3	1.6	2.6	780.0	12.1
Q3'07p	5420.0	3.6	3380.0	3.7	8800.0	3.7	14900.0	8.0	23100.0	6.0	1.7	2.6	810.0	12.3
Q4'07p	5580.0	3.0	3460.0	2.4	9040.0	2.7	15100.0	1.3	23400.0	1.3	1.7	2.6	860.0	12.0
Q1'08p	5360.0	-3.9	3560.0	2.9	8920.0	-1.3	15600.0	3.3	23800.0	1.7	1.7	2.7	870.0	12.2
Q2'08p	5500.0	2.6	3640.0	2.2	9140.0	2.5	15700.0	0.6	24600.0	3.4	1.7	2.7	880.0	12.3
Q3'08p	5720.0	4.0	3800.0	4.4	9520.0	4.2	16000.0	1.9	25000.0	1.6	1.7	2.6	920.0	12.2
Q4'08p	5940.0	3.8	3930.0	3.4	9870.0	3.7	16800.0	5.0	26400.0	5.6	1.7	2.7	940.0	12.0

Surse: BNM; calcule şi prognoze de ME

Tabelul 11. Indicatori creditari, milioane MDL, dacă nu este indicat altceva, sfârşitul perioadei

	Depozite la termen în MDL	Rata medie a dobânzii pentru total depozite în MDL, %	Depozite la termen în valută	Rata medie a dobânzii pentru total depozite în valută, %	Credite BNM acordate guvernului	Credite BNM acordate băncilor	Rata de refinan-ţare a BNM, %	Credite acordate economiei de bănci	Rata dobânzii la credite în lei, %	Rata dobânzii la credite în valută, %
Q1'02	1038.3	16.5	958.2	3.3	1984.0	178.1	13.0	3202.5	24.9	12.8
Q2'02	1058.2	14.1	1089.9	3.0	2007.1	86.8	12.0	3392.1	24.5	12.6
Q3'02	1211.6	14.3	1177.4	3.3	2007.1	84.8	10.0	3782.2	22.5	11.9
Q4'02	1172.1	12.6	1306.6	3.3	2144.0	81.4	9.5	4165.7	19.3	11.9
Q1'03	1211.9	12.3	1544.1	3.0	2144.0	79.6	10.5	4675.2	19.5	11.0
Q2'03	1280.1	11.9	1654.7	2.9	2144.0	76.7	10.5	4878.9	19.6	10.8
Q3'03	1330.4	12.2	1741.6	2.8	2144.0	92.4	12.0	5615.5	18.7	10.2
Q4'03	1469.6	13.8	1813.0	3.7	2144.0	72.3	14.0	5999.7	19.4	11.2
Q1'04	1725.9	15.0	1806.0	4.5	2143.6	67.96	14.0	6168.1	20.8	11.5
Q2'04	1856.3	14.8	1909.0	4.9	2635.8	67.96	14.0	6290.0	21.1	11.3
Q3'04	2145.9	15.8	2051.8	5.1	2472.2	65.41	14.5	6846.7	21.0	11.3
Q4'04	2572.3	15.5	2393.6	5.4	2741.0	62.29	14.5	7399.3	21.0	11.5
Q1'05	2901.5	15.4	2538.0	5.3	2821.7	61.6	14.0	7619.3	20.9	11.3
Q2'05	3260.7	13.5	2614.0	5.2	2728.0	61.5	13.0	8117.9	19.6	11.2
Q3'05	3596.2	12.7	2709.5	5.1	2800.0	54.2	12.5	8976.9	18.7	11.0
Q4'05	3792.3	11.5	2800.0	5.1	2800.0	62.5	12.5	9990.5	17.8	10.9
Q1'06	4057.8	11.3	3463.7	5.0	2611.0	65	12.5	10761.6	18.3	11.0
Q2'06	3911.0	11.1	4184.9	5.2	2600.0	65	12.5	11520.0	17.8	11.0
Q3'06	3711.5	11.8	4579.3	5.2	2594.0	65	12.5	12319.7	18.2	11.1
Q4'06	4202.0	13.2	4893.2	5.3	2594.0	70	14.0	13767.8	18.5	11.3
Q1'07	4734.9	13.9	5283.3	5.3	2470.0	68	14.5	13879.0	19.3	11.6
Q2'07p	4970.0	13.5	5370.0	5.6	2470.0	67	13.5	14821.0	18.6	11.1
Q3'07p	5130.0	13.2	5420.0	5.6	2470.0	66	13.0	14980.0	18.3	11.0
Q4'07p	5180.0	12.7	5500.0	5.5	2350.0	65	13.0	15600.0	18.1	10.9
Q1'08p	5260.0	11.8	5560.0	5.4	2350.0	65	12.5	16020.0	17.9	11.0
Q2'08p	5340.0	11.1	5660.0	5.5	2350.0	65	13.0	16700.0	18.2	11.0
Q3'08p	5560.0	11.8	5780.0	5.5	2350.0	65	13.0	16900.0	18.2	11.1
Q4'08p	5690.0	12.6	5930.0	5.6	2280.0	70	13.0	17400.0	18.3	11.3

Surse: BNM; calcule şi prognoze de ME

Tabelul 12. Salarii

	Salariul lunar nominal, MDL (media perioadei)	Creșterea reală față de trimestrul precedent, % ajustată sezonier	Valoarea minimului de existență (medii lunare pe o persoană, lei), media perioadei	Raportul dintre salariul mediu nominal și minimum de existență, %
Q1'02	579.0	8.4	571.8	101.3
Q2'02	646.8	8.6	566.7	114.4
Q3'02	705.5	4.5	452.3	156.0
Q4'02	885.3	2.0	495.8	178.6
Q1'03	775.7	11.0	702.0	110.5
Q2'03	864.2	0.7	656.8	131.6
Q3'03	921.3	3.4	541.9	170.0
Q4'03	1088.7	6.8	619.1	175.7
Q1'04	976.0	-2.1	702.0	139.0
Q2'04	1087.7	4.7	726.9	149.6
Q3'04	1123.3	4.1	584.1	192.3
Q4'04	1282.3	2.9	682.4	187.9
Q1'05	1148.0	-10.4	771.7	148.7
Q2'05	1296.0	12.9	766.7	169.0
Q3'05	1335.3	3.0	647.1	206.4
Q4'05	1532.7	14.7	771.7	198.6
Q1'06e	1454.3	-5.1	800.0	181.8
Q2'06e	1684.0	15.8	790.0	213.2
Q3'06e	1774.0	5.3	780.0	227.4
Q4'06e	1948.0	9.8	820.0	237.6
Q1'07p	1850.0	-5.0	840.0	220.2
Q2'07p	2080.0	7.6	860.0	241.9
Q3'07p	2190.0	6.5	840.0	260.7
Q4'07p	2350.0	10.8	870.0	270.1

Surse: BNS; calcule şi prognoze de ME

Tabelul 13. Structura populației ocupate, mii oameni

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e	2007p
Total populație	3639	3635	3627	3618	3607	3600	3589	3581
Populația de peste 15 ani	2778	2807	2840	2868	2881	2899	2910	2915
Populația ocupată în economie	1515	1499	1505	1356	1316	1319	1301	1390
Șomeri	140	118	110	117	116	104	102	104
Rata de ocupare	0.55	0.54	0.53	0.48	0.46	0.45	0.45	0.47
Rata de dependență economică	1.40	1.42	1.41	1.66	1.57	1.58	1.60	1.66

Surse: BNS; estimări şi prognoze de ME

Tabelul 14. Rata inflației, %

	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sep	Oct	Noi	Dec	Față de decembrie anul precedent	Media anuală
1997	1.9	1.4	1.0	0.8	0.6	2.0	-1.0	-0.8	1.2	0.9	1.1	1.5	11.2	12.0
1998	1.3	0.4	-0.1	0.7	0.2	-1.1	-1.4	-0.6	0.2	1.4	8.6	7.8	18.3	8.0
1999	5.4	1.5	0.6	2.0	4.1	7.2	2.5	0.7	1.7	2.1	4.3	5.0	43.7	39.0
2000	2.9	1.3	0.1	1.6	1.4	4.4	0.7	0.8	1.4	1.0	0.8	0.8	18.4	31.0
2001	1.2	0.3	0.3	1.5	0.5	-3.5	-1.7	-0.5	0.9	1.3	1.1	1.9	6.3	10.0
2002	1.3	-3.4	0.5	1.9	1.6	-3.4	-1.5	-0.6	0.8	1.2	1.2	1.9	4.4	5.2
2003	1.9	1.8	0.9	1.5	0.5	1	1.3	0.4	1.6	2.1	1.1	0.7	15.7	11.6
2004	1.5	0.9	0.6	0.9	0.5	0.1	0.3	0.5	1	2.2	1.8	1.6	12.5	12.4
2005	1.1	2.1	0.8	1.4	0.1	-0.8	-1.1	0.2	1.2	1.5	1.9	1.4	10.0	11.9
2006e	1.9	1.4	1.5	1.0	1.2	0.2	-0.4	0.8	1.1	1.6	1.7	1.2	14.1	12.7
2007p	0.9	0.7	0.5	1.0	0.9	0.3	0.6	1.0	1.1	1.5	1.9	2.2	13.3	-
2008p	2.0	1.0	1.0	1.0	0.6	0.2	0.1	0.2	1.0	1.1	1.3	1.5	11.6	-

Surse: BNS; BNM; prognoze de ME

Tabelul 15. Balanța de plăți şi poziția investițională netă, milioane USD

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e	2007p
Contul curent	-46.99	-120.92	-108.05	-103.14	-142.09	-113	-285.0	-448.7	-473.9
Soldul balanței comerțului cu mărfuri	-134.7	-306.62	-312.92	-378.25	-622.3	-758.3	-1190.8	-1486.7	-1656.9
Exporturi FOB	474.84	476.58	569.43	659.8	806.3	995.2	1104.4	1058.5	1270.2
Importuri FOB	-609.54	-783.2	-882.35	-1038.1	-1428.6	-1753.5	-2295.2	-2545.2	-2927.1
Balanța serviciilor	-32.05	-43.13	-48.75	-38.8	-39.47	-54.8	-20.2	-12.0	-2.2
Venituri, inclusiv	33.99	72.25	100.78	159.27	215.04	336.5	358.8	395.0	445.0
Compensare pentru muncă	90.05	126.24	183.67	239.05	278	480	476.8	570.0	630.0
Transferuri curente	85.77	156.58	152.84	154.64	304.64	363.6	567.3	655.0	740.0
Contul de capital și financiar (fără modificarea netă a rezervelor BNM)	121.27	169.46	80.32	86.35	67.29	143.45	172.9	264.1	313.0
Contul de capital	116.61	-11.97	-20.66	-15.32	-12.81	-5.35	-3.8	3.0	-2.0
Investiții directe	37.83	135.99	146.05	116.18	58.37	147.92	225.5	240.5	280.0
Investiții de portofoliu	-140.06	117.03	-32	-27.48	-21.21	-10.41	-7.0	5.0	8.0
Alte investiții	106.89	-71.59	-13.07	12.97	42.94	11.29	8.4	15.6	35.0
Modificarea netă a rezervelor BNM	-48.7	-47.42	-9.47	-26.96	-14.07	-147.99	-80	72.6	-26.0
Erori / omisiuni	-25.58	-1.12	37.2	43.75	88.87	117.54	192.1	-112.0	-186.9
Poziția investițională netă	-1364.41	-1473.31	-1535.8	-1649.66	-1694.5	-1637	-1665.7	-1645.0	-1620.0

Surse: BNM; estimări şi prognoze de ME

Tabelul 16. Creşterea PIB în principalele țări-partenere

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e	2007p	Ponderea în exporturile Moldovei, %, 2005	Ponderea în produsul mondial, %
Rusia	-4.9	5.4	9.0	5.0	4.3	7.3	6.1	6.4	6.7	6.5	35.8	2.7
Zona Euro:	2.9	2.8	3.5	1.5	0.9	0.5	1.9	1.3	2.7	1.6	30.1	15.7
Italia	1.8	1.7	3.1	1.8	0.4	0.4	1.2	0.1	1.8	0.8	13.9	3.0
Germania	2.0	2.0	2.9	0.8	0.2	-0.1	1.7	0.9	2.7	1.3	7.3	4.4
Franța	3.5	3.2	4.2	2.1	1.2	0.5	2.4	1.4	2.3	1.5	1.1	3.2
România	-4.8	-1.2	2.1	5.7	4.9	4.5	8.0	4.1	7.7	4.8	10.0	0
Ucraina	-1.9	-0.2	5.9	9.2	5.2	9.4	12.0	2.8	7.1	4.1	6.6	0
Belarus	8.4	3.4	5.8	4.7	4.7	6.8	11.0	9.2	9.9	8.2	6.0	0
USA	4.3	4.1	3.8	0.3	2.4	3.0	4.4	3.2	3.3	3.4	4.3	21.1

Surse: FMI, estimări şi prognoze de ME

Tabelul 17. Importurile Moldovei după țările de origini, milioane USD

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e	2007p
CSI	440.2	221.9	252.7	334.5	434.8	593.4	764.8	915.9	1020.8	1282.3
Rusia	233.0	118.8	104.6	136.3	168.6	183	212.3	273.6	417.0	-
Ucraina	151.6	78	112.4	164.2	225.3	309.3	436.3	491.4	516.5	-
Belarus	50.6	21.3	32.7	38.7	39.1	50.6	64.3	84.5	74.6	-
Altele	5.0	3.8	3.0	4.7	1.8	50.5	51.9	66.4	12.7	-
UE	281.2	156.6	209.3	249.0	290.6	505.8	581.1	752.3	837.5	1452.2
România*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Germania	91.9	66.2	85.4	93.6	101.3	135.6	150.2	190.9	214.1	-
Italia	65.1	34.2	45.1	61.1	82.8	118.7	131.6	152.3	196.3	-
Altele	124.2	56.2	78.8	94.3	106.6	252.5	299.3	409.1	427.1	-
ALTE ȚĂRI	125.1	103.0	150.5	135.2	170.7	167.9	270.9	424.3	576.8	-
România*	112.9	90.1	129.3	107.1	126.2	98.2	164.1	257.4	345.9	-
China	1.6	1.1	3.0	8.4	11.8	21.5	37.7	73.9	116.8	-
Turcia	10.6	11.8	18.2	19.7	32.7	48.2	69.1	93.0	113.8	-
Celelalte țări	177.2	91.6	164.9	178.5	207.0	135.7	151.7	219.3	258.1	471.2
Total	1023.7	573.1	777.4	897.2	1103.1	1402.8	1768.5	2311.8	2693.2	3205.7

Surse: BNM; BNS; prognoze de ME
*De la 1 ianuarie 2007 România este membră a Uniunii Europene

Tabelul 18. Exporturile Moldovei după țările de destinație, milioane USD

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e	2007p
CSI	429.1	256.3	279.7	348.0	368.8	423.8	502.4	551.2	424.1	553.7
Rusia	336.8	191.8	212.5	249.9	251.7	308.4	353.3	347.5	182.0	-
Ucraina	48.7	35.2	36.5	62.0	64.9	56.2	64.8	99.7	128.8	-
Belarus	31.8	21.7	21.8	30.2	39.6	41.1	58.7	71.2	74.0	-
Altele	11.8	7.6	8.9	5.9	12.6	18.1	25.6	32.8	39.3	-
UE	82.9	98.4	103.3	122.3	172.9	211.0	296.3	324.3	368.0	627.5
România*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Germania	23.9	36.9	36.3	41.1	52.6	56.2	71.3	47.4	51.9	-
Italia	22.3	25.9	36.6	47.7	64.4	82.4	136.4	133.6	116.9	-
Altele	36.7	35.6	30.4	33.6	56.0	72.4	88.6	143.3	199.2	-
ALTE ȚĂRI	65.4	45.0	42.1	42.5	65.1	97.5	111.3	137.0	184.5	-
România*	60.8	42.1	39.1	40.2	59.7	90.2	98.9	111.7	155.6	-
China	-	-	1.0	-	1.3	0.1	0.1	0.6	0.4	-
Turcia	4.6	2.9	2.0	2.3	4.1	7.2	12.3	24.7	28.5	-
Celelalte țări	54.7	62.8	46.4	57.4	103.8	57.7	75.2	78.8	75.0	49.2
Total	632.1	462.3	471.5	570.2	710.6	790.0	985.2	1091.3	1051.6	1230.4

Surse: BNM; BNS; prognoze de ME
*De la 1 ianuarie 2007 România este membră a Uniunii Europene

Tabelul 19. Comerțul cu amănuntul, servicii şi construcții de case particulare, milioane MDL, dacă nu este indicat altceva

	Comerțul cu amănuntul	Creșterea anuală reală, %	Servicii prestate populației	Creșterea anuală reală, %	Investiții în construcții de case particulare
1997	3971	-7.7	1237	10.2	122
1998	3679	-14.2	1299	-11.7	114
1999	3602	-29.6	1897	-10.2	94
2000	6012	27.4	2600	0.1	67
2001	7612	14.8	3404.4	21.2	92
2002	10753	34.2	4221.7	11.8	105
2003	14537	18.2	5298.9	13.3	114
2004	16575.8	5.6	6970.4	5.3	150
2005	19487.7	5.3	8209.5	9.2	180
2006e	23360.8	6.7	9567.0	1.6	-
2007p	27683	8.0	11100	5	-
2008p	32887	8.0	12942	6	-

Surse: BNS; estimări şi prognoze de ME

Tabelul 20. Veniturile nominale disponibile şi cheltuielile de consum ale gospodăriilor casnice, milioane MDL

Anul	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006e	2007p
Venitul disponibil	5833	8105	10492	13961	18285	23838	28913	33249	3989.9
salarii	2065	3023	3966	5166	6820	9003	12237	15908	17816.9
din activități agricole	2246	2796	3347	4174	5284	6510	6945	7300	7800
din activități individuale	193	243	283	363	713	1098	1320	1550	1900
din proprietate	23	16	31	14	110	157	210	230	280
indemnizații sociale	484	778	1144	1969	2560	3379	4075	4686.3	5249
alte indemnizații	23	32	42	42	18	22	38	45	51
alte transferuri curente	799	1216	1679	2234	2779	3669	4088	4880	2010
Cheltuieli de consum	6144	8380	10831	14144	18610	24156	30150	34672	35088

Surse: BNS; estimări şi prognoze de ME